

**Gramatyka nie gryzie...
chyba że jej na to pozwolisz**

**pod redakcją
Sylwii Tumidajskiej i Nikoli Rolewicz**

Gramatyka nie gryzie... chyba że jej na to pozwolisz

**pod redakcją
Sylwii Tumidajskiej i Nikoli Rolewicz**

Wydawnictwa Akademii Tarnowskiej
Tarnów 2025

Publikacja ukazała się nakładem Akademii Tarnowskiej

Recenzent

dr hab. Małgorzata Pachowicz, prof. AT

© Copyright by Redaktorki & Akademia Tarnowska

Tarnów 2025

Dzieło jest udostępniane na podstawie licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 4.0 (CC BY-SA 4.0)

Wydawca

Wydawnictwa Akademii Tarnowskiej

ul. Mickiewicza 8, 33-100 Tarnów, www.atar.edu.pl

tel. +48 14 631 65 67, e-mail: wydawnictwa@atar.edu.pl

ISBN 978-83-973690-6-1 (wersja elektroniczna)

ISBN 978-83-973690-2-3 (wersja papierowa)

DOI: 10.55225/9788397369061

Projekt okładki

Ilustracja wykonana przez sztuczną inteligencję w Canvie

Skład i łamanie

Teresa Stańczyk

Spis treści

Wstęp	4
 Część 1. Co w mowie piszczy... Części mowy	
I. Czasownik	8
II. Rzeczownik	18
III. Przymiotnik	29
IV. Liczebnik	40
 Część 2. Byki i byczki – nie daj się błędom. Ortografia	
I. Pisownia wielką i małą literą	50
II. Pisownia <i>u</i> i <i>ó</i>	61
III. Pisownia <i>rz</i> i <i>ż</i>	75
IV. Pisownia <i>ch</i> i <i>h</i>	83
V. Pisownia łączna i rozłączna	95
 Część 3. Szkoła przetrwania dla przecinków i kropek. Interpunkcja	
I. Przecinek	114
II. Kropka	126
 Klucz odpowiedzi do ćwiczeń	133
Podstawa programowa	160
Bibliografia	164
Netografia	165

Wstęp

Niniejsza publikacja stanowi zbiór ćwiczeń mających na celu rozwój umiejętności związanych z poprawnym posługiwaniem się językiem polskim, ze szczególnym uwzględnieniem gramatyki, ortografii oraz interpunkcji zgodnie z najnowszą podstawą programową dla klas IV-VIII szkoły podstawowej oraz zasadami pisowni, które zaczną obowiązywać od 1 stycznia 2026 roku.

Zagadnienia te, choć z pozoru proste, stanowią fundament efektywnej komunikacji pisemnej, wpływając na jej przejrzystość, logiczność i poprawność. Dbłość o właściwą pisownię, umiejętność prawidłowego stosowania części mowy oraz świadome posługiwanie się znakami interpunkcyjnymi świadczą o biegłości językowej i szacunku wobec odbiorcy.

Celem publikacji jest umożliwienie doskonalenia wiedzy i umiejętności językowych poprzez zadania dostosowane do różnych poziomów zaawansowania. Ćwiczenia służą utrwaleniu zasad ortograficznych, pogłębieniu znajomości gramatyki oraz usystematyzowaniu wiadomości dotyczących poprawnego używania wybranych znaków interpunkcyjnych w polszczyźnie.

Zastosowanie tej wiedzy w praktyce ma istotne znaczenie dla rozwoju umiejętności tworzenia tekstów, które precyzyjnie przekazują zamierzone treści. Dzięki wykorzystaniu różnorodnych ćwiczeń – od prostych (takich jak zagadki, rebusy, kolorowanki, wierszyki) po bardziej złożone (np. krzyżówki, dyktanda, tabele) – publikacja umożliwia stopniowe przechodzenie od podstaw do zaawansowanych zagadnień związanych z poprawnością językową. Uczenie się przez praktykę pozwala nie tylko zrozumieć, lecz także utrwalić wiedzę z zakresu gramatyki, ortografii i interpunkcji polskiej.

Publikacja adresowana jest szczególnie do uczniów, którzy chcą udoskonalać swoją wiedzę i umiejętności, a przy tym miło spędzić czas oraz zaprzyjaźnić się z językiem polskim, ale również do nauczycieli oraz wszystkich zainteresowanych polszczyzną.

Publikacja powstała w ramach Studenckiego Koła Naukowego Polonistów w Akademii Tarnowskiej w sekcji językoznawczo-dydaktycznej, której opiekunem w roku akademickim 2023/2024 była dr Krystyna Choińska, prof. AT, a w roku 2024/2025 mgr Marta Mikosińska. Efekty publikacji są rezultatem połączenia wiedzy akademickiej z praktyką.

Redaktorki

Autorkami ćwiczeń z poszczególnych części są:

1. Części mowy

I. Czasownik

Karolina Buras (ćwiczenia nr: 1, 2, 3, 4, 7, 10)

Karolina Grajdura (ćwiczenia nr: 5, 6)

Nikoła Rolewicz (ćwiczenie nr 8)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenie nr 9)

II. Rzeczownik

Nikoła Rolewicz (ćwiczenia nr: 2, 3, 6, 10)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenia nr: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9)

III. Przymiotnik

Paulina Rudolphi (ćwiczenia nr: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)

Katarzyna Słowik (ćwiczenia nr: 1, 3, 7, 10)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenia nr: 8, 9)

IV. Liczebnik

Joanna Lenik (ćwiczenia nr: 1, 10)

Nikoła Rolewicz (ćwiczenia nr: 3, 5, 6, 7, 8, 9)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenia nr: 2, 4)

2. Ortografia

I. Pisownia wielką i małą literą

Karolina Buras (ćwiczenia nr: 2, 7, 10)

Karolina Grajdura (ćwiczenie nr 8)

Nikoła Rolewicz (ćwiczenia nr: 1, 3, 4, 5, 6)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenie nr 9)

II. Pisownia *u* i *ó*

Karolina Buras (ćwiczenia nr: 1, 3, 10)

Karolina Grajdura (ćwiczenia nr: 2, 5)

Joanna Lenik (ćwiczenie nr 4)

Nikoła Rolewicz (ćwiczenia nr: 4, 6, 7, 8)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenie nr 9)

III. Pisownia *rz* i *ż*

Nikoła Rolewicz (ćwiczenia nr: 9, 10)

Paulina Rudolphi (ćwiczenie nr 2)

Katarzyna Słowik (ćwiczenie nr 2)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenia nr: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)

IV. Pisownia *ch* i *h*

Karolina Buras (ćwiczenia nr: 1, 10)

Karolina Grajdura (ćwiczenia nr: 1, 2, 4, 6)

Joanna Lenik (ćwiczenia nr: 1, 3, 5)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenia nr 7, 8, 9)

V. Pisownia łączna i rozłączna

Nikoła Rolewicz (ćwiczenia nr: 1, 6, 7, 8, 9, 10)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenia nr: 2, 3, 4, 5, 10)

3. Interpunkcja

I. Przecinek

Joanna Lenik (ćwiczenie nr 1)

Nikoła Rolewicz (ćwiczenia nr: 4, 9, 10)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenia nr: 2, 3, 5, 6, 7, 8)

II. Kropka

Nikoła Rolewicz (ćwiczenia nr: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10)

Sylwia Tumidajska (ćwiczenia nr: 7, 8, 9)

CO W MOWIE PISZCZY...

CZĘŚCI MOWY

CZASOWNIK

Ćwiczenie 1. W puste ramki wpisz czasownik w odpowiedniej formie, który odpowiada czynnościom przedstawionym na ilustracjach.

1. os. 1. poj.

3. os. 1. mn.

1. os. 1. mn.

3. os. 1. poj.

3. os. 1. mn.

2. os. 1. mn.

Ćwiczenie 2. W puste miejsce wpisz odpowiedni czasownik, który odpowiada czynności wykonywanej przez bohatera na ilustracji. Pamiętaj o odpowiedniej formie czasownika.

Robert _____ w piłkę nożną.

Moja mama _____ codziennie.

Zawsze rano _____ zęby.

Ćwiczenie 3. Na podstawie treści zdań i obrazków rozwiąż zagadki. Rozwiązania zapisz w formie bezokolicznika. Następnie ułóż zdania z tą czynnością i wpisz je w miejscach znajdujących się poniżej ilustracji.

a)

Codziennie rano musisz to robić,
by szczery uśmiech Twą twarz zdobił.

Moje zdanie: _____

b)

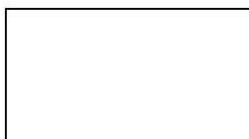
Być może jest to Twoje hobby.
wystarczą farby i pędzle, byś był w tym dobry.

Moje zdanie: _____

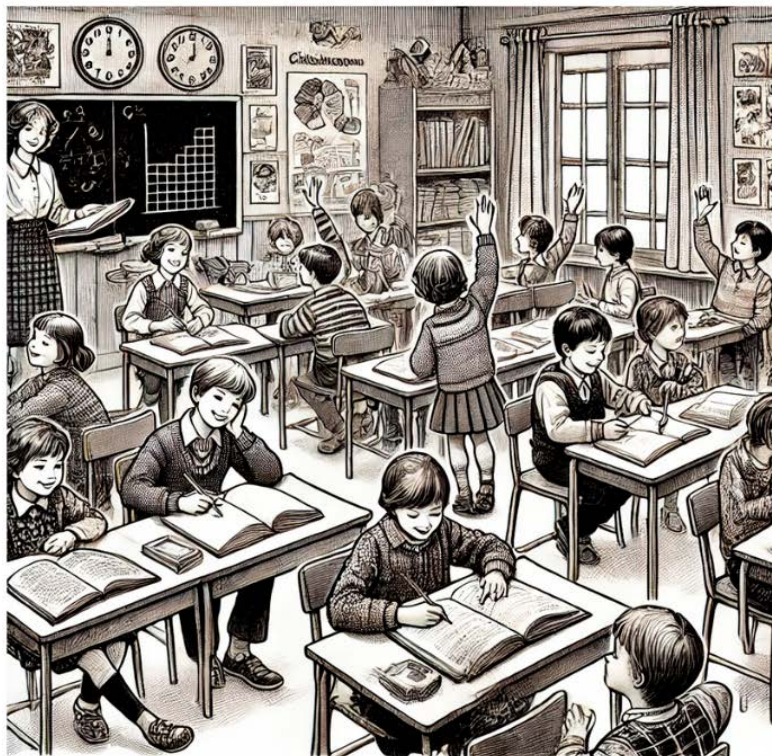
c)

Książka, opowiadanie, krótka historia.
Aby je poznać, poskładaj słowa.

Moje zdanie: _____

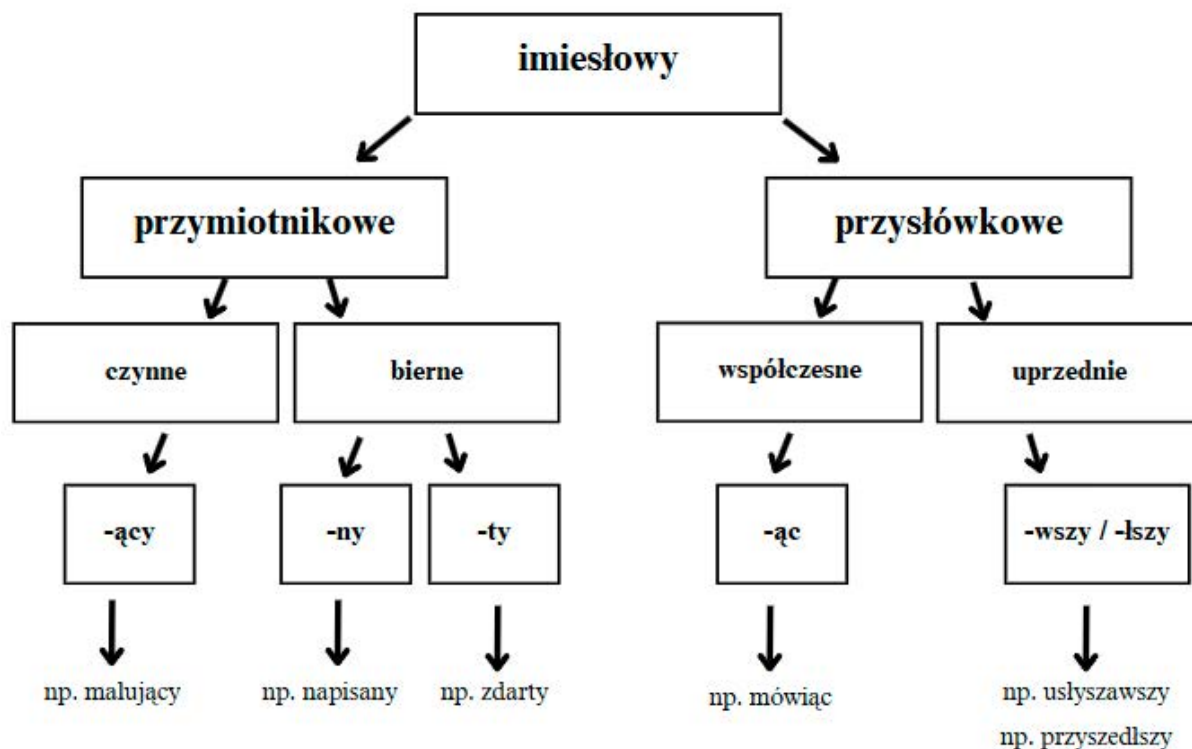
Ćwiczenie 4. Na podstawie ilustracji napisz, jakie czynności wykonują bohaterowie. Wykorzystaj do tego bezokoliczniki z ramki. Podczas zapisu przekształć formy bezosobowe czasownika (bezokoliczniki) na osobowe.

tłumaczyć, zgłaszać się,
uśmiechać się, czytać,
pisać, stać, siedzieć

Miejsce na wypowiedź:

Ćwiczenie 5. Przypomnij sobie informacje o imiesłowach.

Ćwiczenie 6. Uzupełnij tabelę. Polecenia znajdują się powyżej kolumn.

- a) Określ, które z podanych imiesłowów są czynne, a które bierne. Wpisz je w odpowiednią kolumnę.

**IMIESŁOWY PRZYMOTNIKOWE
CZYNNE I BIERNE**

**IMIESŁOWY PRZYMOTNIKOWE
CZYNNE**

**IMIESŁOWY PRZYMOTNIKOWE
BIERNE**

wołający, słyszający, napisany, uszyty, przetarty, gotujący, krzyczący, płaczący, nagrany, naprawiony, zepsuty, przekłuty, wytarty, usypany, myślący, skrzeczący, zmazany, podarty, liczący, wspomniany, zmyty

- b) Określ, które z podanych imiesłowów są imiesłowami współczesnymi, a które imiesłowami uprzednimi. Wpisz je w odpowiednią kolumnę.

**IMIESŁOWY PRZYMIOTNIKOWE
WSPÓŁCZESNE I UPRZEDNIE**

**IMIESŁOWY PRZYMIOTNIKOWE
WSPÓŁCZESNE**

**IMIESŁOWY PRZYMIOTNIKOWE
UPRZEDNIE**

usłyszawszy, myśląc, wiedząc, przywoławszy, znalazłszy, pisząc, rozpatrzywszy, przemyślawszy, dotarłszy, przekonawszy, niosąc, policzywszy, jadąc, pijąc, wypiwszy, porządkując, wyglądając, przeszukawszy, usypiając, namówiwszy, ważąc, odmierzywszy, próbując

- c) Rozpoznaj typ imiesłowu. Kolorem niebieskim zamaluj **imiesłowy przymiotnikowe czynne**, czerwonym – **imiesłowy przymiotnikowe bierne**, zielonym – **imiesłowy przysłówkowe współczesne**, a żółtym – **imiesłowy przysłówkowe uprzednie**.

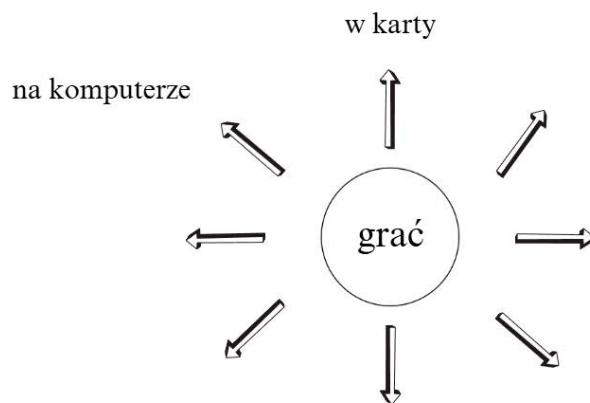
**IMIESŁOWY
PRZYSŁÓWKOWE
I
PRZYMIOTNIKOWE**

1. Wykonawszy zadania, poszliśmy oglądać telewizję.
2. Sprzątając na strychu, znalazłam namalowany przez ciebie obraz.
3. Wszystkie sprawdziany zostały już ocenione przez nauczyciela.
4. Myśląc nad naszym projektem, wpadłem na genialny pomysł.
5. Słyszący naszą kłótnię rodzice, postanowili szybko ją ukrócić, zaganiając nas do pracy.
6. Spełniwszy wszystkie niezbędne warunki, zgłosił swoją pracę do konkursu.
7. Przeciwna drużyna, nie mogąc zaakceptować przegranej, bez słowa pożegnania opuściła boisko.
8. Kupiony przez ciebie szalik jest bardzo modny.
9. Lampa wisząca w przedpokoju jest bardzo zakurzona!
10. Rozwiązując zadania z matematyki, słuchałem swojej ulubionej muzyki.
11. Nauczywszy się języka angielskiego, wyjechał za granicę.
12. Stłuczony przez ciebie wazon był prezentem ślubnym mamy.
13. Cieszę się, że nosisz uszyty przez babcię sweter.

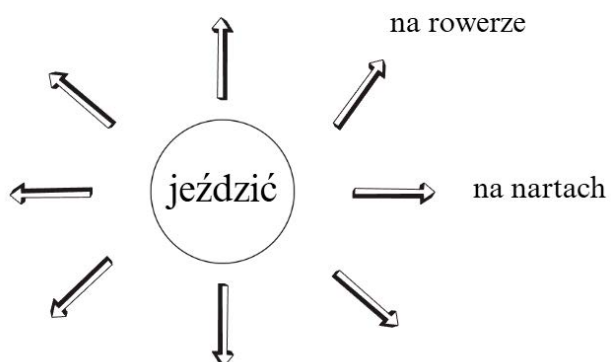
Ćwiczenie 7. Poniżej znajdują się trzy mapy myśli, które określają grupę czynności w bezokoliczniku: **grać** (na komputerze; w karty), **jeździć** (na rowerze; na nartach) oraz **robić** (obiad; zadanie domowe).

Do każdej z grup dopisz swoje przykłady.

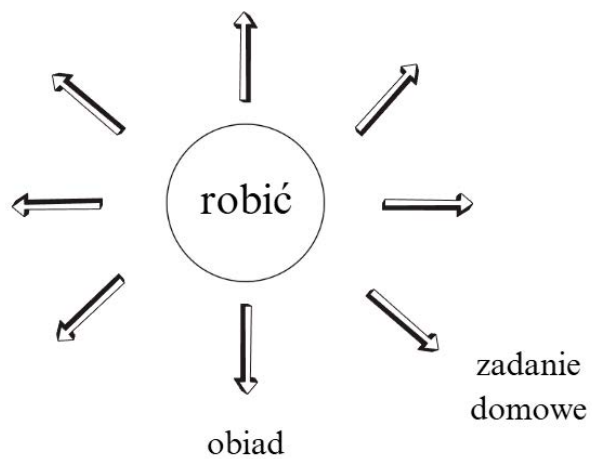
a)

b)

c)

Ćwiczenie 8. W podanym fragmencie zaznacz kolorem niebieskim wszystkie czasowniki.

Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec* (fragment)

Posłuchajcie opowiadania o Alku, Rudym, Zośce i kilku innych cudownych ludziach. o niezapomnianych czasach 1939-1943 roku, o czasach bohaterstwa i grozy. Posłuchajcie opowiadania o ludziach, którzy w tych niesamowitych latach potrafili żyć pełnią życia, których czyny i rozmach wycisnęły piętno na stolicy oraz rozeszły się echem po kraju, którzy w życie wcielić potrafili dwa wspaniałe ideały: BRATERSTWO i SŁUŻBĘ.

Na jednej z dzielnic warszawskich było środowisko młodzieży harcerskiej, które umiało stworzyć atmosferę i warunki, w jakich młodzież czuła się dobrze, pragnęła sama kształcić swe charaktery, sama sobie stawiała cele i sama czyniła wszystko, co w jej mocy, by te cele osiągać.

Ćwiczenie 9. Zamień bezokoliczniki na osobowe formy czasowników, a następnie uzupełnij nimi luki w tekście. Bezokoliczniki podane poniżej odpowiadają numerom w wierszu. Osoba i liczba, na które należy zamienić bezosobową formę są podane w nawiasach.

(1) zamknąć (3. os. l. mn.)	(22) sprzedawać (3. os. l. mn.)
(2) płakać (3. os. l. mn.)	(23) jeść (3. os. l. mn.)
(3) krzyczeć (3. os. l. mn.)	(24) spać (3. os. l. mn.)
(4) wołać (3. os. l. mn.)	(25) zbudować (3. os. l. mn.)
(5) chcieć (1. os. l. mn.)	(26) pracować (3. os. l. mn.)
(6) działać (3. os. l. mn.)	(27) robić (3. os. l. mn.)
(7) prosić (3. os. l. mn.)	(28) podjąć się (3. os. l. mn.)
(8) tłumaczyć (3. os. l. mn.)	(29) podawać (3. os. l. mn.)
(9) otworzyć (3. os. l. mn.)	(30) dźwigać (3. os. l. mn.)
(10) być (3. os. l. mn.)	(31) przejąć (3. os. l. mn.)
(11) nie powiedzieć (3. os. l. mn.)	(32) układać (3. os. l. mn.)
(12) unikać (3. os. l. mn.)	(33) czytać (3. os. l. mn.)
(13) kręcić (3. os. l. mn.)	(34) uczyć (3. os. l. mn.)
(14) kłamać (3. os. l. mn.)	(35) spisywać się (3. os. l. mn.)
(15) nie chcieć (3. os. l. mn.)	(36) sortować (3. os. l. mn.)
(16) zdradzić (1. os. l. poj.)	(37) mieć (3. os. l. mn.)
(17) uciec (3. os. l. mn.)	(38) wiedzieć (2. os. l. mn.)
(18) zacząć (3. os. l. mn.)	(39) nie działać (3. os. l. mn.)
(19) pracować (3. os. l. poj.)	(40) nie mieć (1. os. l. poj.)
(20) wylegiwać się (3. os. l. poj.)	(41) osiągać (3. os. l. mn.)
(21) postanowić (3. os. l. mn.)	

Zamieszanie w ZOO

Wczoraj po południu wielkie ZOO (1) _____.
 Wszyscy głośno (2) _____ i (3) _____.
 (4) _____ pod bramami głośno i bez przerwy.
 (5) _____ oglądać zwierzęta - (6) _____ tym na nerwy.
 Opiekunowie (7) _____ i (8) _____ tłumowi,
 że ZOO (9) _____ gdy (10) _____ gotowi.
 Co się stało? - Pytanie padło poważne.
 (11) _____, tajemnica, to teraz nieważne.
 (12) _____ odpowiedzi, (13) _____, (14) _____,
 (15) _____ powiedzieć, że świat im się wali.
 Chcesz wiedzieć, co się stało, (16) _____ tajemnicę,
 zwierzęta (17) _____ i (18) _____ nowe życie.
 Niedźwiedź polarny w lodziarni (19) _____.
 W przerwie od pracy (20) _____.
 Pingwiny (21) _____ otworzyć sklep z rybami.
 (22) _____ je i (23) _____, (24) _____ między meblami.
 Nietoperze hotel (25) _____, otwarty tylko w nocy,
 (26) _____ całymi dniami, (27) _____ wszystko, co w ich mocy.
 Żurawie na budowie pracy (28) _____.
 (29) _____, (30) _____, rolę sprzętów (31) _____.
 Lwy w bibliotece książki (32) _____,
 same chętnie o przyrodzie (33) _____.
 Foki (34) _____ pływać, codziennie są na basenie,
 dobra lekcja pływania jest dzisiaj w cenie.
 No i myszki - one również (35) _____,
 w gospodarstwach rolnych ziarno (36) _____.
 Jak wytłumaczyć ludziom najprościej jak tylko da się w świecie,
 że zwierzęta też (37) _____ marzenia, może wy (38) _____.
 Bo kłamstwa nigdy (39) _____, wymówek (40) _____ wiele.
 Mieszkańcy ZOO po prostu (41) _____ swoje cele.
 Ta historia, tak właściwie, kończy się magicznie,
 każdy może robić to, co kocha i żyć przy tym ślicznie.

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatkę.

CZASOWNIK

Odpowiada na pytania: _____

To odmienne część mowy.

Odmienia się przez:

RZECZOWNIK

Informacja

Aby poprawnie wykonać ćwiczenia, które uwzględniają rodzaj, sprowadź rzeczowniki liczby mnogiej do liczby pojedynczej.

Na przykład:

ci **żołnierze** (l. mn.) → ten **żołnierz** (l. poj.)

te **róże** (l. mn.) → ta **róża** (l. poj.)

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabele.

a) Przyporządkuj wyrazy do odpowiednich typów rzeczowników

abstrakcyjne	pospolite	własne

pokój, Polska, Diana, wolność, jajko, przyjaźń, Francja, kara, traktor, Tarnów, miłość, miotła, smutek, Nowak, pizza

b)

Mianownik	Dopełniacz	Celownik	Biernik	Narzędnik	Miejscownik	Wołacz

akrobata, Eskimosem, kolegów, flamingowi, poduszka, czasu, koniom, filmie, listonoszu, żabie, alpaka, roślinom, róża, rodzice, miłości, dziewczynie, włosach, psie, deska, talentu, braciom, losia, budynki, babci, trenerami, bałwana, szkoła, lustrze, uczuciem, słońce, orkiestrze, przyjaciółko, nauczycielu, sąsiadów, radością

Ćwiczenie 2. Rozwiąż zagadki, zapisz odpowiedź i narysuj rysunek, który obrazuje rozwiązanie.

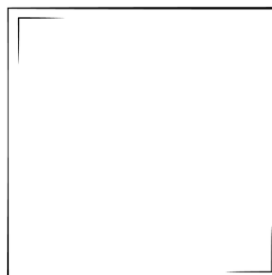
a)

Co to jest?

Pływa w wodzie, głębiny jej niestraszne.
W oceanach i rzekach ma mieszkanie własne.

Chodzi o:

MIEJSCE NA RYSUNEK

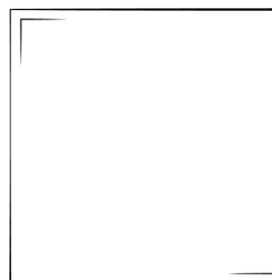
b)

Co to jest?

W ciągu dnia wysoko na niebie świeci.
Dzięki niemu cieszą się wszystkie dzieci!

Chodzi o:

MIEJSCE NA RYSUNEK

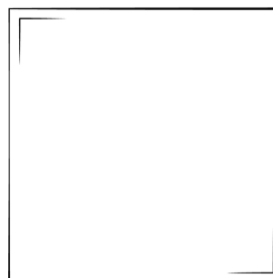
c)

Co to jest?

Rośnie wysokie przez miesiące i lata,
nie wyobrazisz sobie bez niego świata.
Iglaste, liściaste, gatunków ma wiele,
wdzięczni są za nie leśni przyjaciele.

Chodzi o:

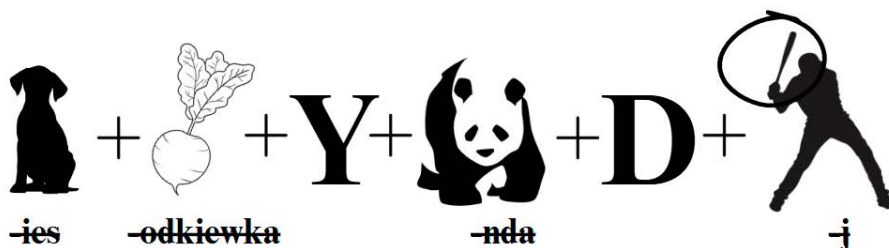
MIEJSCE NA RYSUNEK

Ćwiczenie 3. Rozwiąż rebusy.

a)

Rzeczowniki odmieniają się przez...

Rozwiązanie: _____

b)

„Nie” z rzeczownikami zapisujemy łącznie, np.

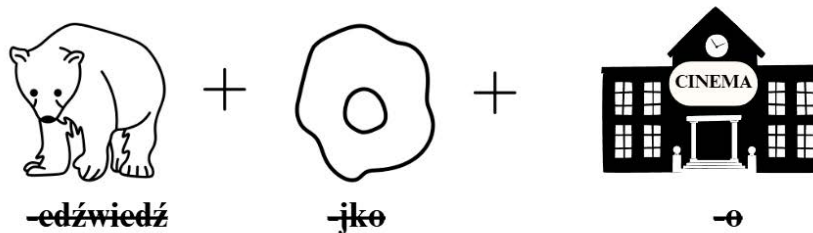

Rozwiązanie: _____

c)

W liczbie pojedynczej rzeczownik występuje w trzech rodzajach, między innymi w rodzaju...

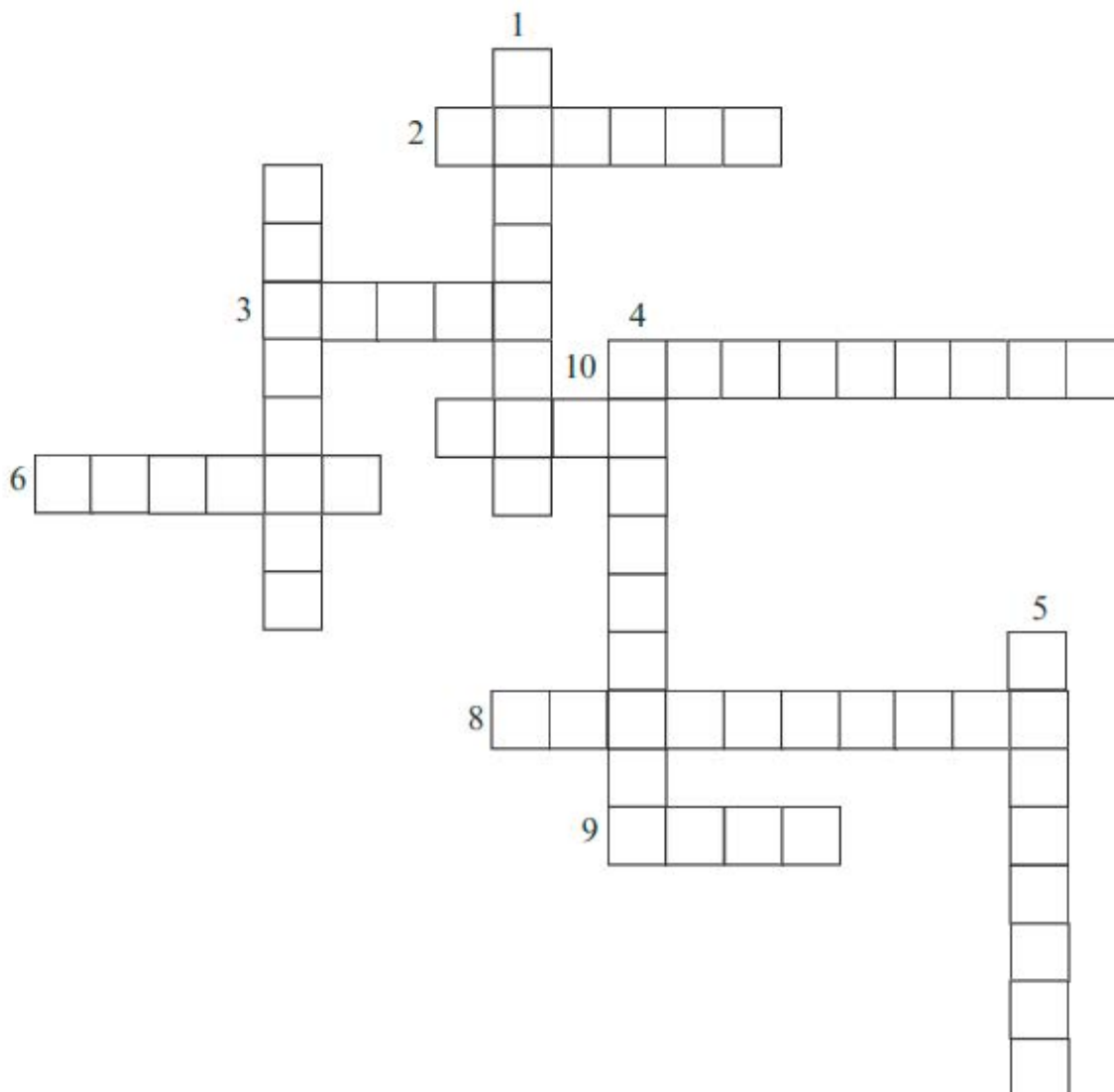
$n \Rightarrow m$

Rozwiązanie: _____

Ćwiczenie 4. Uzupełnij krzyżówki.

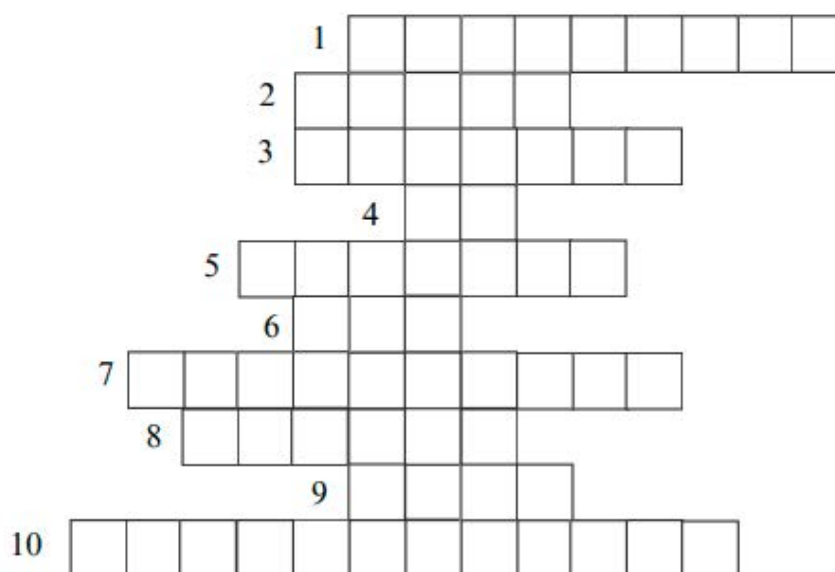
a)

1. Rzeczownik odczasownikowy do czasownika biegać to...
2. Rzeczownik abstrakcyjny, którego symbolem jest serce to...
3. Rzeczownik będący jednocześnie nazwą największego państwa świata to...
4. Rzeczownik piórnik w celowniku liczby mnogiej to...
5. Rzeczownik własny będący jednocześnie żeńskim odpowiednikiem imienia Karol to...

6. Liczba mnoga od rzeczownika człowiek to...
7. Rzeczownik nieodmienny, nazwa ptaka i owocu to...
8. Odmiana wyrazu przez przypadki, liczby i rodzaje to...
9. Rzeczownik mieści się w dziale gramatyki nazywanym częścią ...
10. Wyrazy, które nie są imionami, nazwiskami i nazwami geograficznymi to rzeczowniki ...

b)

1. Jest ich 7 i odmienia się przez nie rzeczownik.	6. Pierwsze pytanie rzeczownika to...
2. "Nie" z rzeczownikami piszemy...	7. Nazwy przedmiotów nieożywionych oraz roślin to rzeczowniki ...
3. Nazwa czwartego przypadku to...	8. Określają nazwę konkretnej osoby, miejsca lub rzeczy - to rzeczowniki ...
4. Drugie pytanie rzeczownika to...	9. Przez ile rodzajów odmienia się rzeczownik?
5. Rzeczownik odmienia się przez przypadki, liczby i ...	10. Nazwy rzeczy nieuchwytnych zmysłami, np. uczuć to rzeczowniki...

Ćwiczenie 5. Podkreśl wszystkie rzeczowniki w wierszu, a następnie określ ich: przypadek, liczbę i rodzaj.

Nadmorska przygoda

W małym pokoju spała psina Diana.
Była czarna, urocza i przytulać się chciała.
Swoją domek z kocyków mały miała,
lecz za przygodą wyruszyć chciała.
Walizkę zieloną, więc spakowała
i w daleką podróż się wybrała.
Wiele miejsc po drodze mijała,
lecz pewne marzenie od dzieciństwa miała.
Wodę i falę zobaczyć chciała,
plan ten bardzo na poważnie brała.
Wyprawa ta wiele miesięcy trwała,
bo Diana bardzo krótkie nóżki miała.
Góry, doliny z brawurą pokonała
i szum morza w oddali słyszała.
Biegła, a noce i dni szybko upływały,
sny prawdą stać się chciały.
Gdy oczy znużone zaczęła przymykać,
morze łapki jej małe poczęło dotykać.
Diana wodę i piasek pokochała,
przygody swej nigdy nie pożałowała.

Ćwiczenie 6. Napisz dyktando na kartce. Poproś o pomoc drugą osobę, aby podyktowała Ci treść. Następnie wybranym kolorem podkreśl wszystkie rzeczowniki, które się w nim znajdują. **Uwaga!** Niektóre rzeczowniki mogą się powtarzać. Wykonane ćwiczenie wklej w przeznaczone miejsce.

Przygoda w bibliotece

Maj to ulubiony miesiąc Jagody. Dziewczynka spędza dużo czasu w bibliotece szkolnej, ciesząc się ciszą i spokojem wiosennej aury podczas czytania książek. Pewnego majowego popołudnia zasnęła w trakcie lektury. Drzemka Jagody trwała chwilę i kiedy uczennica otworzyła oczy, zauważyła, że biblioteka się zmieniła.

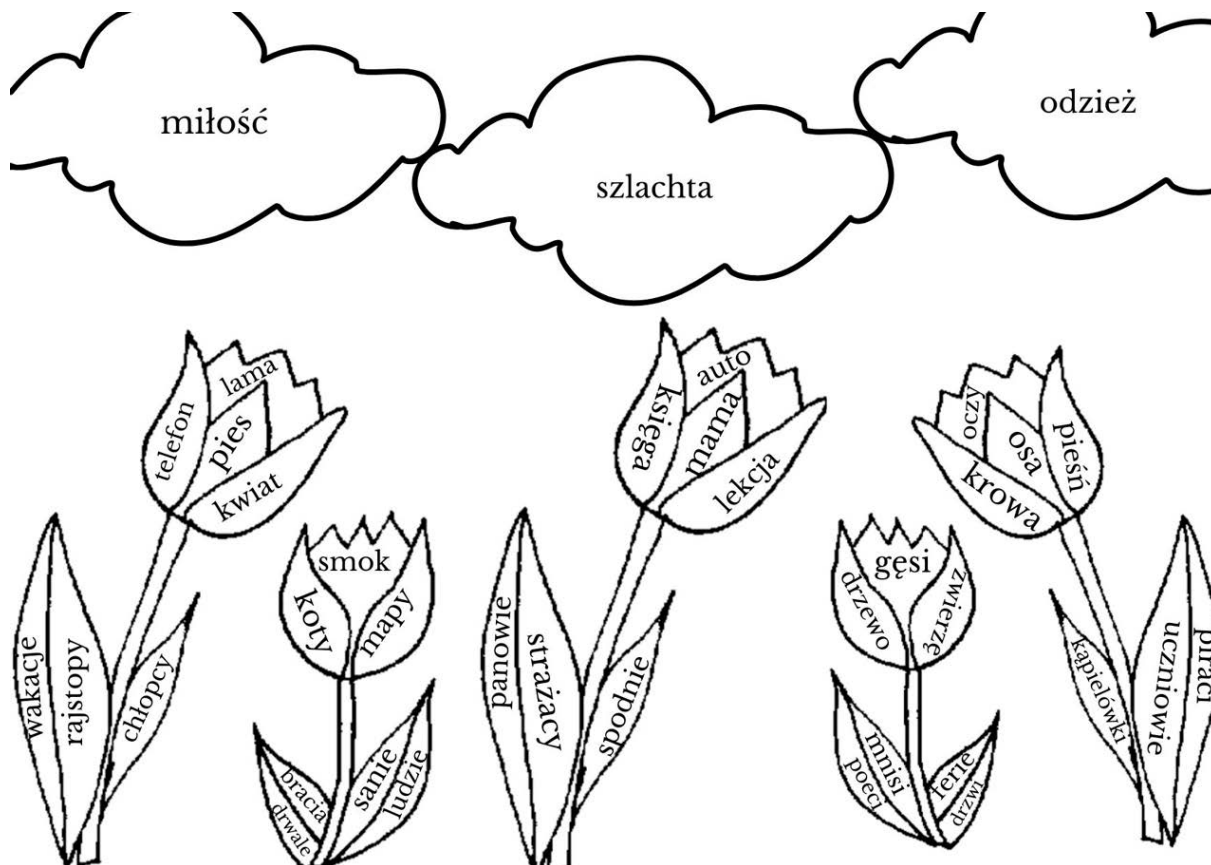
Już nie przypominała miejsca, do którego dziewczynka weszła po lekcjach. Na ścianie wisiał duży napis: „Prosimy o nieczytanie na głos”. Jagódka była zdziwiona, bo przecież w bibliotekach zawsze należy zachowywać się cicho, aby nie przeszkadzać innym czytającym. Po chwili zrozumiała, dlaczego ta informacja została umieszczona w bibliotece. Za dużym regałem spał lisek i dlatego należało zachować dodatkową ostrożność. Jagoda zaczęła się

wycofywać i wtedy wpadła na stół, na którym leżały nieodpakowane książki. Przedmioty zaczęły spadać i zwierzę się obudziło. Dziewczynka krzyknęła, na co lis powiedział: „Jestem lisem z *Małego Księcia*, zaprzyjaźnimy się?”. Jagoda chciała odpowiedzieć przyjacielowi, ale nagle się obudziła.

Biblioteka z powrotem wyglądała tak samo. Przez okno wpadały promienie wiosennego słońca, a na kolanach dziewczynki leżała otwarta książka pt. *Mały Książę*.

Miejsce na wklejenie wykonanego ćwiczenia:

Ćwiczenie 7. Pokoloruj rysunek. Poszczególne kolory odpowiadają rodzajom rzeczownika. Liczba pojedyncza: rodzaj męski – czerwony; rodzaj nijaki – różowy; rodzaj żeński – niebieski; liczba mnoga: rodzaj żeński – ciemnozielony; rodzaj męski i nijaki – jasnozielony.

Ćwiczenie 8. Dopisz odpowiednią kategorię do każdego z poniższych zbiorów.

- chomik, królik, krowa, kot _____
- filozofia, matematyka, etyka, fizyka _____
- Afryka, Azja, Europa, Ameryka _____
- Tarnów, Warszawa, Kraków, Wrocław _____
- Wisła, Warta, Sękówka, Dunajec _____
- kubek, talerz, miska, filiżanka _____
- widelec, łyżka, nóż, łyżeczka _____
- sukienka, koszula, spodnie, spódnica _____
- kalosze, szpilki, sandały, japonki _____
- storczyk, tulipan, róża, mak _____

Ćwiczenie 9. Każde pogrubione słowo ma dwa znaczenia. Ułóż zdania, w których użyjesz tego samego wyrazu w różnych kontekstach.

Np. **guma** (do żucia): Wczoraj kupiłem paczkę gumy do żucia;

guma (gra): Jestem mistrzem gry w gumę.

Pamiętaj, że rzeczowniki się odmieniają – użyj ich w odpowiedniej formie.

Przypomnienie

Homonimy - wyrazy, które mają różne znaczenia, ale zapisuje się je identycznie, np.
zamek (budowla) i *zamek* (w kurtce).

zamek

- budowla

-
- część kurtki

pióro

- ptasie

-
- do pisania

klucz

- do drzwi

-
- odpowiedzi

bal

- drewna

-
- impreza
-

para

- stan wody

- dwie osoby

pilot

- osoba

- urządzenie do włączenia telewizora

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatkę.

RZECZOWNIK

Rzeczownik określa:

istoty żywe; rośliny;
przedmioty; zjawiska; uczucia;
czynności, **np.**

Rzeczowniki dzieli się na:
własne i pospolite, **np.**

ZAPAMIĘTAJ!

**RZECZOWNIK
ODMIENIA SIĘ
PRZEZ
PRZYPADKI!**

Odpowiada na pytania:

Kto? Co?

przykłady

RODZAJE RZECZOWNIKÓW

Liczba pojedyncza: męski, żeński, nijaki, np.

Liczba mnoga: rzeczowniki męskoosobowe i niemęskoosobowe, np.

PRZYMIOŃNIK

Przypomnienie

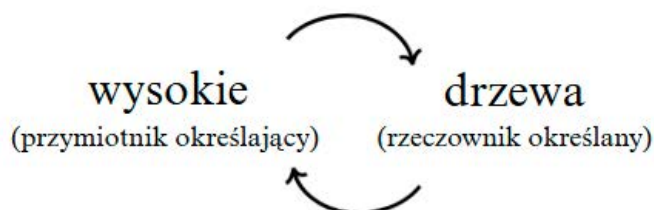
W liczbie mnogiej rozróżnia się rzeczowniki **męskoosobowe** i **niemęskosobowe**.

Męskoosobowe to te, które odnoszą się do grupy osób płci męskiej (np. *ci* piłkarze) lub grupy osób płci męskiej i żeńskiej (np. *ci* nauczyciele - w tej grupie są zarówno kobiety, jak i mężczyźni).

Niemęskosobowe odnoszą się do osób płci żeńskiej (np. *te* krawcowe), roślin (np. *te* kwiaty), zwierząt (np. *te* lwy), przedmiotów (np. *te* telefony), zjawisk (np. *te* burze) oraz pojęć.

Jak rozpoznać rodzaj męskoosobowy i niemęskosobowy przymiotnika?

Aby poprawnie wskazać rodzaj przymiotnika, należy zestawić go z tym rzeczownikiem, którego cechę określa, np. wysokie (*te*) drzewa → rodzaj niemęskosobowy przymiotnika wysokie.

Ćwiczenie 1. Rozwiąż zagadki. Odpowiedzi zapisz w ramkach.

a)

Gdy nam żyrafa oczkami mruga,
pod liśćmi ukryta jej szyja...

b)

Wakacje nad morzem swój urok
mają i pod... (jakie?) niebo
zapraszają

c)

Cukierek w pudełku, w paski
i w kropki, uwielbiany przez dzieci,
bo jest bardzo... (jaki?)

Ćwiczenie 2. Przyporządkuj podane wyrazy do odpowiednich kolumn.

PRZYMOTNIKI

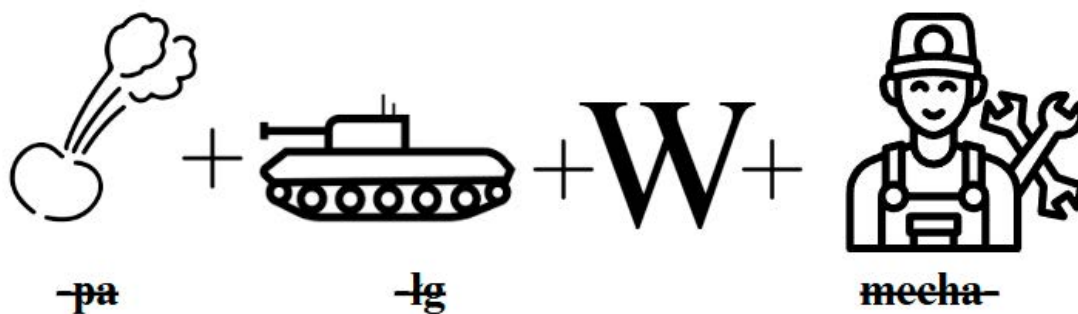
słony, sprawiedliwy, tania, wielkie, znajomy, uśmiechnięta, zimny, jasne,
deszczowy, proste, mleczna, inteligentny, wolny, gorące

JAKI?	JAKA?	JAKIE?

Ćwiczenie 3. Rozwiąż rebusy. Odpowiedź zapisz poniżej.

a)

Przymiotnik to część mowy, która przede wszystkim określa:

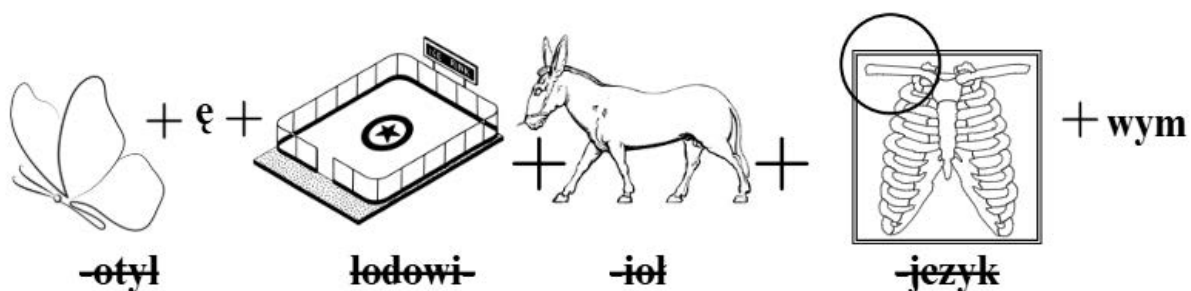

Rozwiązanie: _____

b)

W liczbie mnogiej przymiotnik występuje w dwóch rodzajach.

Między innymi w rodzaju:

Rozwiązanie: _____

c)

Przymiotnik określa cechy i właściwości między innymi:

Rozwiązanie: _____

Ćwiczenie 4. Na podstawie obrazka dopisz swoje propozycje przymiotników.

a)

Jaka jest dziewczynka?

NISKA

Jaka jeszcze może być?

b)

Jaki jest pisarz?

SŁYNNY

Jaki jeszcze może być?

Ćwiczenie 5. Pokoloruj obrazek kolorami, które lubisz. Następnie wypisz w ramce, jakich użyłeś/użyłaś. Pamiętaj o odpowiedniej formie przymiotnika, np. *zielonego*. Dodatkowo możesz dookreślić kolor, np. *ciemnożółtego*.

**Odpowiadam na pytania:
jaki?, jaka?, jakie?**

**Jakich kolorów
użyłeś/użyłaś?**

Ćwiczenie 6. Poproś kogoś o to, aby podyktował Ci dyktando. Następnie podkreśl znajdujące się w opowiadaniu przymiotniki. Określ ich przypadek, liczbę i rodzaj.

Górska wędrówka

Wczesnym rankiem wyruszyliśmy na malowniczą, górską wędrówkę. Ścieżka prowadziła przez strome, skaliste zbocza i oferowała imponujące widoki na okolicę. Podeszliśmy do małego, urokliwego jeziora, ukrytego wśród pasm górskich. Przechodząc przez bujne, zielone lasy, oddychaliśmy świeżym powietrzem. Droga prowadziła nas przez kamieniste, trudne do pokonania tereny. Spotkaliśmy grupę wesołych, młodych turystów, którzy podążali w tę samą stronę. Na szczyt dotarliśmy o zachodzie słońca, zanurzając się w cudownej atmosferze wieczornej magii. Wokół nas rozciągały się potężne, majestatyczne góry, odbijające promienie zachodzącego słońca. Na górskich łąkach kwitły kolorowe, dzikie kwiaty, które dodawały uroku naszej wycieczce. Będąc w schronisku, spotkaliśmy serdecznych, gościnnych ludzi, gotowych podzielić się swoimi historiami i doświadczeniami. Mroźny wiatr, który wiał z lodowatego szczytu sprawiał, że czuliśmy się jak w prawdziwej zimowej krainie. Po zakończeniu wycieczki byliśmy dumni z naszych osiągnięć i wytrwałości.

Miejsce na wklejenie wykonanego ćwiczenia:

Ćwiczenie 7. Na podstawie przykładowej notatki dotyczącej przymiotnika, uzupełnij informacje w autorskiej notce, dotyczącą tej części mowy. Użyj kolorów, które lubisz i dorysuj własne elementy.

PRZYMIOŃNIK

Jest to samodzielna część mowy,
która określa cechy lub
właściwości osób, przedmiotów i zjawisk.

Przymiotnik występuje w liczbach:

np. _____

Odpowiada
na pytania

Określa cechy i właściwości:

- osób,
- zwierząt,
- rzeczy,
- roślin

jaki?
jaka?
jakie?

Rodzaj przymiotnika

Liczba pojedyncza

- r. męski (ten), np. _____
- r. żeński (ta), np. _____
- r. nijaki (to), np. _____

**Liczba mnoga, która
dookreśla rzeczownik**

- r. męskoosobowy, np. _____
- r. niemęskoosobowy, np. _____

Ćwiczenie 8. Do podanych wyrazów dopisz antonimy i synonimy. Pamiętaj, że przymiotnik ma rodzaje i zastosuj się do nich przy uzupełnianiu tabeli. Podpowiedzią są podane wyrazy.

Przypomnienie

Antonimy - wyrazy o przeciwstawnych znaczeniach, np. antonimem przymiotnika *miękki* będzie wyraz *twardy*.

Synonimy - wyrazy o zbliżonych znaczeniach, np. synonimem przymiotnika *radosny* może być wyraz *wesoły*.

przymiotnik	antonim	synonim
leniwy		
bezbarwna		
strachliwe		
dziecinna		
wąski		
czyste		
proste		
zimny		
głośne		
twarda		

Ćwiczenie 9. Podaj synonimy dla poniższych wyrażeń, wykorzystując odpowiednie przymiotniki. Użyj synonimów, które najlepiej oddają znaczenie podanych zwrotów.

- dopiero co powstały _____
- unikający wysiłku _____
- delikatny w dotyku _____
- mający dużą wagę _____
- poruszający się w dużym tempie _____
- niewymagający wysiłku _____
- pełen światła _____
- mający dużo pieniędzy _____
- mający niską temperaturę _____
- trudny do zrozumienia _____
- mający małą grubość _____
- trudny do zgniecenia _____
- nie mający nic w środku _____
- łatwy do zrozumienia _____
- niewydający dźwięków _____
- niemający żadnych nierówności _____

Ćwiczenie 10. Na koniec przeczytaj wierszyk związany z przymiotnikiem. Pomoże Ci on zapamiętać ważne informacje związane z tą częścią mowy.

Przymiotnik

Jaki? Jaka? Jakie?
Znasz te pytania?
Przymiotnik Ci podpowie,
on za nie odpowiada.

Piękny, duży, kolorowy,
na polanie są dwie krowy.
Jedna jest jaka? Łaciata!
I z drugą po polu lata...

Obok krówek są baranki,
siedzą zaraz obok bramki.
Jakie mają swoje hobby?
Beczek głośno na dzień dobry.

A gdy przyjdzie wieczór ciemny,
każdy robi się tam senny.
Jaki? Senny? Skąd to wiecie?
Przymiotnik nam powiedział w sekrecie.

LICZEBNIK

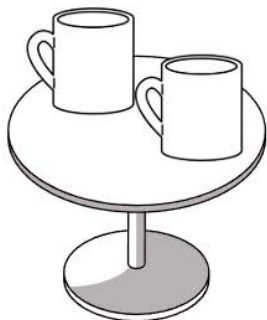
- Ćwiczenie 2.** Do podanych rzeczowników dopisz odpowiednie liczebniki. Stwórz historię, w której użyjesz uzupełnionych wcześniej przykładów:

- (1) _____ domek
(2) _____ drzewa
(3) _____ kacząt
(5) _____ kurcząt
(7) _____ dni

[illegible]

Ćwiczenie 3. Spójrz na obrazki, a następnie uzupełnij zdania. Pamiętaj o odpowiedniej formie liczebnika.

a)

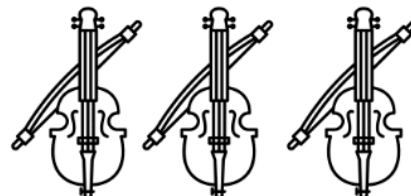
Na stoliku stoją (*ile?*) kubki.

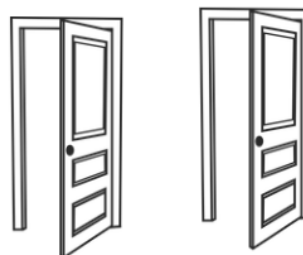
Na stoliku stoją (*ile?*) filiżanki.

b)

Widzę (*ile?*) skrzypiec.

Widzę (*ile?*) drzwi.

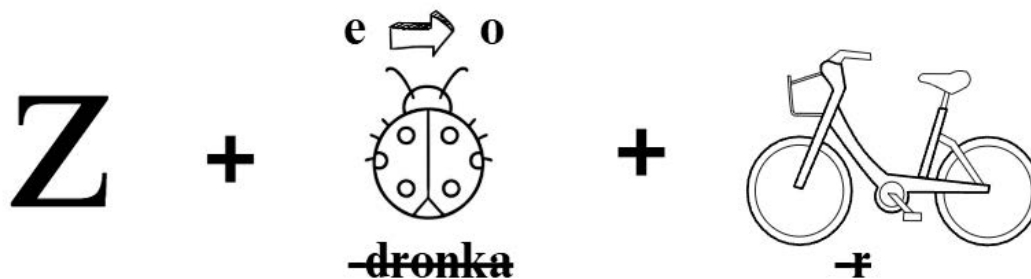
Ćwiczenie 4. W puste miejsca wstaw odpowiednie liczebniki. Pamiętaj, że liczebniki główne podlegają odmianie.

Drobiowa przygoda

(3) _____ małe kury cały dzień biegały,
 z (4) _____ małymi kogutami ziarenka dziobały.
 (1) _____ z kurek nagle głos podniosła:
 „Kochani moi ja bym się stąd wyniosła”.
 Pozostałe zwierzęta (10) _____ minut myślały,
 aż w końcu naleganiom kurki się poddały.
 Ruszyli ku przygodzie, szli (7) _____ dni i nocy,
 aż (1) _____ z kogutów potrzebował pomocy.
 (2) _____ ziarenka przypadkiem w gardle mu utknęły,
 (3) _____ kurkom aż piórka gęsiego stanęły.
 Kogucik zapiał z całych sił - głośno jak za (5) _____.
 Słyszano jego pianie z kilometrów (10) _____.
 Zwierzaki uznały, że dość tej podróży.
 Tak właściwie to czas im się okropnie dłuży.
 Spakowały bagaże, każdy wziął po (1) _____,
 oprócz kogucika - on nie niósł nic, bo był bardzo biedny.
 Powrót do (11) _____ dni im się wydłużył,
 lecz ten wspólny czas ich relacjom się przysłużył.
 Nie znajdziesz wśród (1000) _____ gospodarstw na świecie,
 takiego jak to (1) _____ w tym małym powiecie.
 Bo tutaj (1) _____ za wszystkich, wszyscy za (1) _____.
 Kury i koguty wzajemnie bronią się od złego.

Ćwiczenie 5. Rozwiąż rebusy.

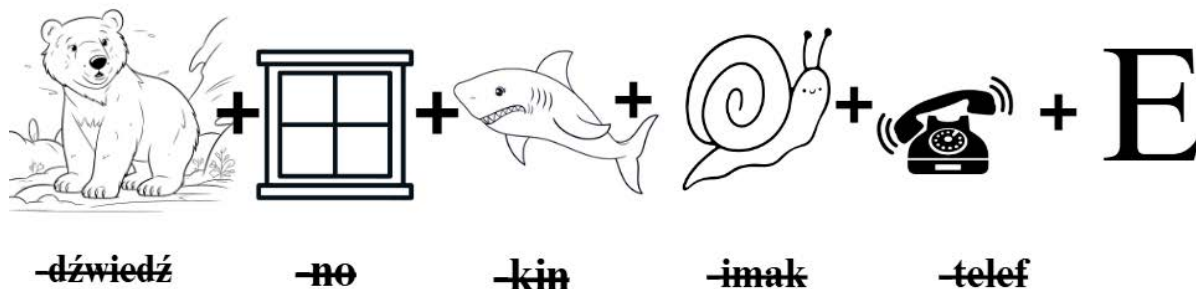
a)

Liczebniki to grupa liczebników, które odmieniają się przez przypadki.

b)

Kilka, wiele, dużo to liczebniki, które określa się jako...

Rozwiązanie:

Ćwiczenie 6. Odmień przez przypadki liczebniki zbiorowe:

a) dwoje (szczeniąt)

Mianownik (*kto? co?*) _____

Dopełniacz (*kogo? czego?*) _____

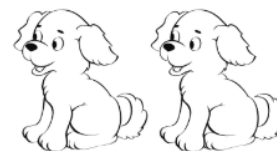
Celownik (*komu? czemu?*) _____

Biernik (*kogo? co?*) _____

Narzędnik (*z kim? z czym?*) _____

Miejscownik (*o kim? o czym?*) _____

Wołacz (*o!*) _____

b) dwoje (kociąt)

Mianownik (*kto? co?*) _____

Dopełniacz (*kogo? czego?*) _____

Celownik (*komu? czemu?*) _____

Biernik (*kogo? co?*) _____

Narzędnik (*z kim? z czym?*) _____

Miejscownik (*o kim? o czym?*) _____

Wołacz (*o!*) _____

Ćwiczenie 7. Napisz, na jakie godziny wskazują zegary. **Uwaga!** Są to dwie godziny popołudniowe i jedna wieczorna.

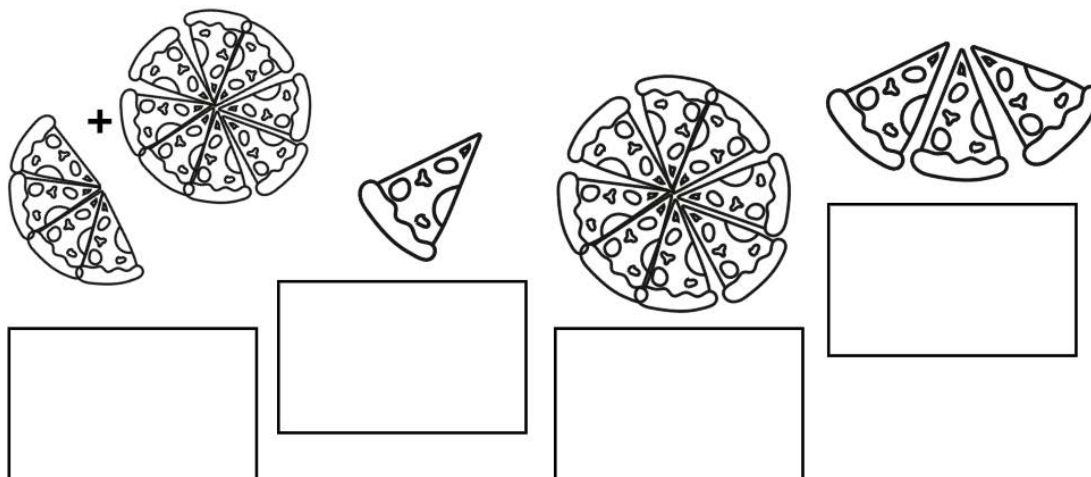

Ćwiczenie 8. Liczebniki z ramki przyporządkuj do właściwej grupy.

jeden, troje, dwa, sześć, dwusetny, dziewięć, sto, dwadzieścioro, dwoje, trzeci, czwarty, czworo, dwunasty, siedemnasty, siedmioro		
liczebniki główne	liczebniki porządkowe	liczebniki zbiorowe

Ćwiczenie 9. Podpisz odpowiednio obrazki przedstawiające arbuza. Posłuż się liczebnikami ułamkowymi z ramki. **Uwaga!** Jedną ilustrację należy podpisać dwoma liczebnikami, które wyrażają tę samą wartość.

jedna czwarta	pół	półtora	trzy czwarte	jedna druga
---------------	-----	---------	--------------	-------------

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatkę.

LICZEBNIKI

Odpowiadają na pytania: _____

Główne	_____	Nieokreślone	_____
---------------	-------	---------------------	-------

np.

☐
☐
☐

np.

☐ dwoje
☐ pięcioro
☐ siedemnaścioro

np.

☐
☐
☐

np.

☐ pierwszy
☐ trzydziesta
☐ pięćdziesiąte

Odmieniają się przez

**BYKI I BYCZKI –
NIE DAJ SIĘ BŁĘDOM**

ORTOGRAFIA

Ważne!

Od 1 stycznia 2026 roku zmienią się niektóre zasady dotyczące pisowni.

Poniżej znajdują się wybrane zasady, które zaczną obowiązywać w polskiej pisowni.

<https://rjp.pan.pl/>

Pisownia wielką i małą literą

Nazwy mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli i wsi będą zapisywane wielką literą, np. Tarnowianin (zamiast tarnowianin), Mościczanin (zamiast mościczanin), Nowohucianin (zamiast nowohucianin).

W nazwach obiektów przestrzeni publicznej wszystkie wyrazy (oprócz przyimków i spójników oraz wyrażen typu imienia) zostaną zapisane wielką literą. Stojący na początku nazwy wyraz określający rodzaj obiektu, m.in. aleja, brama, kościół, osiedle, pałac, park, plac, pomnik, rondo, willa, zamek, **traktuje się jako część nazwy własnej i pisze się wielką literą**, np. Aleje Jerozolimskie, Brama Floriańska, Kościół Mariacki, Park im. E. Kwiatkowskiego w Tarnowie – Mościcach.

UWAGA: Nie zmienia się pisownia małą literą wyrazu *ulica*, np. ulica Romana Brandstaettera.

Pisownia łączna i rozdzielna

Łączna pisownia „nie” z przymiotnikami bez względu na ich stopień, np. niemiły – niemiłszy – nienajmiłszy.

Łączna pisownia „nie” z przysłówkami pochodzącymi od przymiotnika bez względu na ich stopień, np. nieładnie – nieładniej – nienajładniej.

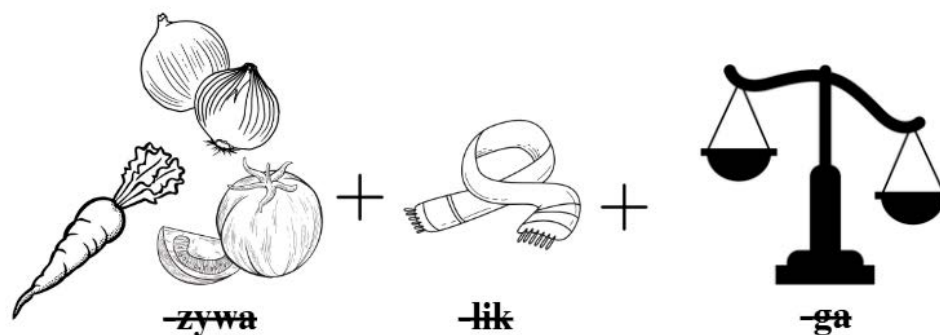
Łączna pisownia członu pół- w wyrażeniach: półzabawa, półnauka; półzartem, półserio; półspał, półczuwał.

Ćwiczenia w tej części zostały opracowane w sposób uwzględniający zmiany w pisowni, które wejdą w życie 1 stycznia 2026 roku.

PISOWNIA
WIELKĄ I MAŁĄ LITERĄ

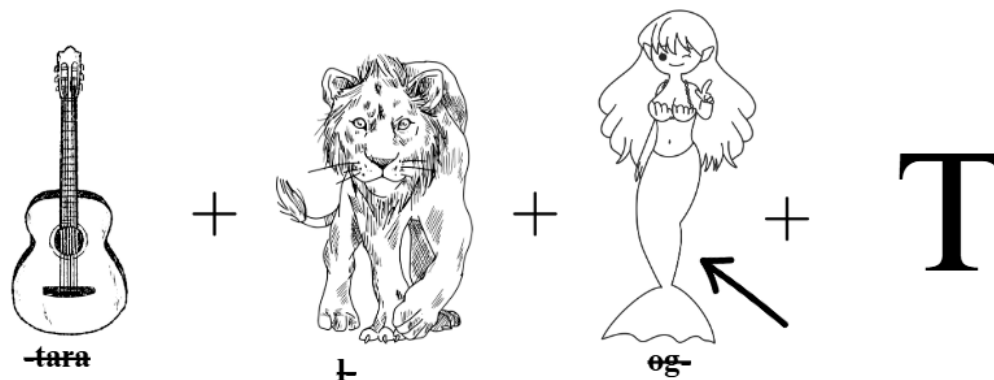
Ćwiczenie 1. Rozwiąż rebusy i uzupełnij luki w zdaniach.

a)

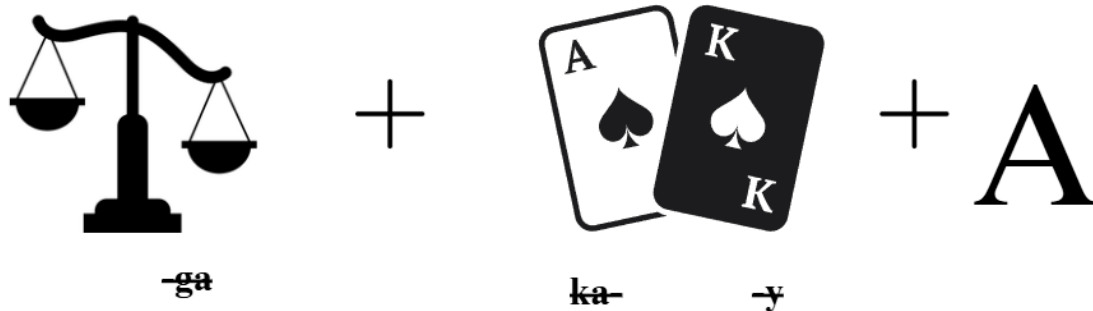
Wyraz _____ zapiszemy wielką literą,
ponieważ jest nazwą miasta.

b)

Wyraz _____ zapiszemy wielką literą,
ponieważ jest nazwą szczytu górskiego.

c)

Wyraz _____ zapiszemy wielką literą,
ponieważ jest nazwą rzeki.

Ćwiczenie 2. Wstaw odpowiednią literę (wielką lub małą) w lukę pod obrazkiem. Następnie uzasadnij swój wybór.

a)

z czy Z?

___iemia

Ten wyraz zapiszę _____
literą, ponieważ _____

b)

m czy M?

___ateusz

Ten wyraz zapiszę _____
literą, ponieważ _____

c)

b czy B?

___urek

Ten wyraz zapiszę _____
literą, ponieważ _____

d)

s czy S?

___amochód

Ten wyraz zapiszę _____
literą, ponieważ _____

e)

g czy G?

___rudzień

Ten wyraz zapiszę _____
literą, ponieważ _____

f)

a czy A?

___frykański

Ten wyraz zapiszę _____
literą, ponieważ _____

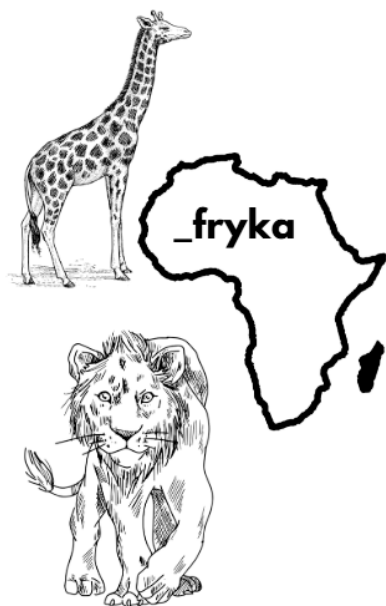
Ćwiczenie 3. Uzupełnij nazwę kontynentu odpowiednią literą (wielką lub małą). Następnie obejrzyj zwierzęta zamieszkujące te regiony i wymyśl własną opowieść o przedstawionych na ilustracjach zwierzętach oraz ich naturalnym środowisku.

a)

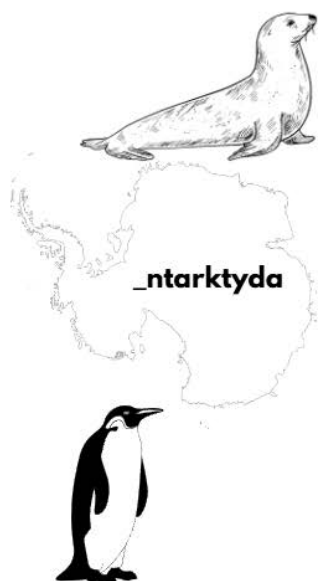

miejsce na historię

b)

miejsce na historię

c)

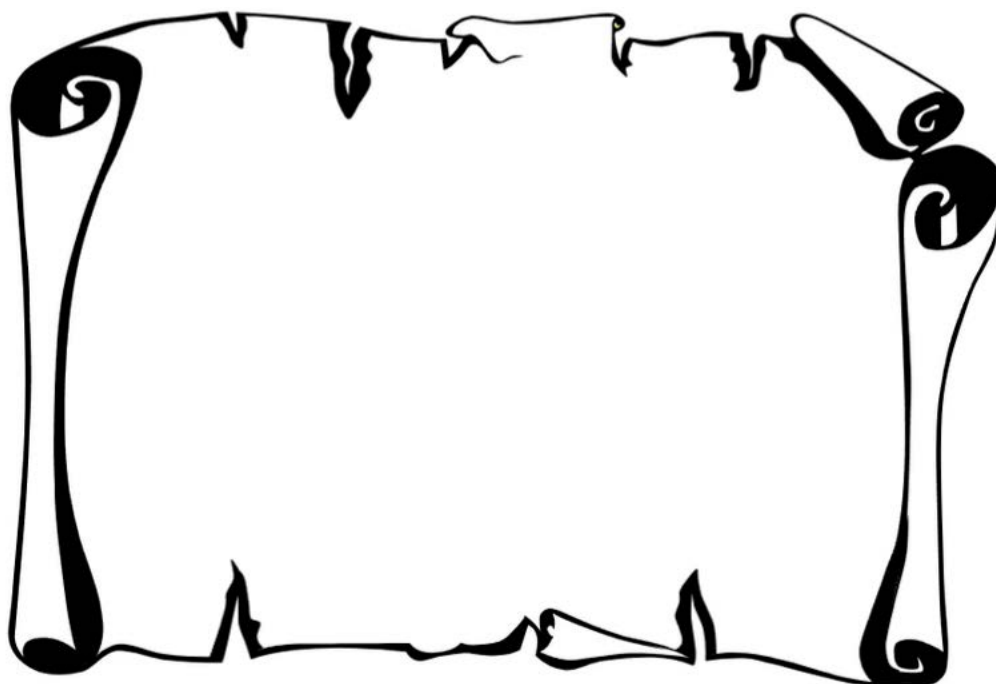
miejsce na historię

Ćwiczenie 4. Wyobraź sobie, że zostałeś zaproszony na przyjęcie urodzinowe greckiego boga Zeusa. Bóg Olimpu poprosił Cię o pomoc w przygotowaniach. Twoim zadaniem jest napisanie zaproszenia adresowanego do bogini Persefony (Kory) na przyjęcie, które odbędzie się na Olimpie z okazji urodzin Zeusa.

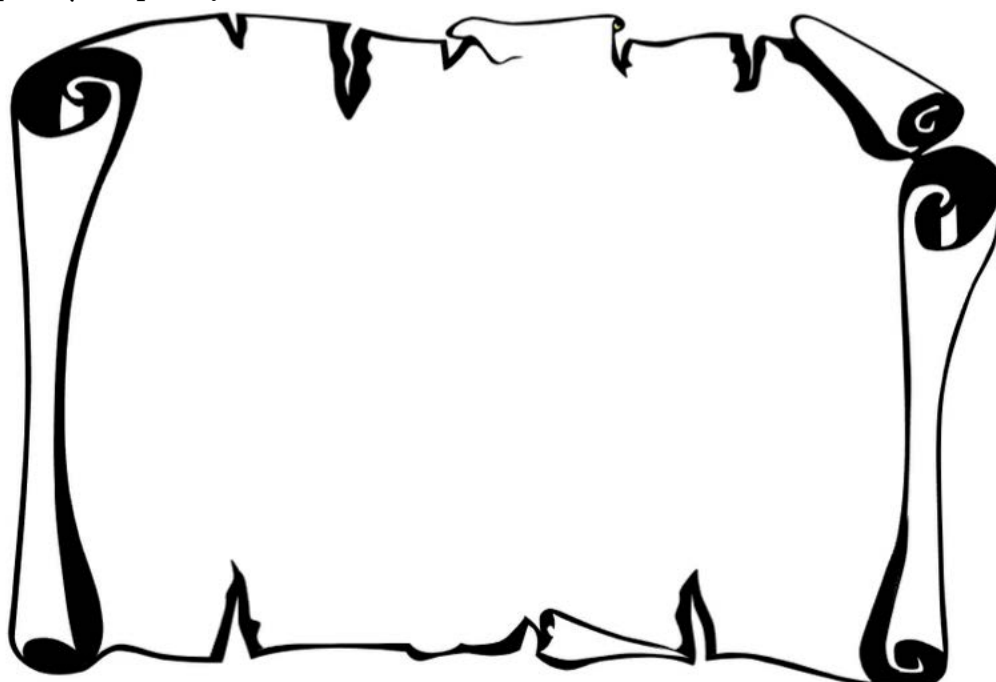
Po przyjęciu opisz swoje przeżycia w pamiętniku.

Pamiętaj o zasadach konstruowania tych form wypowiedzi, formach grzecznościowych oraz właściwej interpunkcji.

a) zaproszenie

b) zapis przeżyć w pamiętniku

Ćwiczenie 5. Połącz w pary nazwy z zasadami zapisywania wielkich liter na początku każdego z wyrazów.

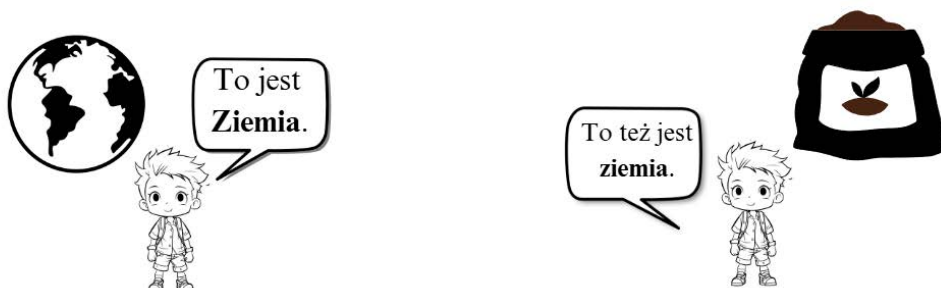
Tarnów	nazwa kontynentu
Dunajec	imię
Australia	tytuł książki
Krystyna	nazwa miasta
Saturn	nazwa rzeki
<i>Mały Książę</i>	nazwa planety

Ćwiczenie 6. Połącz w pary nazwy z zasadami zapisywania małych liter na początku każdego z wyrazów.

sobota	nazwa gatunku literackiego
lipiec	nazwa tańca
baśń	nazwa strony świata
wschód	nazwa miesiąca
polonez	nazwa województwa
małopolska	nazwa dnia tygodnia

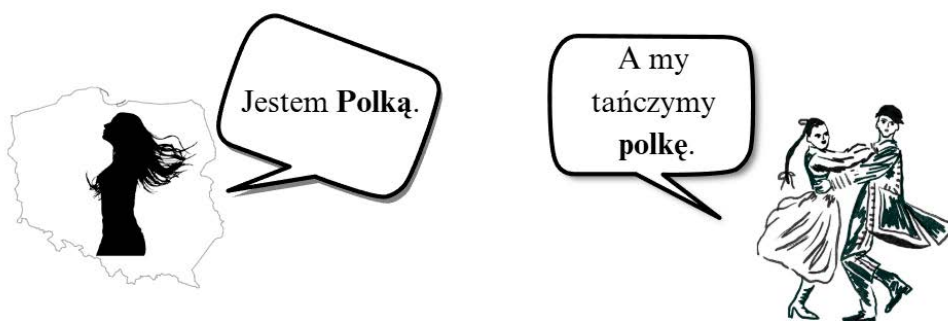
Ćwiczenie 7. Wyjaśnij różnicę w sposobie zapisu obu wyrazów.

a)

Jaka jest różnica w zapisie obu wyrazów i dlaczego?

b)

Jaka jest różnica w zapisie obu wyrazów i dlaczego?

Ćwiczenie 8. Uzupełnij luki w zdaniach.

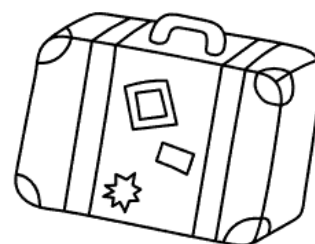
1. Najjaśniejsza gwiazda widoczna za dnia, to _____.
2. Święto obchodzone 24 grudnia, to _____.
3. Julia mieszka w Warszawie, więc jest _____.
4. Cyfry, którymi zapisujemy wieki, to cyfry _____.
5. Słynny polski astronom, który udowodnił, że Ziemia krąży wokół Słońca, to _____.
6. Największe polskie jezioro, to _____.
7. Ostatni król Polski z linii Piastów, Kazimierz, nosił przydomek _____.
8. Pierogi są znanym, tradycyjnym _____ daniem.
9. Postać przynosząca pod choinkę prezenty grzecznym dzieciom, to _____.
10. Najwyższy szczyt Tatr, to - _____.

Ćwiczenie 9. Wybierz poprawną literę – wielką lub małą.

a)

Dzień jak co dzień

P / p _oniedziałek rano, kiedy wstałem, zauważyłem, że moje okulary leżą na stole. T / t _ata powiedział, że muszę je zabrać do szkoły, bo będę miał test z M / m _atematyki. W / w _drodze do szkoły spotkałem P / p _awła, na którego wszyscy mówimy W / w _ysoki. W / w _racał z treningu piłkarskiego. P / p _owiedział, że w P / p _iątek mają mecz z drużyną z K / k _rakowa. N / n _a przerwie wszyscy rozmawiali o wakacjach. A / a _la opowiadała, jak spędziła lato nad M / m _orzem, a W / w _ojtek wspominał swoją podróż do P / p _aryża. P / p _ani K / k _owska zapytała, czy wszyscy uczniowie przynieśli podpisane karty zgody na wycieczkę. B / b _ędziemy jechać we Ś / ś _rodę do W / w _roclawia na wystawę sztuki współczesnej.

b)

Wspaniałe wakacje

W / w zeszłym roku K / k _asia i T / t _omek wyjechali na wakacje do A / a _fryki. Z / z _wiedzili S / s _udan, gdzie podziwiali piramidy, a potem pojechali na S / s _afari do K / k _enii. W / w _idzieli tam lwy, słonie i zebry. N / n _ajbardziej podobały im się gorące P / p _ustynie S / s _ahary, które rozciągały się na tysiące kilometrów. W / w ciągu dnia temperatura wynosiła ponad 40 stopni C / c _elsjusza, ale wieczorem robiło się chłodniej. A / a _fryka jest również znana z pięknych P / p _łaż. B / b _ardzo ważnym miastem na kontynencie jest K / k _air, stolica E / e _giptu, w której mieszka ponad 20 milionów ludzi. A / a _fryka to także kontynent pełen różnorodnych kultur, tradycji i języków.

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatki.

a)

Małą literą zapiszę...

☐	wszystkie nazwy pospolite	np.	____
☐	<u>przymiotniki</u> utworzone od nazw państw, kontynentów, miejscowości		____
☐	nazwy kierunków świata		____
☐	nazwy dni tygodnia, miesięcy, obrzędów, zwyczajów, gatunków: literackich i zwierząt, tańców		____

b)

Wielką literę zastosuję...

☐	przy zapisie imion i nazwisk ludzi, imion własnych zwierząt i drzew	np.	____
☐	przy zapisie nazw mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli, wsi, krajów i części świata		____
☐	przy zapisie nazw mórz, oceanów, jezior, rzek, gór, planet		____
☐	przy zapisie tytułów: książek, utworów poetyckich, filmów, sztuk teatralnych		____
☐	po pytajniku, wykrzykniku i kropce		____

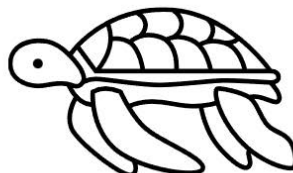
PISOWNIA *U I Ó*

Ćwiczenie 1. Rozwiąż zagadki.

a)

Co to jest?

Idzie wolno i spokojnie, ma ciocię Wiesię,
bo na swym grzbiecie cały domek niesie.

To jest _____

b)

Co to jest?

Jest piękna i pachnąca,
lecz uważaj na jej pnącza.
Jej wadą są kłujące kolce,
gęsto na łodydze rosnące.

To jest _____

c)

Co to jest?

Robisz pstryk i światło świeci.
Gdyby nie ona, wszystko by zgasło.
Wymienić jest ją bardzo łatwo.
Dzięki niej masz w pokoju światło.

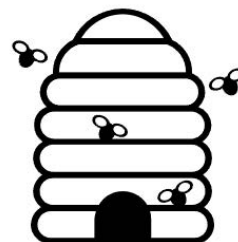

To jest _____

d)

Co to jest?

Małe pszczołki w nim mieszkają
i nam dobry miodek dają.

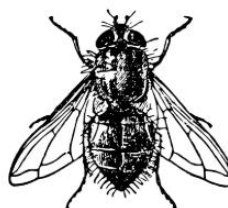

To jest _____

e)

Co to jest?

Lata, bzyczy koło ucha.
Oj, niedobra jest ta...

To jest _____

f)

Co to jest?

Biały, straszy wszystkich wkoło
i nie będzie tu wesoło.

To jest _____

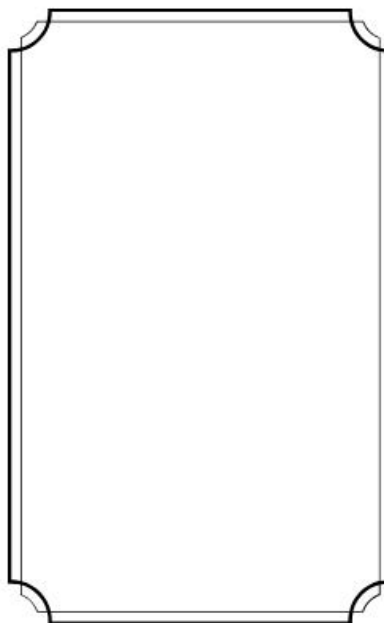
Ćwiczenie 2. Przeczytaj wiersz na głos. Następnie w ramce „moje przykłady” wypisz znane Ci wyrazy, które zakończone są na -uj / -uje.

- Uje się nie kreskuje!

-Uje się nie kreskuje, to poważna sprawa,
-uje kreskować naprawdę nie wypada!
U ozdobników nie lubi, gardzi kreseczkami,
u za taką zniewagę śmiertelnie się obrazi!

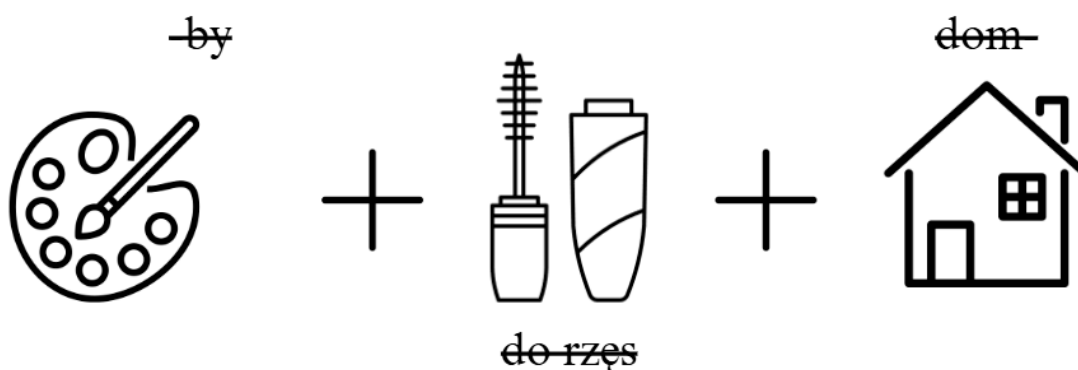
Co prawda są wyjątki, gdzie u jest bardzo rade:
„dwóje” i „tróje” lubią w kreseczki się stroić,
biedne u nie ma serca, żeby im zabronić,
ani ochoty, by mieć z nimi zwadę.

Raz nawet poszło po poradę do ortografii,
ortografia wszak zawsze wszystkim dobrze radzi.
Ortografia powiedziała, by u im pozwoliło,
i „dwóje”, i „tróje” kreseczką uszczęśliwiło.

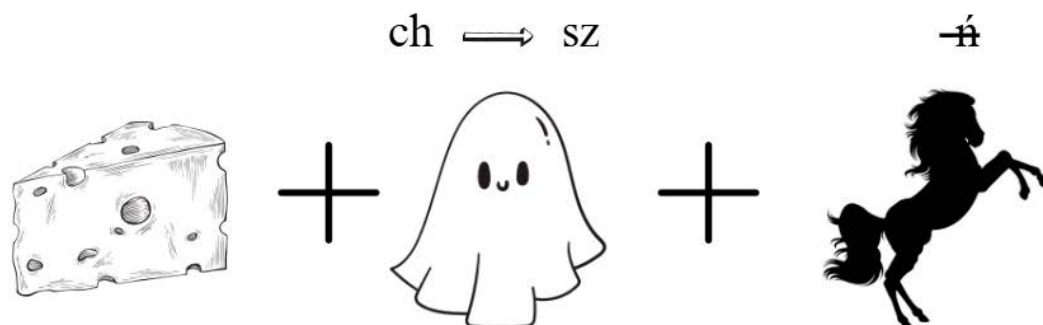
Ćwiczenie 3. Rozwiąż rebusy.

a)

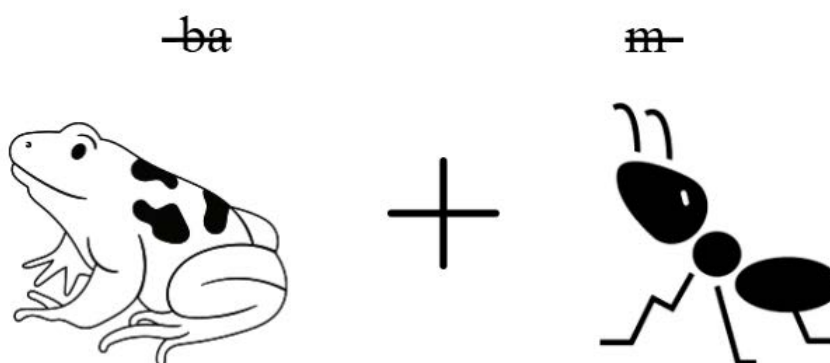
Rozwiązanie: _____

b)

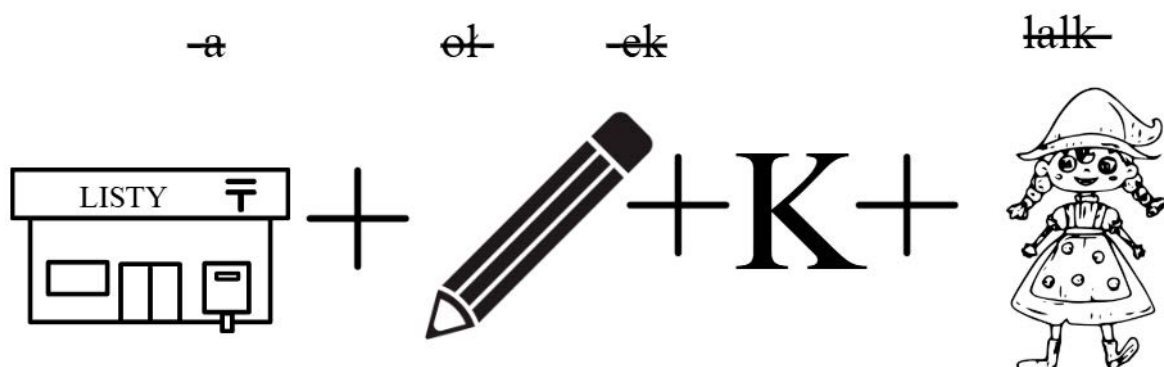
Rozwiązanie: _____

c)

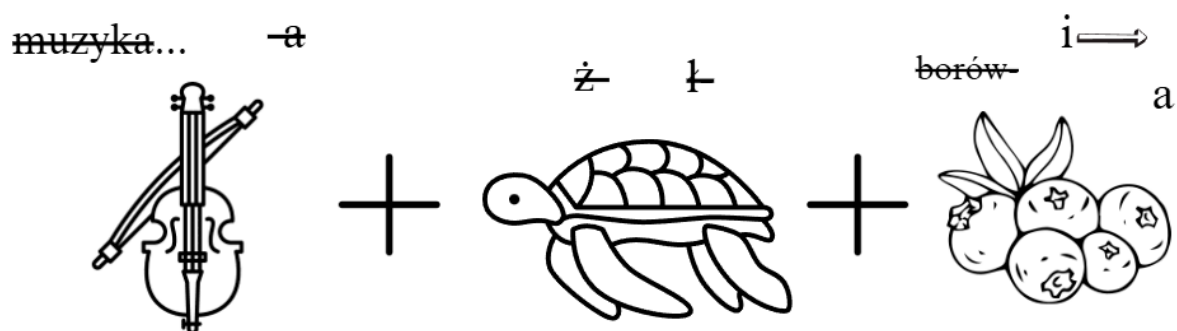
Rozwiązanie: _____

d)

Rozwiązanie: _____

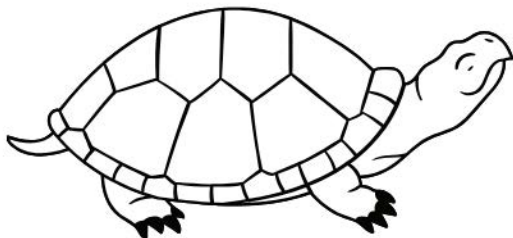
e)

Rozwiązanie: _____

Ćwiczenie 4. Co przedstawia rysunek? Rozwiązanie zapisz poniżej obrazka, a następnie odmień go przez przypadki w liczbie pojedynczej i mnogiej.

a)

wyraz:

Odmiana przez przypadki:

Mianownik _____

Dopełniacz _____

Celownik _____

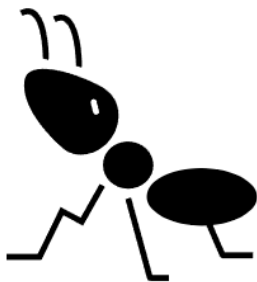
Biernik _____

Narzędnik _____

Miejscownik _____

Wołacz _____

b)

wyraz:

Odmiana przez przypadki:

Mianownik _____

Dopełniacz _____

Celownik _____

Biernik _____

Narzędnik _____

Miejscownik _____

Wołacz _____

c)

wyraz:

Odmiana przez przypadki:

Mianownik _____

Dopełniacz _____

Celownik _____

Biernik _____

Narzędnik _____

Miejscownik _____

Wołacz _____

d)

wyraz:

Odmiana przez przypadki:

Mianownik _____

Dopełniacz _____

Celownik _____

Biernik _____

Narzędnik _____

Miejscownik _____

Wołacz _____

e)

wyraz:**Odmiana przez przypadki:****Mianownik** _____**Dopełniacz** _____**Celownik** _____**Biernik** _____**Narzędnik** _____**Miejscownik** _____**Wołacz** _____**Ćwiczenie 5.** Uzupełnij luki w tekście właściwą literą: **ó** lub **u**.**Wyprawa po prezenty**

Pewnego mroźnego poranka, **Jak_b** wybrał się na świąteczne **zak_py**. Chciał **k_pić** prezenty dla całej swojej rodziny. Co prawda... trochę w tym **rok_u** napsocił... Dostał dużo **dw_j** i **tr_j** z matematyki i rodzice straszili go, że dostanie **r_zgę** pod choinkę, ale Jakub był dobrej myśli. Zerknął na zegarek. Było w pół do **_smej**. Musiał się spieszyć, żeby zdążyć na obiad o **dw_nastej**. Droga do **sklep_** była **dł_ga** i w **dodatk_** oblodzona. **Mr_z sk_tecznie** zamienił jezdnię w niebezpieczne lodowisko.

Chłopiec przez cały czas zastanawiał się, co kupić swoim rodzicom. Jego tata interesował się **m_zyką** klasyczną, mama Małgorzata **_wielbiała** malować, **szczeg_lnie nat_rę**. Młodszy brat Jakuba, **J_lek, l_bił** wyścig_wki. Starsza siostra **_la** bez przerwy **m_wiła** wszystkim o kosmetykach do **makijaż_**.

Jakub błądził między sklepowymi **p_łkami**. Znalazł prezent dla taty – płytę **koncert_L_dwika** van Beethovena. Znalazł też prezent dla mamy – przepięknie **il_strowany** atlas, w **kt_rym** pełno było **obrazk_w p_l, las_w, g_r, staw_w** i **rzek_**. **_znał**, że książka spodbie się jego mamie. Dla **J_lka** kupił model wyścigówki do złożenia. Miał tylko problem z prezentem dla **_li**. Nie znał się na makijażu i nie miał pojęcia, co **m_głby** jej podarować. W **końc_** wpadł na pomysł. Jego wzrok **przyk_ł ż_łty k_ubeczek** z czerwonym **serd_szkiem** i napisem: „jesteś **s_per!**”. Siostra niedawno **stł_kła sw_j_l_biony k_bek** do herbaty, więc **Jak_b _znał**, że ten prezent jej się spodoba.

Gdy chłopiec wyszedł ze **sklep_**, zobaczył, że z **biel_tkiego** jak mleko nieba, spadały płatki **śnieg_**. **Cz_ł**, że dzisiejszego **wieczor_** czeka go odśnieżanie, ale nie martwiło go to. Wiedział, że **p_źniej** z całą rodziną **_lepią** wielkiego bałwana. Kto wie, może zrobią także igloo?

Ćwiczenie 6. Podane wyrazy wpisz do odpowiednich ramek w zależności od wymiany ó na: **o**, **e** lub **a**. **Uwaga!** Trzy wyrazy pasują do dwóch kolumn.

{ dróżka, szóstka, przeróbka, Bóg, skrót, siódemka, wiół }
 { obróbka, stół, powrócić, pióro }

wymiana ó na o	wymiana ó na e	wymiana ó na a
np. dróżka - droga		

Ćwiczenie 7. W ramkach znajdują się wybrane wyrazy z **u** i **ó**, których pisownię należy zapamiętać. Pod ilustracją zapisz w kafelkach własne wyrazy do zapamiętania, które stwarzają Ci największe problemy.

Wyrazy do zapamiętania

południe	grudzień	uczeń	lektura
róża	góry	podwórko	kłótnia

Wyrazy do zapamiętania

A 2x4 grid of empty squares for drawing.

Ćwiczenie 8. Zapisz jak najwięcej wyrazów zakończonych na podane końcówki.

a)

-usia

-unia

-uje

[illegible]

-ówna

[illegible][illegible][illegible]

SSAKI

sójka, bóbr, uszatka, tchórzofretka, wróbel, królik, myszołów, kukulka,
struś, jaskółka, żubr, dudek, rudzik, mrówkojad, kruk, borsuk, sówka, muł,
wiewiórka, żuraw, jemiołuszka

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatki.

a)

Pisownia „Ó”

GDY WYMIENIA SIĘ NA:		
np.	np.	np.

W ZAKOŃCZENIACH
WYRAZÓW

-ówka, np.

-ówna, np.

-ów, np.

WYJĄTKI

skuwka, wsuwka, zasuwka

ZAPAMIĘTAJ!

„Ó” NIGDY NIE WYSTĘPUJE NA KOŃCU WYRAZÓW!

„Ó” WYSTĘPUJE NA POCZĄTKU KILKU WYRAZÓW, MIĘDZY INNYMI:
ósemka, ósmy, ów, ówczesny

b)

Pisownia „U”

WYSTĘPUJE ZAWSZE NA KOŃCU WYRAZÓW

np.

np.

WYSTĘPUJE ZAWSZE NA POCZĄTKU WYRAZÓW

np.

np.

W ZAKOŃCZENIACH:

*-uj;**-uchny;**-ula;**-ulec;**-ują;**-usi;**-uś;**-uch;**-ujesz;**-utki;**-usia;**-ucha;**-un;**-uni;**-unek;**-us.**-unek.**-ulo;**-uszka;**-ulek.**-unka.*

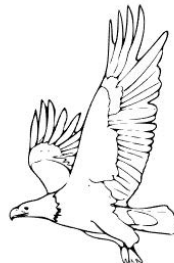
PISOWNIA *RZ* I *Ž*

Ćwiczenie 1. Rozwiąż zagadki.

a)

Co to jest?

Szybuję wysoko,
ma bardzo czujne oko.
Dziób żółty, pióra białe,
znasz go z godła doskonale.

To jest _____

b)

Co to jest?

Bardzo gorące, para się unosi,
mama o pomoc może cię poprosi,
byś użył tego, lecz zrób to ostrożnie,
możesz tym wyprasować bluzki i spodnie.

To jest _____

c)

Co to jest?

By jeździć po lodowisku ubierz je koniecznie,
bez nich byłoby bardzo niebezpiecznie.
Ostrą brzytwę pod spodem mają,
lecz każdemu wielką radość sprawiają.

To są _____

d)

Co to jest?

Są smaczne i zdrowe, kolorów mają wiele,
na pewno lubią je Twoi przyjaciele.
Marchewka, cebula, ziemniaki, pietruszka,
często wrzucaj je do swego brzuszka.

To są _____

Ćwiczenie 2. W puste miejsca wstaw **rz** lub **ż**.

Podró_____ w nieznane

_____mieślnik Ryszard z pasją _____eźbił w drewnie, two_____ąc
niezwykle _____eżby _____ółwi i _____urawi. Pewnego dnia odkrył
tajemniczą _____eżbę _____ubra, zdobiącą wejście do
magicznego parku. Po tym wyda_____eniu postanowił
zaprosić p_____yjaciół - _____bika Zofię i _____arłocznego _____uka
Zbigniewa - by wspólnie p_____yglądać się wspaniałej
natu_____. Wyruszyli w podróż_____ pełną _____artów,
odkrywając barwną _____eczywistość, która stała się dla
nich prawdziwą szkołą _____ycia.

Ćwiczenie 3. Do podanych czynności dopisz wykonawcę danego zawodu.

1. gasi pożar - _____
2. leczy ludzi - _____
3. pisze książki - _____
4. broni ojczyzny - _____
5. naprawia zegary - _____
6. pracuje w aptece - _____
7. odpowiada za realizację filmu - _____
8. pracuje na statku - _____
9. leczy zwierzęta - _____
10. obrabia drewno - _____

Ćwiczenie 4. Zwróć uwagę na zapisane poniżej wyrazy. Następnie napisz kreatywne zdania z każdym z nich.

a) kształt

b) pszczoła

c) gęgżółka

d) pszenica

Ćwiczenie 5. Do podanych słów dopisz wyrazy pokrewne lub takie, w których nastąpi wymiana.

a)

WYMIANA RZ

dworzec - _____

gospodarz - _____

lekarz - _____

pierze - _____

starzec - _____

bierze - _____

którzy - _____

b)

WYMIANA Ź

potężny - _____

ważyć - _____

ulżyć - _____

pokażę - _____

wożę - _____

obrażać - _____

bliżej - _____

Ćwiczenie 6. Wpisz wyrazy do odpowiedniej kolumny.

drzewo, żegnać, przeproszać, przepiękny, wierzba, żeglarz, przegrać, niepoważny, grzeszyć, krzyż, żółtko, rzeka, żuć, poważany, przyjemny, brzuch, żonglować, wrażliwy, wyrzeźbić, obejrzeć, żaba, ważny, wrzeczono, przyjacielski, krzyżówka, grzmieć, wrzeszczeć, porządny

Rzeczownik (kto? co?)	Czasownik (co robi? co się z nim dzieje?)	Przymiotnik (jaki? jaka? jakie?)

Ćwiczenie 7. Uzupełnij przysłowia brakującymi wyrazami.

1. _____ praca nie hańbi.
2. _____ kózka nie skakała, to by nóżki nie złamała.
3. Baba z wozu, koniom _____.
4. Miłość dodaje _____.
5. Co za _____ to niezdrowo.
6. Wybierać się jak sójka za _____.
7. Wysoki jak _____, a głupi jak koza.
8. _____ jak wół na malowane wrota.
9. Gdy pieniędzy wiele, wokół _____.
10. Dobry zwyczaj - nie _____.

Ćwiczenie 8. Do podanych definicji dopisz po jednym słowie najlepiej oddającym ich sens. Niech każdy z tych wyrazów zawiera **rz** lub **ż**.

a)

- Akt wyrzucenia czegoś w powietrze.

-
- Mały, zwykle zielony lub brązowy płaz, który żyje w wodzie lub na lądzie.

-
- Naturalny, płynący ciek wodny, zazwyczaj o dużej długości.

-
- Duży ptak wodny, który żyje na bagnach, w pobliżu jezior i rzek, cechuje się długimi nogami i szyją.

-
- Dzieło sztuki wykonane z różnych materiałów, takich jak kamień czy marmur.

b)

- Osoba, która uprawia pływanie statkami lub łodziami.

-
- Krótka wypowiedź lub czynność mająca na celu rozbawienie innych osób, zwykle zabawna lub dowcipna.

-
- To przedmiot, obiekt, coś, co można zobaczyć lub dotknąć; ogólne określenie na różne elementy materialne.

-
- Zwierzę z rodziny gadów, które ma twardą skorupę ochronną na grzbiecie.
-

Ćwiczenie 9. Utwórz stopień wyższy i najwyższy podanych przymiotników.

- a) brzydki - _____ - _____
 b) mądry - _____ - _____
 c) lekki - _____ - _____
 d) wrażliwy - _____ - _____
 e) ważny - _____ - _____
 f) porządny - _____ - _____
 g) korzystny - _____ - _____
 h) krzykliwy - _____ - _____
 i) żałosny - _____ - _____
 j) duży - _____ - _____
 k) żywy - _____ - _____

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatkę.

Pisownia „rz”

Występuje po spółgłoskach:

p, b, t, d, k, g, ch, j, w

np.

wyjątki

kształt, pszczoła, pszenica

„rz” wymienia się na „r”

np. wierzyć - wiara

występuje w zakończeniach wyrazów

-arz, np. _____

-erz, np. _____

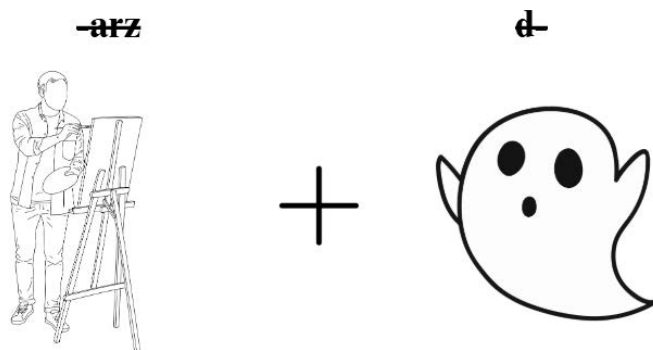
-mierz, np. _____

-mistrz, np. _____

PISOWNIA *CH I H*

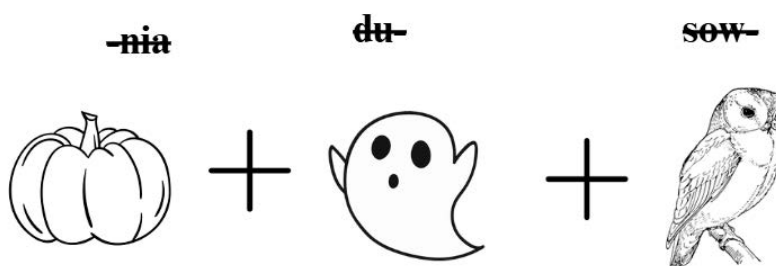
Ćwiczenie 1. Rozwiąż rebusy.

a)

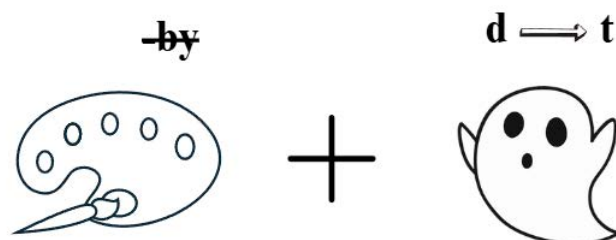
Rozwiązanie: _____

b)

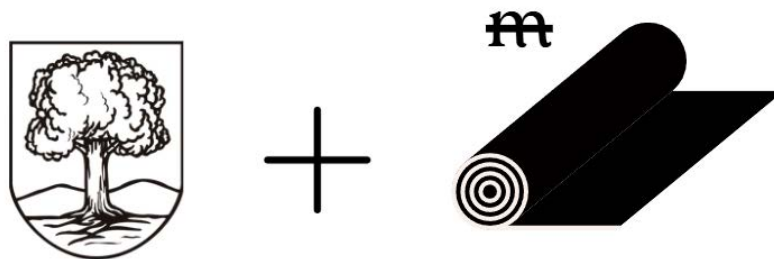
Rozwiązanie: _____

c)

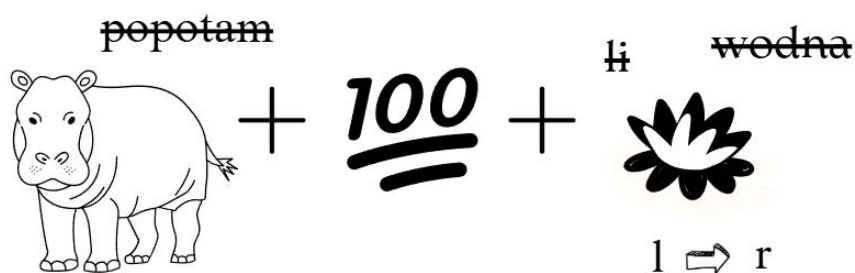
Rozwiązanie: _____

d)

Rozwiązanie: _____

e)

Rozwiązanie: _____

Ćwiczenie 2. Rozwiąż zagadki.

a)

Co to jest?

Gdy pojedziesz na wycieczkę,
zostawisz tam walizkę lub teczkę.
Pójdiesz zwiedzać świat,
a później wrócisz tam spać.

Chodzi o _____

b)

Kto to jest?

Jest dla Ciebie niczym brat.
Towarzyszy Ci przez świat.
Bratnia dusza, dobry duch,
Twój przyjaciel, to Twój...

Chodzi o _____

c)

Co to jest?

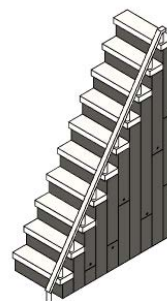
Owocowa i miętowa,
czarna, i zielona.
W chorobie i zdrowiu
ogrzeje Cię ona.

To jest _____

d)

Co to jest?

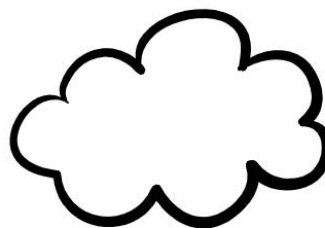
Pniesz się po nich w górę,
aż po samą chmurę.

To są _____

e)

Co to jest?

Mała, mięciutka i puchata.
Codziennie po naszym niebie lata.

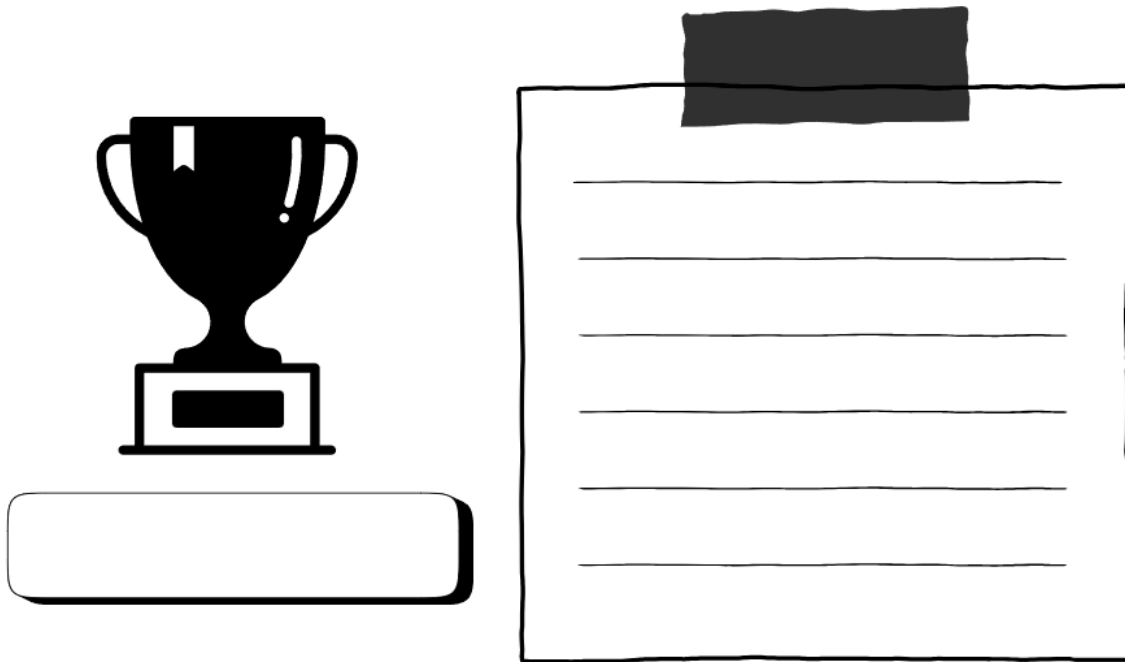
To jest _____

Ćwiczenie 3. Poniżej znajdują trzy obrazki z ukrytym **h** lub **ch**. Podpisz je. Następnie ułóż dowolną krótką historyjkę z każdym z nich (minimum 4 zdania) i zapisz. Pamiętaj o poprawnej odmianie wyrazów.

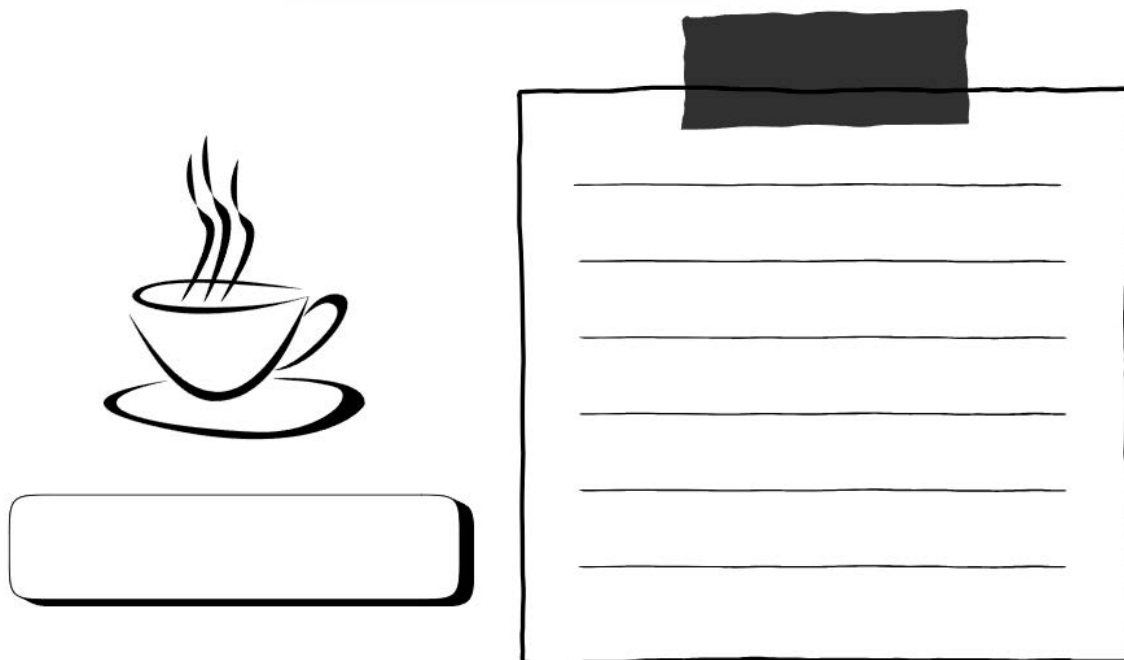
a)

b)

c)

Ćwiczenie 4. Przeczytaj wiersz na głos. Następnie zaznacz na zielono wyrazy z **h**, a na niebiesko z **ch**.

Mały Jaś

Mały Jaś to jest zuch,
choć hałasuje za dwóch.
Żadnego hukę się nie boi,
ucho też go nigdy nie boli,
gdy uderza łyżką w garnki,
gdy spadają mu zabawki,
gdy się z siostrą starszą kłóci,
gdy prosi i marudzi,
druh nasz dzielnie hałasuje.
Rodzina biedna z nim wariuje,
ręce nad Jasiem załamuje
i powtarza raz po raz:
„chuliganem” jest nasz Jaś!”.

Ćwiczenie 5. W puste luki wpisz **ch** lub **h**.

Dziwne bo___omazy

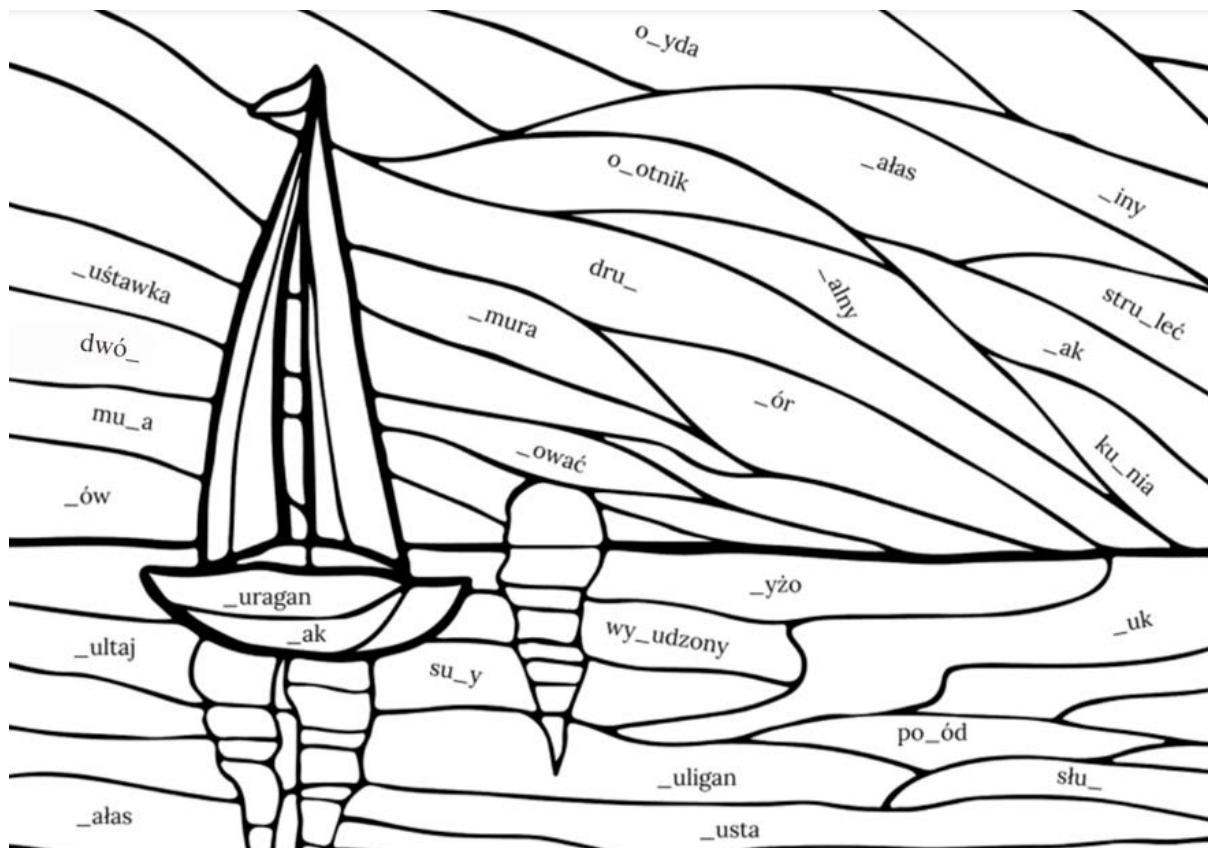
Odwiedziłam ostatnio muzeum, żeby obejrzeć nową wystawę. Wiedziałam, że Picasso malował **niebła___e** obrazy, ale o zgrozo...

Te jego **bo___omazy** nic mi nie przypominają. Jego obrazy zwyczajnie pokazują **o___ydnych** ludzi! Nie wiadomo skąd ich wziął. Na pewno nie są z **___in** ani z **___olandii**. Ci wszyscy ludzie na obrazach wyglądają, jak gdyby byli **___orzy**. Ja nic z tego nie rozumiem. Tym bardziej moja mama. Dopadła ją wręcz **___isteria**...

– Żeby **___ociaż** był tu wystawiony ładny wzór **___aftu**! Żeby **___ociaż pu___owe** poduszki z ery Młodej Polski były pokazane! Wychodzę stąd! – w muzeum nastał **___uk**. Mama w **___olu** zamknęła z trzaskiem drzwi.

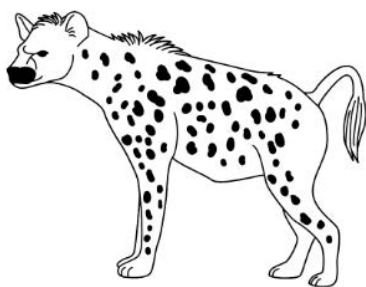
Wa___ałam się czy iść za mamą, czy zostać i oglądać dziwacznych **bo___aterów** obrazów Picassa. **Czmy___nęłam**, to znaczy wybiegłam z muzeum i do dzisiaj zastanawiam się, czemu te obrazy stały się **___item** sezonu.

Ćwiczenie 6. Wpisz **ch** lub **h** w puste miejsca, a następnie pokoloruj obrazek. Fragmenty obrazka z **ch** pomaluj na żółto, a z **h** na niebiesko. Fragmenty bez wyrazów pokoloruj wybranym przez siebie kolorem.

Ćwiczenie 7. Co przedstawiają rysunki? Rozwiązania zapisz poniżej obrazków, a następnie odmień je przez przypadki w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej.

a)

wyraz:

Odmiana przez przypadki:

Mianownik _____

Dopełniacz _____

Celownik _____

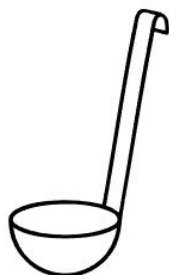
Biernik _____

Narzędnik _____

Miejscownik _____

Wołacz _____

b)

wyraz:

Odmiana przez przypadki:

Mianownik _____

Dopełniacz _____

Celownik _____

Biernik _____

Narzędnik _____

Miejscownik _____

Wołacz _____

c)

wyraz:

Odmiana przez przypadki:

Mianownik _____

Dopełniacz _____

Celownik _____

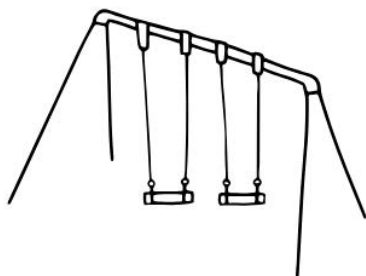
Biernik _____

Narzędnik _____

Miejscownik _____

Wołacz _____

d)

wyraz:

Odmiana przez przypadki:

Mianownik _____

Dopełniacz _____

Celownik _____

Biernik _____

Narzędnik _____

Miejscownik _____

Wołacz _____

Ćwiczenie 8. Uzupełnij związki frazeologiczne właściwymi wyrazami.

1. Gdzie _____ się bije, tam trzeci korzysta.
2. _____ ma wielkie oczy.
3. Tonący brzytwy się _____.
4. Z tej maki _____ nie będzie.
5. Z wielkiej _____ mały deszcz.
6. Twardy _____ do zgryzienia.
7. _____ to moc.
8. _____ dusza, piekła nie ma.
9. _____ dwa razy traci.
10. Dla _____ nic trudnego.

Ćwiczenie 9. Uzupełnij puste miejsca w zdaniach wyrazami z **ch** lub **h**. Następnie sugerując się rysunkiem i jego podpisem, podkreśl literę na jaką **ch** lub **h** się wymieniło.

WAGA

Często miewam _____ nastrojów.

DRUŻYNA

Jako _____ czuł się odpowiedzialny za bezpieczeństwo całej grupy.

BŁAZEN

Tak naprawdę był to _____ problem.

SUSZA

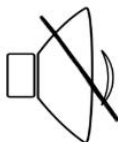
W ogrodzie było _____, więc musieliśmy podlać kwiaty.

PIESZO

Dowódca _____ wydał rozkaz, aby żołnierze zajęli pozycje obronne.

CISZA

W lesie było _____, słychać było tylko śpiew ptaków.

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatki.

a)

Pisownia „CH”

„Ch” zapiszę, gdy...

wymienia się na „sz”, np.

po spółgłosce „s” np.

na końcu wyrazów, np.

WYJĄTKI

druh, boh, poroh

b)

Pisownia „H”

„H” zapiszę, gdy...

WYMIENIA SIĘ NA:

np.

☐

np.

☐

np.

☐

W WYRAZACH ZCZYNAJĄCYCH SIĘ OD:

hiper-

hydro-

hipo-

helio-

homo-

hetero-

hekto-

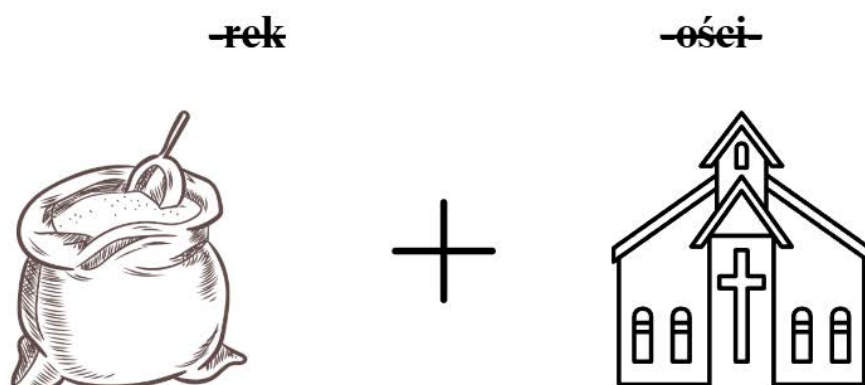
homeo-

Na początku wykrzykników, np. _____

**PISOWNIA
ŁĄCZNA I ROZŁĄCZNA**

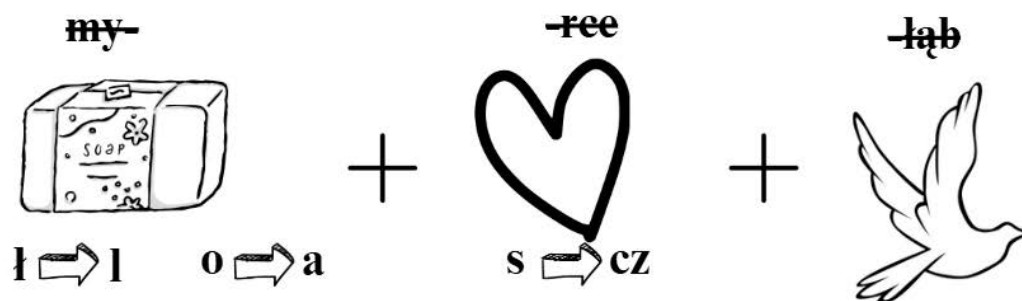
Ćwiczenie 1. Rozwiąż rebusy.

a)

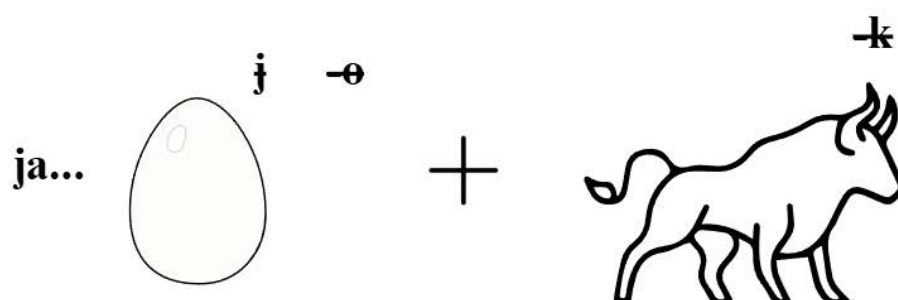
Rozwiązanie: _____

b)

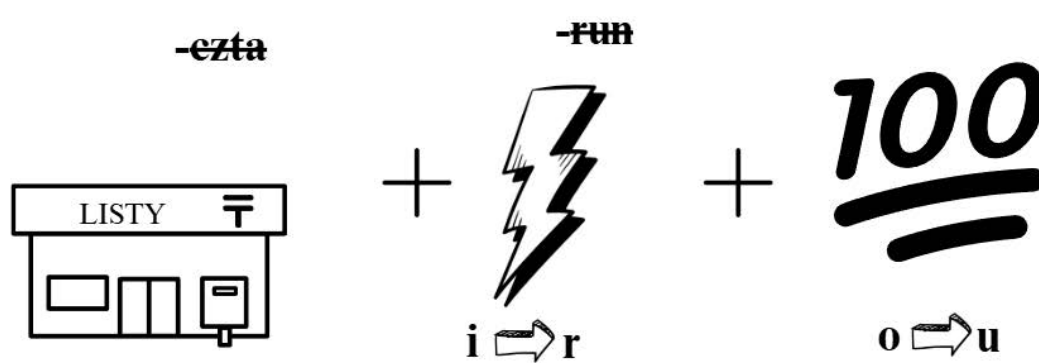
Rozwiązanie: _____

c)

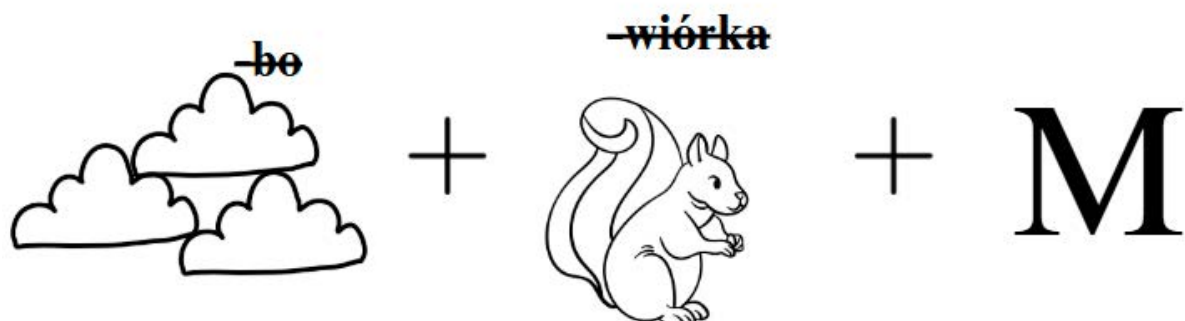
Rozwiązanie: _____

d)

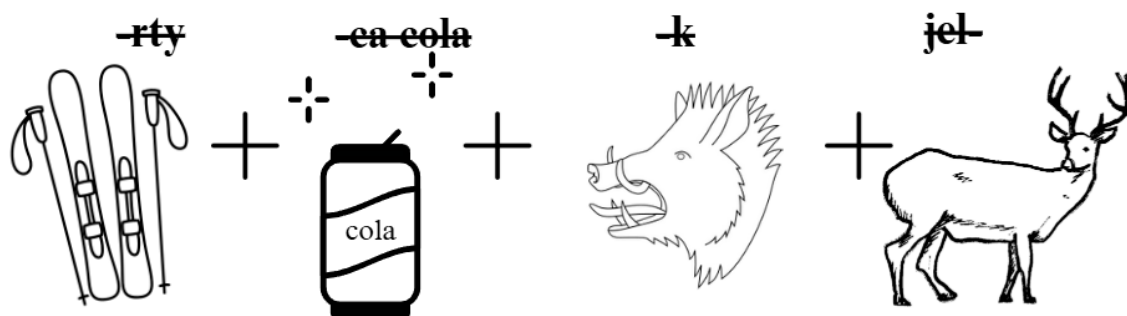
Rozwiązanie: _____

e)

Rozwiązanie: _____

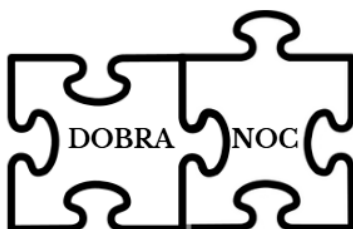
f)

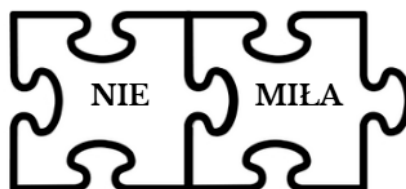
Rozwiązanie: _____

Ćwiczenie 2. Zapisz krótkie dialogi z wykorzystaniem wyrazów w puzzlach. Pamiętaj o zasadach obowiązujących przy zapisywaniu dialogów.

a)

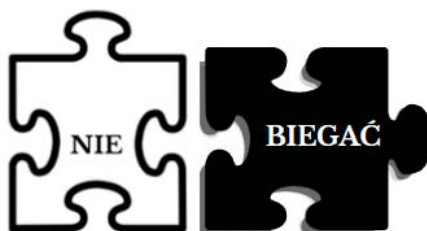
b)

c)

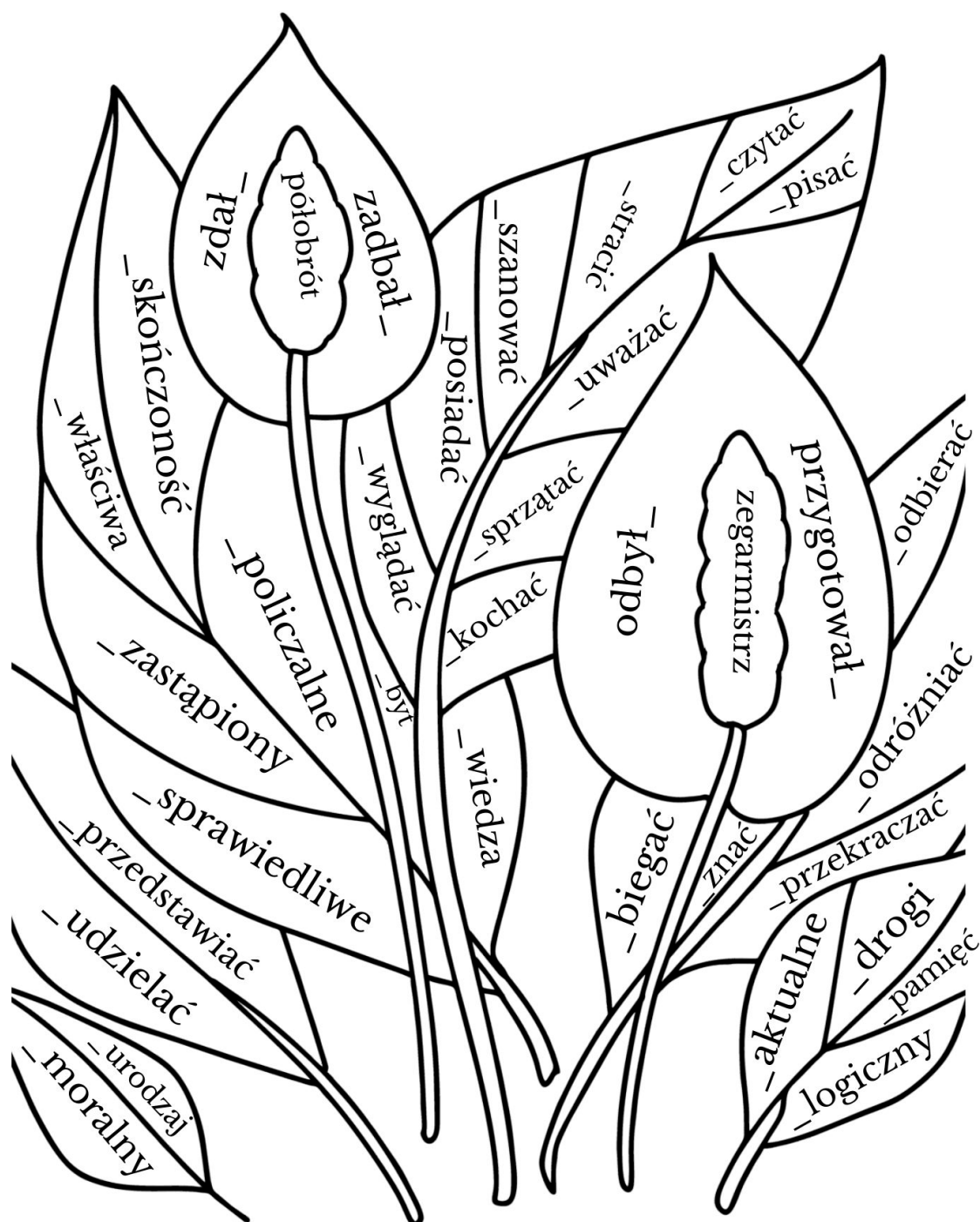

d)

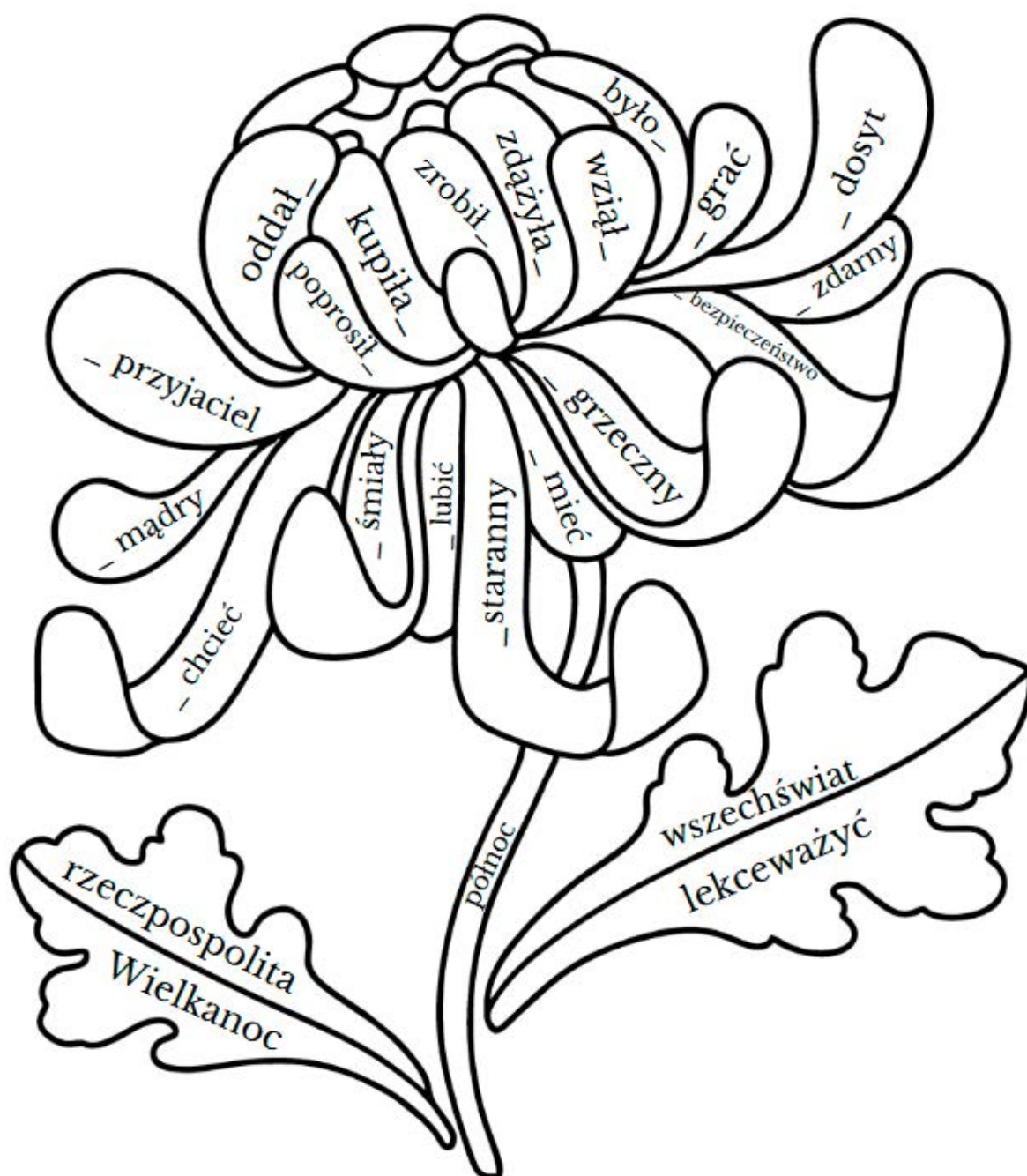

Ćwiczenie 3. Uzupełnij wyrazy na rysunku częstkami: nie- i -by, a następnie pokoloruj obrazki zgodnie z instrukcją.

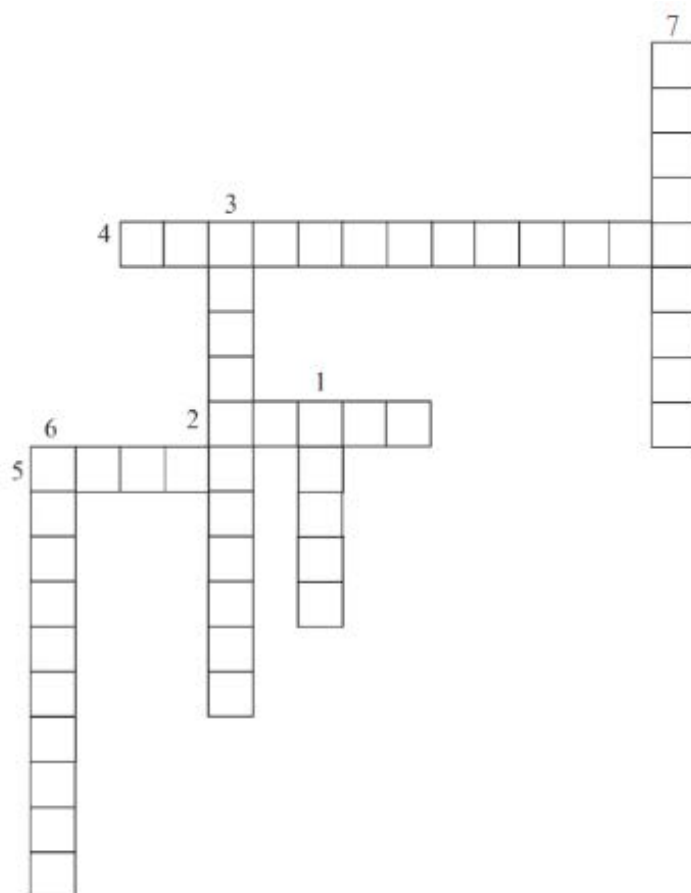
- a) **Rzeczowniki** – kolorem jasnozielonym; **przymiotniki** – kolorem szarym; **czasowniki w formie bezokolicznika** – kolorem ciemnozielonym; **zrosty** – kolorem żółtym; **czasowniki w formie osobowej** – kolorem różowym.

- b) **Rzeczowniki** – kolorem czerwonym; **przymiotniki** – kolorem pomarańczowym; **czasowniki w formie bezokolicznika** – kolorem różowym; **zrosty** – kolorem zielonym; **czasowniki w formie osobowej** – kolorem fioletowym.

Ćwiczenie 4. Rozwiąż krzyżówkę.

1. Połączenie wyrazowe, tworzące jeden niesamodzielny wyraz to...
2. Częstkę *-bym, -byś, -by, -byśmy* z osobowymi formami czasowników piszemy....
3. Zrost opisujący zawód osoby, która robi i naprawia zegary to...
4. Bezosobowa forma czasownika zakończona na *-c* lub *-ć*, w której *-bym, -byś, -by, -byśmy* zapiszemy osobno to...
5. Partykulę *-nie* z przymiotnikami w stopniu równym piszemy...
6. Ta część mowy odpowiada na pytania *kto? co?*. Partykulę *-nie* piszemy z nią łącznie,
7. Jak nazywa się święto, którego symbolem są jajka i zajaczek, a jego nazwa jest zrostem?

Ćwiczenie 5. Przeczytaj wiersz. Następnie w tabeli wpisz dwa własne przykłady:

- „nie” z przymiotnikiem w stopniu równym;
- „nie” z przymiotnikiem w stopniu wyższym;
- wyrażeń przyimkowych zapisywanych łącznie;
- wyrażeń przyimkowych zapisywanych rozłącznie;
- zrostów.

(nie)straszne były(by) mi te zasady

Partykuła „nie” do wielu wyrazów chce się przyłączyć,
jednak nie z każdym z nich może jako jedność skończyć.

Przymiotnik w stopniu równym z „nie” się polubił
i w stopniu wyższym swego zainteresowania nie zgubił.

Rzeczownik zawsze razem z „nie” występuje,
zazdrosny czasownik sam się temu przypatruje.

Niektóre wyrażenia przyimkowe razem zapiszemy,
między innymi: *naprawdę*, *spod i pomiędzy* do tej listy wpiszemy.

Większość jednak razem nie przystaje,
i jak *po prostu* dwoma osobnymi wyrazami się staje.

Zegarmistrz czy Wielkanoc prezentują tu zrosty,
dwa złączone wyrazy, których zapis jest prosty.

Pisownia łączna i rozłączna nie jest wcale trudna,
a z tym wierszykiem nie będzie też nudna!

nie + przymiotnik w stopniu równym	nie + przymiotnik w stopniu wyższym	wyrażenia przyimkowe zapisywane łącznie	wyrażenia przyimkowe zapisywane rozłącznie	zrosty
•	•	•	•	•
•	•	•	•	•

Ćwiczenie 6. Połącz w pary wyrażenia przyimkowe.

a)

w	prostu
po	mnie
przeze	wątpienia
na	mnie
beze	pewno
bez	ogóle

Ćwiczenie 7. Uzupełnij definicje pisowni „nie” z różnymi częściami mowy. Następnie zapisz swoje trzy przykłady.

a)

niemoc, nieład, nieporządek

Podane wyrazy to (*jaka część mowy?*),
a **nie** z zapisuje się łącznie.

Inne przykłady: _____

b)

niemodny, niemądra, nieuprzejma

Podane wyrazy to (*jaka część mowy?*).....,
a **nie** z zapisuje się łącznie.

Inne przykłady: _____

c)

niemiło, nieźle, niebrzydko

Podane wyrazy to (*jaka część mowy?*).....,
a **nie** z, które pochodzą od przymiotnika
zapisuje się łącznie.

Inne przykłady: _____

d)

nie lubię, nie chcę, nie pójdę

Podane wyrazy to (*jaka część mowy?*).....,
a **nie** z zapisuje się rozdzielnie.

Inne przykłady: _____

e)

nie dwa, nie siedem, nie pół

Podane wyrazy to (*jaka część mowy?*).....,
a **nie** z zapisuje się rozdzielnie.

Inne przykłady: _____

f)

nie bardzo, nie warto, nie dziś

Podane wyrazy to (*jaka część mowy?*).....,
a **nie** z, które nie pochodzą od przymiotnika
zapisuje się rozdzielnie.

Inne przykłady: _____

Ćwiczenie 8. Zaznacz poprawne formy w tekstach.

a)

Przygotowania do Świąt

Codziennie / Co dziennie wstaję o siódmej rano. *Chciał bym / Chciałbym* móc budzić się jeszcze wcześniej, aby przychodzić do szkoły dwadzieścia minut przed lekcjami. Za *niedługo / nie długo* rozpocznie się *naj lepszy / najlepszy* okres w roku! Święta Bożego Narodzenia są dla mnie przyjemniejsze niż Święta *Wielka Nocne / Wielkanocne*, ponieważ sypie śnieg. *Niem mało / Nie mało* w tym roku jest przygotowań do wieczery. Moja mama Elżbieta jest w *nie dobrym / niedobrym* humorze, bo *chciałaby / chciała by* wszystko zrobić w jednej chwili, a to jest przecież *nie możliwe / niemożliwe*! Bardzo chcę jej pomóc w pieczeniu ciast, ponieważ ostatnio byłem *nie grzeczny / niegrzeczny* i *chciałbym / chciał bym*, żeby / że by mama przestała się na mnie złościć. Kocha mnie *naj bardziej / najbardziej* na świecie, *dla tego / dlatego* już pewnie nie jest zła, ale muszę ją przeprosić, bo kiedy robi się coś złego należy przemyśleć swoje zachowanie i się poprawić.

Naprawdę / Na prawdę! Niekiedy / Nie kiedy wyciągnięcie ręki do drugiej osoby to początek do rozpoczęcia nowego rozdziału w życiu.

b)

Nocne rozmyślenia

Już *poprostu / po prostu nie mogę / niemogę!* Uczę się i uczę, a dalej *nieumiem / nie umiem* rozwiązać równania matematycznego! *Na razie / Narazie* odpocznę sobie od matematyki i poczytam książkę. Wiem, że frustracja w tej sytuacji to *nie najlepszy / nienajlepszy* pomysł, ale jestem teraz zmęczona. Kiedy przeczytam rozdział z książki, *napewno / na pewno* poczuję się lepiej i będę miała więcej siły do ponownej nauki. Zbliży się noc i księżyc jest *nie jasny / niejasny*, a ciemnozłoty. Dodatkowo wydaje się być *nie duży / nieduży*, a ogromny! Co za piękne zjawisko! Czasem się zastanawiam, o której godzinie powinnam chodzić spać, aby się wysypiać. *Wsumie / W sumie* dawno *niebyłam / nie byłam* wypoczęta... Myślę, że *dwudziesta druga / dwudziestadruka* to będzie odpowiednia pora, żeby położyć się do łóżka. Matematyka nie zając, *nieucieknie / nie ucieknie*. Wstanę wcześniej i znowu postaram się zrozumieć lekcję, z których będzie sprawdzian.

Muszę się porządnie przygotować do sprawdzianu, ponieważ pani powiedziała, że *beze mnie / bezemnie* nie odbędzie się klasówka. *Dobranoc / Dobra noc* wszystkim!

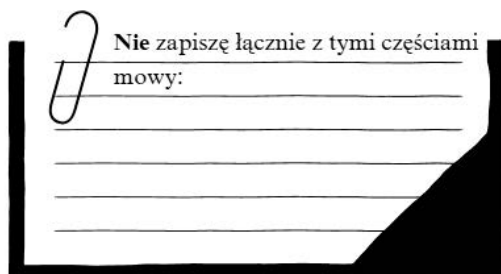
Ćwiczenie 9. Uzupełnij luki w zdaniach odpowiednimi częstkami: –by; –bym; –byś; –byście.

1. Gdy..... tylko spotkała ulubionego celebrytę, to..... mu powiedziała, że bardzo lubię jego muzykę.
2. Mój kolega chciał..... w przyszłości zostać astronautą.
3. Gdy..... mogli ściszyć tę muzykę, to..... była bardzo wdzięczna!
4. Chcieli..... zjeść pierogi?
5. Filip mógł..... być wzorowym uczniem, gdy..... tylko uważniej słuchał na lekcjach.
6. Jak..... miał wolną chwilę, to przyjdź na boisko.

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatki.

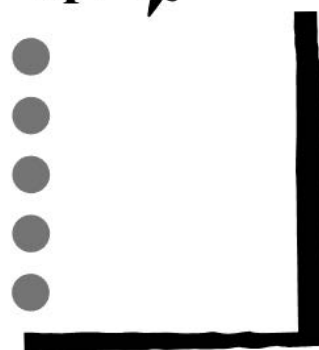
a)

pisownia łączna

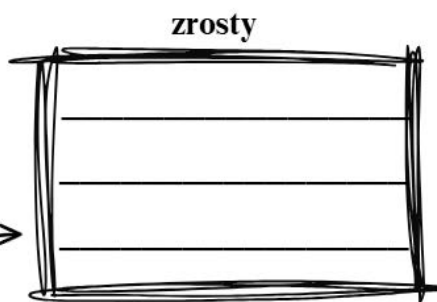

pisownia części -bym; -byś; -by; -byśmy
z osobowymi formami czasowników,

np. ✦

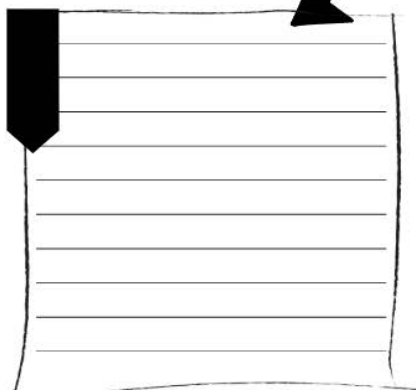
Połączenia wyrazowe,
które tworzą jeden,
niesamodzielny wyraz
to **zrosty**.
Jakie mogę podać
przykłady?

b)

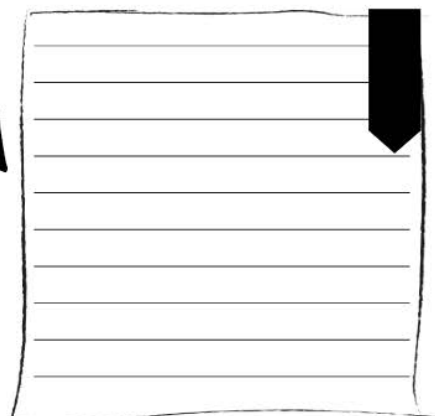
pisownia łączna i rozłączna partykuła nie

Zaprzeczenie **nie** zapiszę
łącznie z...

Części mowy i przykłady

Zaprzeczenie **nie** zapiszę
osobno z...

c)

pisownia rozłączna

Cząstki **-bym; -byś; -by; -byśmy** zapiszę osobno
w nieosobowych formach czasowników, np.

d)

pisownia łączna wyrażenia przyimkowe

przypomnienie

Wyrażenia przyimkowe to połączenia
przyimków
z rzeczownikami lub przysłówkami,
liczebnikami i zaimkami.
Pisownię łączną mają dawne
połączenia przyimkowe, które we
współczesnej polszczyźnie są
zrostami, np. *dlatego, spod, naprawdę*.

Miejsce na inne wyrażenia przyimkowe, które
znam i zapiszę łącznie:

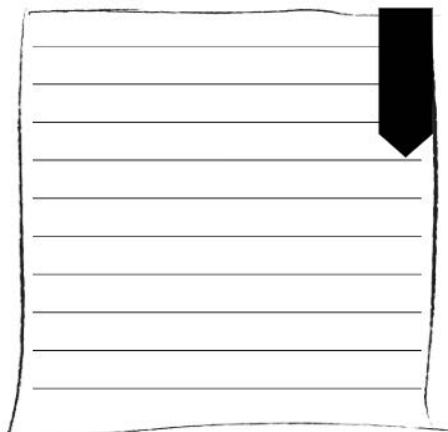
e)

pisownia rozłączna wyrażenia przyimkowe

przypomnienie

Wyrażenia przyimkowe to
połączenia przyimków
z rzeczownikami lub
przysłówkami,
liczebnikami i zaimkami.
Zasadniczo pisze się je
rozdzielnie bez względu
na ich znaczenie
pierwotne lub przenośne,
np. *po prostu*, *beze mnie*.

Miejsce na inne wyrażenia przyimkowe, które
znam i zapiszę osobno:

SZKOŁA PRZETRWANIA DLA PRZECINKÓW I KROPEK

INTERPUNKCJA

PRZECINEK

Ćwiczenie 1. Przeczytaj tekst i uzupełnij go przecinkami.

Przecinek niedoceniony

Przecinek ____ będący małym ____ lecz niezwykle ważnym znakiem interpunkcyjnym ____ zamieszkiwał spokojnie krainę zdaniową ____ gdzie pełnił funkcję oddzielającą zdania podrzędne od nadrzędnych. Lubił być stosowany przed spójnikami przeciwstawnymi ____ oraz wynikowymi ____ a także przed wyrażeniami dodatkowymi ____ na przykład przed „co prawda”.

Pewnego dnia przecinek postanowił wyruszyć w podróż. Podróżował przez długie ____ pełne zakrętów zdania ____ starając się unikać pułapek ____ wynikających z braku wiedzy o interpunkcji. W swojej wędrówce spotkał wielu towarzyszy ____ wśród których znaleźli się kropka i średnik.

Kiedy nadszedł czas na chwilę wytchnienia ____ przecinek zatrzymał się pod potężnym drzewem zdaniowym. Usadził się wygodnie i oparł się o pień ____ wpatrując się w gwiazdy składniowe. Nagle ____ rozległ się głośny okrzyk „O!” ____ który na chwilę przyprawił go o zawrót głowy. To tylko ptaki myślnikowe wydawały swoje zdumiewające dźwięki ____ przypominające dziwne okrzyki ____ niesamowite dźwięki!

Przecinek wędrował i wędrował ____ i wędrował ____ a po wielu niezwykłych przygodach powrócił na swoje miejsce w zdaniu. Czuł się usatysfakcjonowany ____ zdając sobie sprawę z tego ____ że jego funkcja w strukturze językowej jest nieoceniona. I tak przecinek kontynuował swoją podróż ____ oddzielając ____ i łącząc ____ aby zapewnić klarowność komunikacji językowej.

Ćwiczenie 2. Podane zdania połącz spójnikiem. Pamiętaj, że niektóre z nich będą poprzeczone przecinkiem, a inne nie. **Uwaga!** W niektórych przykładach należy zmienić strukturę zdania.

a)

1) *i*

Słońce świeci jasno. Na niebie nie ma żadnej chmury.

2) *a*

Pies biega po podwórku. Kot siedzi na płocie.

3) *który*

Ania maluje obraz. Da go swojej mamie.

4) *ponieważ*

Woda w rzece jest zimna. Wczoraj padał deszcz.

5) *lecz*

Kupiłam masło i chleb. Zapomniałam kupić sera.

6) *bo*

Kocham tańczyć. Robię to już od dziecka.

7) *więc*

Chciałem iść na spacer. Założyłem buty.

b)

1) *jednak*

Szukałem telefonu. Nie mogłem go znaleźć.

2) *ale*

Czytam książki. Piszę też opowiadania.

3) *gdyż*

Lubię lato. Jest wtedy ciepło.

4) *aczkolwiek*

Nie znam tej osoby. Wydaje się sympatyczna.

5) *zatem*

Pojechał na wakacje. Nie ma go teraz w domu.

6) *toteż*

Wstałem wcześniej. Miałem dużo czasu na zrobienie śniadania.

7) *natomiast*

Chciałem ci pomóc. Nie miałem na to czasu.

Ćwiczenie 3. Wstaw odpowiednie spójniki z ramki w wyznaczone miejsca, pamiętając o poprawnej interpunkcji. Niektóre spójniki mogą pasować do różnych fragmentów – nie martw się tym. Najważniejsze, aby zdanie było logiczne i spójne.

aby, zaś, choć, że (x2), i, gdy, jednak, aż, dlatego, chociaż, gdyż, a jednocześnie,
żeby, ponieważ, więc (x2), lecz, a potem

Był piękny, słoneczny dzień (1) _____ postanowiłem wybrać się na spacer. Wyszedłem z domu (2) _____ skierowałem się w stronę parku. Szło mi się dobrze (3) _____ nagle poczułem chłodny wiatr. Miałem przy sobie kurtkę (4) _____ szybko ją założyłem (5) _____ nie zmarznąć. W parku było cicho (6) _____ większość ludzi była jeszcze w pracy. Spacerowałem powoli (7) _____ obserwowałem ptaki siedzące na drzewach. Widziałem wiewiórkę, która skakała z gałęzi na gałąź (8) _____ w końcu zniknęła w koronach drzew. Usiadłem na ławce (9) _____ odpocząć (10) _____ zaczęły boleć mnie nogi. Chciałem posiedzieć dłużej (11) _____ nagle zobaczyłem ciemne chmury na niebie. Pomyślałem (12) _____ zaraz zacznie padać (13) _____ postanowiłem wrócić do domu. Szedłem szybkim krokiem (14) _____ deszcz jeszcze nie zaczął padać. Dotarłem pod blok (15) _____ spadły pierwsze krople deszczu. Wszedłem do środka, a potem spojrzałem przez okno. Ulewa zaczęła się na dobre (16) _____ ja cieszyłem się (17) _____ zdążyłem wrócić na czas. To był udany spacer (18) _____ zakończył się dość niespodziewanie (19) _____ zaskakująco.

Ćwiczenie 4. Wstaw przecinek w odpowiednie miejsce w tekście.

a)

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis* (fragment)

Petroniusz obudził się za ledwie koło południa i jak zwykle zmęczony bardzo. Poprzedniego dnia był na ucztach u Nerona która przeciągnęła się do późna w noc. Od pewnego czasu zdrowie jego zaczęło się psuć. Sam mówił że rankami budzi się jakby zdrętwiały i bez możliwości zebrania myśli. Ale poranna kąpiel i staranne wygniatanie ciała przez wprawionych do tego niewolników przyspieszało stopniowo obieg jego leniwej krwi rozbudzało go cucilo wracało mu siły tak że z elaeothesium to jest z ostatniego kąpielowego przedziału wychodził jeszcze jakby wskrzeszony z oczami błyszczącymi dowcipem i wesołością odmłodzon pełen życia wykwinny tak niedościgniony że sam Otho nie mógł się z nim porównać i prawdziwy jak go nazywano: arbiter elegantiarum.

b)

Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Księżę* (fragment)

Dorośli poradzili mi żebym przestał się zajmować rysowaniem otwartych albo zamkniętych węży boa i zainteresował się raczej geografiami historiami rachunkami i gramatyką. Tym sposobem zarzuciłem w wieku sześciu lat wspaniałą karierę malarską. Zniechęciło mnie niepowodzenie mojego rysunku numer 1 i rysunku numer 2. Dorośli nigdy niczego sami nie potrafią zrozumieć i wciąż trzeba im coś objaśniać co dla dzieci jest bardzo męczące. Przez to musiałem obrać inny zawód i nauczyłem się pilotować samoloty. Obleciałem nieomal cały świat. A geografia przyznaję ogromnie mi się przydała. Już na pierwszy rzut oka potrafiłem odróżnić Chiny od Arizony. Bardzo to praktyczne jeśli człowiek zabłądzi w środku nocy.

c)

Charles Dickens, *Opowieść wigilijna* (fragment)

Zaczęło się od tego, że Marley umarł. To żadnej nie ulega wątpliwości. Protokół pogrzebu podpisali: ksiądz urzędnik grabarz i właściciel zakładu pogrzebowego. Scrooge także go podpisał a nazwisko Scrooge'a miało poważny walor na giełdzie zawsze cokolwiek by podpisał. Stary Marley był więc martwy jak świek w drzwiach. Tu mała uwaga. Nie chcę wcale przez to powiedzieć że wiem z własnego doświadczenia jakoby na świecie nie istniało nic bardziej martwego nad świek w drzwiach. Co do mego osobistego poglądu sądziłbym raczej że świek w trumnie jest najbardziej martwym artykułem w handlu żelaznym.

Ćwiczenie 5. Kolorem czerwonym wstaw przecinki w odpowiednie miejsca w zdaniach złożonych.

1. Po długim męczącym dniu kiedy wreszcie udało się zakończyć wszystkie obowiązki mogliśmy w końcu odpocząć ciesząc się chwilą ciszy.
2. Nie wiedziałam że tak bardzo lubisz książki przygodowe chociaż zawsze mówiłeś że preferujesz literaturę *science fiction*.
3. Kiedy przyjechała do miasta po wielu latach nieobecności postanowiła odwiedzić dawnych znajomych którzy pamiętali ją jako energiczną dziewczynę pełną pomysłów.
4. Powiedział że nie ma czasu ale obiecał że wpadnie jutro choć obawiam się że może znów zapomnieć o tej obietnicy.
5. Lubię zwierzęta zwłaszcza psy koty i króliki gdyż każda z tych istot ma swoją unikalną osobowość i potrafi wprowadzić radość do mojego życia.
6. Gdybyś tylko pomyślał wcześniej być może udałoby ci się załatwić wszystko na czas ale teraz jest już za późno by cokolwiek zmienić.
7. Uczestniczyłem w spotkaniu ponieważ chciałem dowiedzieć się więcej na temat nowego projektu który ma się rozpocząć w przyszłym miesiącu.
8. Chociaż początkowo miałem wątpliwości to po dokładnym zastanowieniu się uznałem że jednak warto podjąć to wyzwanie ponieważ oferuje ono wiele możliwości rozwoju.
9. Niezależnie od tego co się wydarzy powinniśmy być przygotowani na każdą ewentualność aby nie dać się zaskoczyć nieprzewidywalnym okolicznościom.
10. Zdecydowałem się pojechać na konferencję choć miałem obawy że brak doświadczenia może sprawić że nie będę w stanie w pełni wykorzystać okazji.

Ćwiczenie 6. Wpisz przecinki w zdaniach z imiesłowami.

Przypomnienie

Przecinki stawiamy przed imiesłowami, jeśli wprowadzają one dodatkowe informacje lub zdanie podrzędne, np.

Idąc do szkoły, zobaczyłem mojego kolegę.

- 1) Biegąc do szkoły potknął się o krawężnik.
- 2) Siedząc na ławce w parku podziwiał zachód słońca.
- 3) Pracując nad projektem zapomnieli o przerwie.
- 4) Idąc do sklepu spotkałem dawnego kolegę.
- 5) Zrobiwszy zadanie domowe postanowił odpocząć.
- 6) Ziewając z nudów postanowił wyjść na spacer.
- 7) Przechodząc obok sklepu zobaczyłem nowy plakat.
- 8) Gotując obiad zapomniała o czasie i spaliła ryż.
- 9) Wchodząc do pokoju zauważyłem że ktoś zostawił książkę na stole.
- 10) Będąc w parku spotkałam koleżankę z którą nie rozmawiałam od lat.

Ćwiczenie 7. W każdym z punktów napisz po dwa przykłady zdań, w których poprawnie użyjesz przecinków.

1) wyliczenia

a)

b)

2) zdania złożone

a)

b)

3) wtrącenia

a)

b)

Ćwiczenie 8. Dokończ zdania za pomocą wybranych przez siebie wyrazów. Pamiętaj o poprawnym oddzieleniu wyliczeń.

1. Mój najlepszy przyjaciel jest:

2. Moje ulubione kolory to:

3. Zwierzęta, jakie możemy spotkać w polskich lasach to:

4. Kwiaty, które mają najpiękniejszy zapach to:

5. Moje ulubione przedmioty szkolne to:

6. Chciałbym odwiedzić:

7. Chciałbym nauczyć się mówić po:

8. Gdy pada słowo „szczęście” to myślę o:

9. Moje marzenia to:

10. Doceniam, gdy:

Ćwiczenie 9. Napisz wiadomość do swojego nauczyciela na e-dzienniku z prośbą o możliwość poprawy oceny z ostatniego sprawdzianu. Pamiętaj o poprawnej interpunkcji, właściwym umiejscowieniu przecinków i zwrotach grzecznościowych.

Przypomnienie

Po zwrocie grzecznościowym na początku listu lub e-mailu zapisuję przecinek i od nowej linii kontynuuję zdanie od małej litery, np.

*Szanowny Panie,
zwracam się z uprzejmą prośbą...*

Przypomnienie

Na końcu wiadomości zapisujemy pozdrowienia, wyrażamy szacunek i nie dodajemy przecinka po zwrocie grzecznościowym. Po nim, w nowej linii, umieszczamy nasze imię i nazwisko np.

*Z wyrazami szacunku / Pozdrawiam / Z poważaniem
Tomasz Kowalski*

A large empty rectangular box with a black border, intended for writing an email message. It has a header bar with three small circles on the left side.

Ćwiczenie 10. Uzupełnij notatkę.

przecinek ,

Oddziela zdanie nadrzędne od podrzędnego, np.

Przecinek zastosuję w wyliczeniach, np.

Przecinek postawię przed niektórymi spójnikami, np. *ale, bo, ponieważ, który, a, dlaczego, gdy, kiedy, lecz.*

Przecinek zapiszę po zwrocie grzecznościowym w oficjalnym liście / e-mailu, np.

Szanowna Pani,
zwracam się...

KROPKA

Ćwiczenie 1. Przekształć podane zdania wykrzyknikowe w zdania oznajmujące.

Adaś nie chce sprzątać!

Marysia spadła z krzesła!

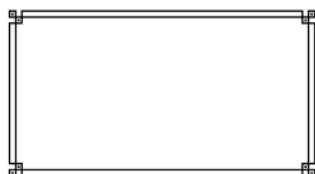

Tomek wygrał konkurs!

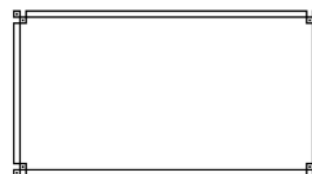

Ćwiczenie 2. Podane nazwiska zapisz w formie inicjałów.

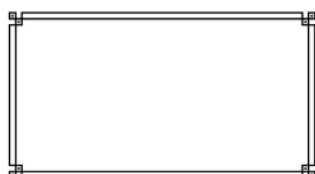
Adam Mickiewicz

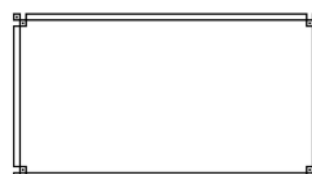
Jan Brzechwa

Konstanty Ildefons Gałczyński

Bolesław Prus

Ćwiczenie 3. Podane zdania dokończ w dowolny, kreatywny sposób. Pamiętaj, aby były one oznajmujące.

Dzisiaj rano wyszłam przed dom i _____

Kiedy w burzową noc spojrzałem w niebo _____

Otworzyłam drzwi od garażu i zobaczyłam _____

Ćwiczenie 4. Zielonym kolorem wstaw kropkę w odpowiednie miejsca w tekstach.

a)

Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa* (fragment)

Nazywam się Adam Niezgódka, mam dwanaście lat i już od pół roku jestem w Akademii pana Kleksa. W domu nic mi się nigdy nie udawało. Zawsze spóźniałem się do szkoły, nigdy nie zdążyłem odrobić lekcji i miałem gliniane ręce.

b)

Bolesław Prus, *Katarynka* (fragment)

Gdy został mecenasem, czoło, skutkiem natężonej pracy umysłowej, urosło mu aż do ciemienia, a na wusach pokazało się kilka srebrnych włosów. Pan Tomasz pozbył się już wówczas młodzieńczej gorączki, miał majątek i ustaloną opinię znawcy sztuk pięknych. A że kobiety wciąż kochał, więc począł myśleć o małżeństwie. Najął nawet mieszkanie z sześciu pokoiów złożone, urządził w nim na własny koszt posadzkę, sprawił obicia, piękne meble — i szukał żony.

c)

Stefan Żeromski, *Szyfowe prace* (fragment)

Termin odstawienia Marcina do szkoły przypadł na dzień czwarty stycznia

Obydwoje państwo Borowiczowie postanowili odwiedzić jednaka na miejsce

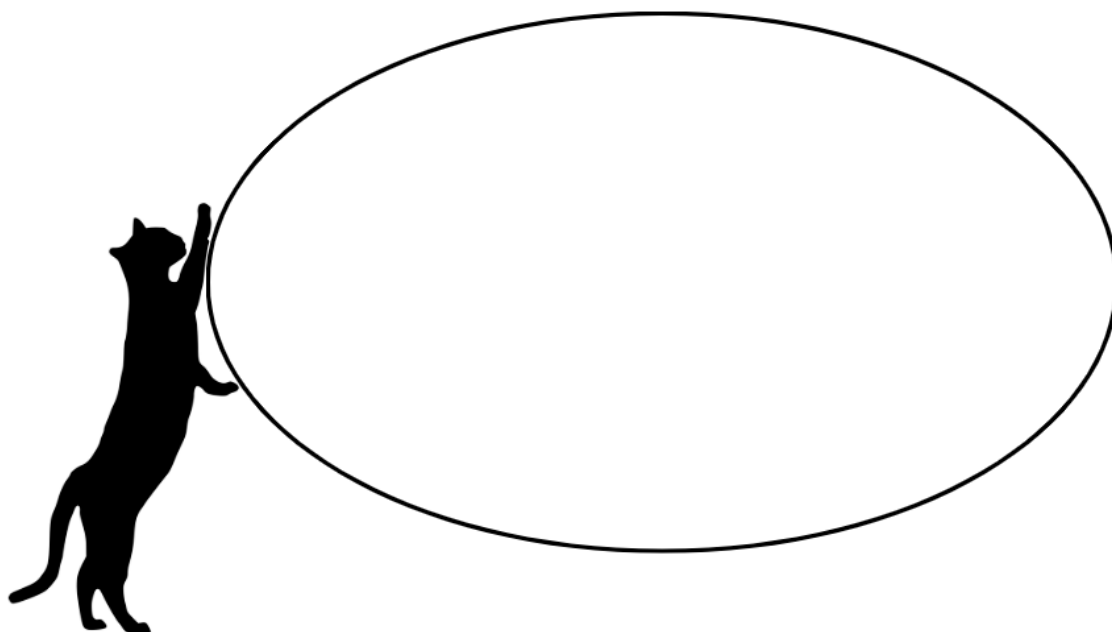
Zaprzężono konie do malowanych i kutych sanek, główne siedzenie wysłano barwnym, strzyżonym dywanem, który zazwyczaj wisiał nad łóżkiem pani, i około pierwszej z południa wśród powszechnego płaczu wyruszono

Ćwiczenie 5. Opowiedz o sobie w pięciu zdaniach oznajmujących.

Ćwiczenie 6. Napisz, kiedy jeszcze zastosujesz kropkę.

Np. Gdy jestem na kogoś zły, podczas wysyłania wiadomości przez Internet, stawiam na końcu kropkę, aby podkreślić swoje emocje.

PRZYPOMNIENIE

Kropkę po skrótce **piszemy** wtedy, gdy skrót **nie kończy** się na ostatnią literę skracanego wyrazu, na przykład:
lek. to skrót od wyrazu *lekarz*.

PRZYPOMNIENIE

Nie piszemy kropki po skrótce wtedy, gdy skrót **kończy** się na ostatnią literę skracanego wyrazu, na przykład:
dr to skrót od wyrazu *doktor*.

Ćwiczenie 7. Napisz skróty podanych przykładów.

na przykład - _____
licencjat - _____
między innymi - _____
magister - _____
rok - _____
i tym podobne - _____
i tak dalej - _____
doktor - _____
miesiąc - _____
godzina - _____
według - _____

Ćwiczenie 8. Wstaw odpowiedni skrót od wyrazów w nawiasie.

- a) W tej książce znajdziesz opisy różnych zwierząt, (na przykład) _____ tygrysów i słoni.
- b) Moja mama zdobyła tytuł (licencjata) _____ z dziedziny nauk przyrodniczych.
- c) Na spotkaniu omawialiśmy (między innymi) _____ plany na przyszły rok oraz budżet projektu.
- d) Moim ulubionym wykładowcą jest (magister) _____ Karol Nowak.
- e) 2025 (rok) _____ będzie najlepszym w moim życiu.
- f) Maja uwielbia warzywa: marchewki, pietruszki, cebulę, ziemniaki (i tym podobne) _____.
- g) W moim sklepie znajdziesz wszystkie sprzęty elektroniczne: komputery, laptopy (i tak dalej) _____.
- h) (Doktor) _____ Kowalski jest specjalistą w dziedzinie neurologii.
- i) Zawsze zapominam jak wymówić po angielsku (miesiąc) _____ czerwiec.
- j) Spotkanie rozpocznie się o (godzinie) _____ 15:00 w sali konferencyjnej.
- k) (Według) _____ raportu, sprzedaż wzrosła o 20% w porównaniu do ubiegłego roku.

Ćwiczenie 9. Ułóż zdania z podanymi skrótami. Pamiętaj o odmianie.

PRZYPOMNIENIE

Po skrótach jednostek miar i wag nie stawiamy kropki, na przykład *cm* to skrót od wyrazu *centymetr*.

prof. (profesor) _____
 pt. (pod tytułem) _____
 CV (curriculum vitae) _____
 min. (minuta) _____
 adw. (adwokat) _____
 br. (bieżącego roku) _____
 tel. (telefon) _____
 zł (złoty) _____
 kg (kilogram) _____
 nr (numer) _____

Ćwiczenie 10. Przeczytaj notatkę i uzupełnij swoimi przykładami.

Kropka

Podstawową funkcją kropki jest zamknięcie wypowiedzi.
Moje zdanie: _____

Kropkę postawię również po:

- inicjałach imienia i nazwiska,
np. T.W.
- przy zapisie dat cyframi
arabskimi, np. 10.02.2025 r.

Moje przykłady

- inicjały ważnych dla mnie osób:

- ważna data zapisana cyframi
arabskimi:

KLUCZ ODPOWIEDZI DO ĆWICZEŃ

CZASOWNIK

Ćwiczenie 1. (oprac. Karolina Buras)

- 1. os. l. poj. piszę
- 3. os. l. mn. rozmawiają
- 1. os. l. mn. śpiewamy
- 3 os. l. poj. maluje
- 3. os. l. mn. rozmawiają
- 2. os. l. mn. tańczycie

Ćwiczenie 2. (oprac. Karolina Buras)

gra; maluje się / robi makijaż; myję

Ćwiczenie 3. (oprac. Karolina Buras)

a) myć; b) malować; c) czytać

Ćwiczenie 4. (oprac. Karolina Buras)

Ilustracja. Np. tłumaczy; zgłasza się; uśmiecha się; czyta; stoi; siedzą

Ćwiczenie 5. (oprac. Karolina Grajdura)

Brak odpowiedzi

Ćwiczenie 6. (oprac. Karolina Grajdura)

a) imiesłowy przymiotnikowe

- **czynne:** wołający; słyszający; gotujący; krzyczący; płaczący; myślący; skrzeczący; liczący
- **bierne:** napisany; uszyty; przetarty; nagrany; naprawiony; zepsuty; przekłuty; wytarty; usypiany; zmazany; podarty; wspomniany; zmyty

b) imiesłowy przysłówkowe

- **współczesne:** myśląc; wiedząc; pisząc; niosąc; jadąc; pijąc; porządkując; wyglądając; usypiając; ważąc; próbując
- **uprzednie:** usłyszawszy; przywoławszy; znalazłszy; rozpatrzywszy; przemyślawszy; dotarłszy; przekonawszy; policzywszy; wypiwszy; przeszukawszy; namówiwszy; odmierzyszy

c)

- kolor niebieski – imiesłowy przymiotnikowe czynne: słyszący; wisząca;
- kolor czerwony – imiesłowy przymiotnikowe bierne: ocenione; kupiony; stłuczony; uszyty
- kolor zielony – imiesłowy przysłówkowe współczesne: sprzątając; myśląc; zaganiając; nie mogąc; rozwiązując
- kolor żółty – imiesłowy przysłówkowe uprzednie: wykonawszy; spełniwszy; nauczywszy

Ćwiczenie 7. (oprac. Karolina Buras)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

Ćwiczenie 8. (oprac. Nikola Rolewicz)

posłuchajcie; posłuchajcie; potrafili; wycisnęły; rozeszły się; wcielić; potrafili; było, umiało; czuła się; pragnęła; kształcić; stawiała; czyniła; osiągać

Ćwiczenie 9. (oprac. Sylwia Tumidajska)

czasowniki osobowe: (1) zamknęli; (2) płakali; (3) krzyczeli; (4) wołali; (5) chcemy; (6) działali; (7) prosili; (8) tłumaczyli; (9) tworzą; (10) będą; (11) nie powiedzą; (12) unikali; (13) kręcili; (14) kłamali; (15) nie chcieli; (16) zdradzę; (17) uciekły; (18) zaczęły; (19) pracuje; (20) się wyleguje; (21) postanowiły; (22) sprzedają; (23) jedzą; (24) śpią; (25) zbudowały; (26) pracują; (27) robią; (28) się podjęły; (29) podają; (30) dźwigają; (31) przejęły; (32) układają; (33) czytają; (34) uczą; (35) się spisują; (36) sortują; (37) mają; (38) wiecie; (39) nie działają; (40) nie mam; (41) osiągają

Ćwiczenie 10. (oprac. Karolina Buras)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

RZECZOWNIK

Ćwiczenie 1. (oprac. Sylwia Tumidajska)**a) rzeczowniki**

- abstrakcyjne: miłość, przyjaźń, smutek, wolność, kara
- pospolite: traktor, miotła, pokój, jajko, pizza
- własne: Polska, Diana, Tarnów, Francja, Nowak

b) przypadki

- mianownik: poduszka, poduszka, róża, deska, akrobata, rodzice
- dopełniacz: babci, miłości, sąsiadów, talentu, czasu
- celownik: flamingowi, roślinom, braciom, koniom, orkiestrze
- biernik: bałwana, słońce, kolegów, budynki, łosia
- narzędnik: (z) Eskimosem, (z) trenerami, (z) alpaką, (z) uczuciem, (z) radością
- miejscownik: (o) filmie, (o) dziewczynie, (o) lustrze, (o) żabie, (o) włosach
- wołacz: psie, szkoło, przyjaciółko, listonoszu, nauczycielu

Ćwiczenie 2. (oprac. Nikola Rolewicz, Sylwia Tumidajska)

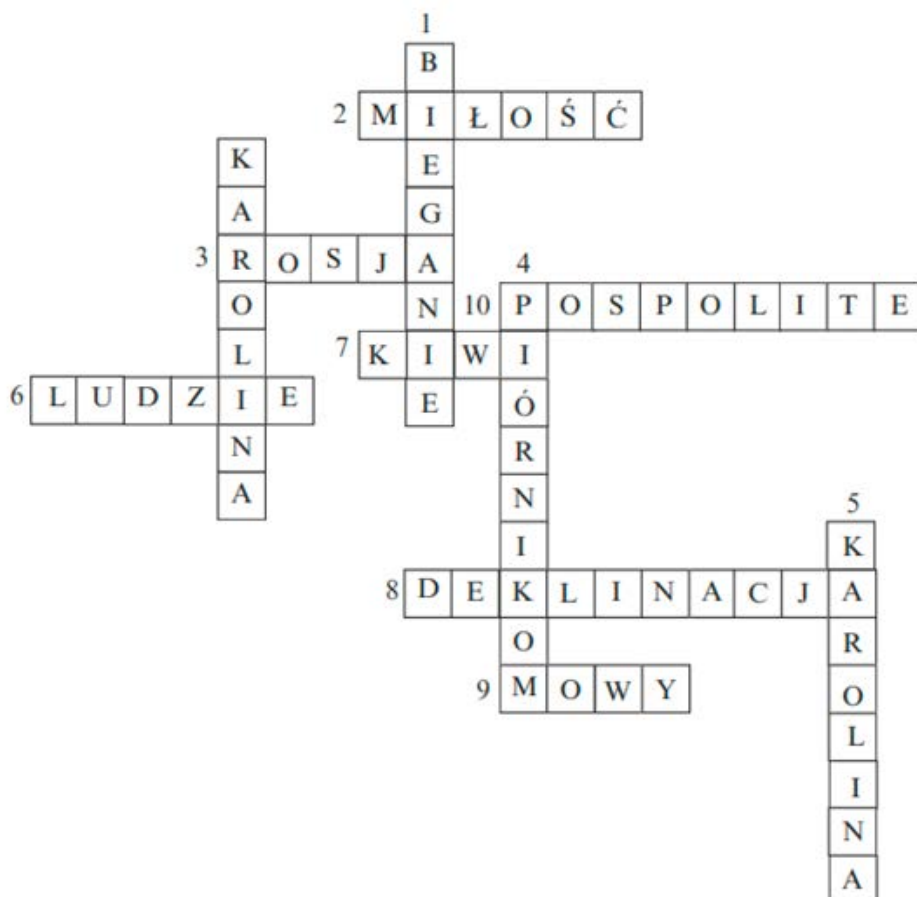
a) ryba; **b)** Słońce; **c)** drzewo

Ćwiczenie 3. (oprac. Nikola Rolewicz)

a) przypadki; **b)** niepokój; **c)** nijakim

Ćwiczenie 4. (oprac. Sylwia Tumidajska)

a)

b)

Ćwiczenie 5. (oprac. Sylwia Tumidajska)

Nadmorska przygoda (M. l. p, r. ż)

W małym pokoju (D., l. p, r. m.) spała psina (M., l. p, r. ż.) Diana (M. l. p, r. ż.).
 Była czarna, urocza i przytulać się chciała.
 Swój dom (M., l. p, r. m.) z kocyków (D. l. mn., r. m.) mały miała,
 lecz za przygodą (N., l. p, r. ż.) wyruszyć chciała.
Walizkę (B. l. p, r. ż.) zieloną, więc spakowała
 i w daleką podróż (M., l. p., r. ż.) się wybrała.
 Wiele miejs (D., l. mn., r. n.) po drod (C. l. p, r. ż.) mijała,
 lecz pewne marzenie (M., l. p., r. n.) od dzieciństwa (D., l. p., r. n.) miała.
Wodę (B. l. p., r. ż.) i fale (M. l. mn., r. ż.) zobaczyć chciała,
Plan (M. l. p., r. m.) ten bardzo na poważnie brała.
Wypraw (M. l. p., r. ż) ta wiele miesięcy (D., l. mn., r. m.) trwała,
 bo Diana (M. l. p., r. ż.) bardzo krótkie nóżki (M. l. mn., r. ż.) miała.
Góry (M., l. mn. r. ż.), doliny (M., l. mn., r. ż.) z brawurą (N., l. p., r. ż.) pokonała
szum (M., l. p., r. m.) morza (D., l. p., r. n.) w oddali słyszała.
 Biegła, a noce (M., l. mn., r. ż.) i dni (M., l. mn., r. m.) szybko upływały,
sn (M., l. mn., r. m.) prawdą (N., l. p., r. ż.) stać się chciały.
 Gdy oczy (M., l. mn., r. n.) znużone zaczęła przymykać,
morze (M., l. p., r. n.) łapki (M., l. mn., r. ż.) jej małe poczęło dotykać.
Diana (M., l. p., r. ż.) wodę (B., l. p., r. ż.) i piasek (M., l. p., r. m.) pokochała,
Przygody (D., l. p., r. ż.) swej nigdy nie pożałowała.

Ćwiczenie 6. (oprac. Nikola Rolewicz)

Rzeczowniki w tekście: maj, miesiąc, Jagody, Dziewczynka, biblioteczka, cisza, spokojem, aury, popołudnie, Drzemka, Jagody, uczennica, oczy, biblioteka, miejsca, dziewczynka, ścianie, napis, nieczytanie, Jagódka, bibliotekach, biblioteczka, regał, lisek, ostrożność, Jagoda, stół, książki, Przedmioty, zwierzę, Dziewczynka, lis, lisem, Jagoda, przyjacielowi

Ćwiczenie 7. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- kolor czerwony (r. męski): telefon; pies; kwiat; smok
- kolor różowy (r. nijaki): auto; drzewo; zwierzę
- kolor niebieski (r. żeński): miłość; szlachta; odzież; lama; księga; mama; lekcja; krowa; osa; pieśń
- kolor ciemnozielony (r. żeński): wakacje; rajstopy; sanie; mapy; spodnie; ferie; drzwi; gęsi; kąpielówki; oczy
- kolor jasnozielony (r. męski i nijaki): koty; chłopcy; drwale; bracia; ludzie; panowie; strażacy; poeci; mnisi; uczniowie; piraci

Ćwiczenie 8. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- zwierzęta
- nauki
- kontynenty
- miasta
- rzeki
- naczynia
- sztuce
- ubrania
- obuwie
- kwiaty

Ćwiczenie 9. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- **zamek:** (1) Zbudowałem wczoraj zamek z piasku. (2) Mama zawsze powtarza, żebym zasukał zamek w kurtce pod samą szyję.
- **pióro:** (1) Moja poduszka wypchana jest ptasimi piórami. (2) Moja babcia do pisania używa pióra moczonego w atramencie.
- **klucz:** (1) Musiałem dorobić klucz do drzwi. (2) Po sprawdzianie nauczycielka podała nam klucz odpowiedzi.
- **bał:** (1) Zdecydowali się na zakup bała drewna, aby rozpałić ognisko. (2) W trakcie bału wszyscy tańczyli do białego rana.
- **para:** (1) Para wodna unosiła się nad gorącą herbatą, tworząc delikatną mgiełkę. (2) Para młoda weszła na salę, a wszyscy goście wstali z miejsc.
- **pilot:** (1) Pilot samolotu szybko wzbił się w powietrze. (2) Musiałam wymienić baterie w pilocie do telewizora.

Ćwiczenie 10. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

PRZYMIOOTNIK

Ćwiczenie 1. (oprac. Paulina Rudolphi, Katarzyna Słowik)

a) długa

b) odpowiedzią ma być dowolny przymiotnik (np. niebieskie)

c) słodki

Ćwiczenie 2. (oprac. Paulina Rudolphi)

jaki: słony, sprawiedliwy, znajomy, zimny, deszczowy, inteligentny, wolny

jaka: tania, uśmiechnięta, mleczna

jaki: wielkie, jasne, proste, gorące

Ćwiczenie 3. (oprac. Paulina Rudolphi, Katarzyna Słowik)

- a) rzeczownik
- b) męskosobowym
- c) roślin

Ćwiczenie 4. (oprac. Paulina Rudolphi)

- a) np. radosna, zadowolona, szczęśliwa
- b) np. wrażliwy, kreatywny, mądry

Ćwiczenie 5. (oprac. Paulina Rudolphi)

Np. zielonego, ciemnożółtego.

Ćwiczenie 6. (oprac. Paulina Rudolphi)

Przymiotniki w tekście: wczesnym, malowniczą, górską, strome, skaliste, małego, urokliwego, bujne, zielone, świeżym, kamieniste, trudne, wesołych, młodych, cudownej, wieczornej, potężne, majestatyczne, kolorowe, dzikie, serdecznych, gościnnych, mroźny, lodowatego, zimowej, dumni.

wczesnym

Przypadek: narzędnik

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: męski

malowniczą

Przypadek: biernik

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: żeński

górską

Przypadek: biernik

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: żeński

strome

Przypadek: biernik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

skaliste

Przypadek: biernik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

małego

Przypadek: dopełniacz

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: nijaki

urokliwego

Przypadek: dopełniacz

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: nijaki

bujne

Przypadek: biernik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

zielone

Przypadek: biernik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

świeżym

Przypadek: narzędnik

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: nijaki

kamieniste

Przypadek: biernik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

trudne

Przypadek: biernik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

wesołych

Przypadek: dopełniacz

Liczba: mnoga

Rodzaj: męskoosobowy

młodych

Przypadek: dopełniacz

Liczba: mnoga

Rodzaj: męskoosobowy

cudownej

Przypadek: miejscownik

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: żeński

wieczornej

Przypadek: miejscownik

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: żeński

potężne

Przypadek: mianownik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

majestatyczne

Przypadek: mianownik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

kolorowe

Przypadek: mianownik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

dzikie

Przypadek: mianownik

Liczba: mnoga

Rodzaj: niemęskoosobowy

serdecznych

Przypadek: dopełniacz

Liczba: mnoga

Rodzaj: męskoosobowy

gościnnych

Przypadek: dopełniacz

Liczba: mnoga

Rodzaj: męskoosobowy

mroźny

Przypadek: mianownik

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: męski

lodowatego

Przypadek: dopełniacz

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: męski

zimowej

Przypadek: miejscownik

Liczba: pojedyncza

Rodzaj: żeński

dumni

Przypadek: mianownik

Liczba: mnoga

Rodzaj: męskoosobowy

Ćwiczenie 7. (oprac. Paulina Rudolphi, Katarzyna Słowik)

- Przymiotnik występuje w liczbie pojedynczej i w liczbie mnogiej

Ćwiczenie 8. (oprac. Sylwia Tumidajska)

przymiotnik	antonim	synonim
leniwy	np. pracowity	np. ospały
bezbarwna	np. kolorowa	np. nijaka
strachliwe	np. odważne	np. bojaźliwe
dziecinna	np. dojrzała	np. niedojrzała
wąski	np. szeroki	np. ciasny
czyste	np. brudne	np. schludne
proste	np. trudne	np. łatwe
zimny	np. ciepły	np. chłodny
głośnie	np. ciche	np. donośne
twarda	np. miękka	np. sztywna

Ćwiczenie 9. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- dopiero co powstały – nowy
- unikający wysiłku – leniwy
- delikatny w dotyku – gładki
- mający dużą wagę – ciężki
- poruszający się w dużym tempie – szybki
- niewymagający wysiłku – łatwy
- pełen światła – jasny
- mający dużo pieniędzy – bogaty
- mający niską temperaturę – zimny
- trudny do zrozumienia – skomplikowany
- mający małą wagę – lekki
- trudny do zgniecenia – twardy
- nie mający nic w środku – pusty
- łatwy do zrozumienia – prosty
- niedawno kupiony lub stworzony – nowy
- niewydający dźwięków – cichy
- niemający żadnych nierówności – gładki

Ćwiczenie 10. (oprac. Katarzyna Słowik)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

LICZEBNIK**Ćwiczenie 1.** (oprac. Joanna Lenik)1. trzynastką; 2. siódmym; 3. piąte / dziesiąte; 4. jedna; 5. **dwie****Ćwiczenie 2.** (oprac. Sylwia Tumidajska)

jeden domek; dwa drzewa; troje kacząt; pięcioro kurcząt; siedem dni

Przykładowa historia:

Pewnego słonecznego dnia w małej wiosce, w której stał **jeden** malutki domek, zaczęła się wielka przygoda. Na podwórku rosły **dwa** ogromne drzewa, których liście szumiały w wietrze. Wśród trawy biegło **troje** radosnych kacząt, które właśnie opuściły staw. W pobliżu, tuż obok zagród, biegło **pięcioro** kurcząt, które uwielbiały podziwiać świat. Przez **siedem** dni zwierzęta codziennie wychodziły na spacer, obserwując, jak przyroda budzi się do życia.

Ćwiczenie 3. (oprac. Nikola Rolewicz)

a) dwa; dwie

b) troje; dwoje

Ćwiczenie 4. (oprac. Sylwia Tumidajska)

trzy; czterema; jedna; dziesięć; siedem; jeden; dwa; trzem; pięciu; dziesięciu; jednym; jedenasty; tysiąca; jedno; jeden; jednego

Ćwiczenie 5. (oprac. Nikola Rolewicz)

a) zbiorowe

b) nieokreślone

Ćwiczenie 6. (oprac. Nikola Rolewicz)**a) dwoje (szczeniąt)**

M. dwoje (szczeniąt)

D. dwojga (szczeniąt)

C. dwojgu (szczeniętom)

B. dwoje (szczeniąt)

N. dwojgiem (szczeniąt)

Ms. dwojgu (szczeniąt)

W. dwoje (szczeniąt!)

b) dwoje (kociąt)

M. dwoje (kociąt)

D. dwojga (kociąt)

C. dwojgu (kociętom)
B. dwoje (kociąt)
N. dwojgiem (kociąt)
Ms. dwojgu (kociętom)
W. dwoje (kociąt!)

Ćwiczenie 7. (oprac. Nikola Rolewicz)
piętnasta pięćdziesiąt; dwudziesta; czternasta pięćdziesiąt pięć

Ćwiczenie 8. (oprac. Nikola Rolewicz)
liczebniki główne: jeden, dwa, sześć, dziewięć, sto
liczebniki porządkowe: trzeci, czwarty, dwunasty, siedemnasty, dwusetny
liczebniki zbiorowe: dwoje, troje, czworo, siedmioro, dwadzieścioro

Ćwiczenie 9. (oprac. Nikola Rolewicz)
półtora; jedna czwarta, pół / jedna druga; trzy czwarte

Ćwiczenie 10. (oprac. Joanna Lenik)
Brak jednoznacznej odpowiedzi

PISOWNIA WIELKĄ I MAŁĄ LITERĄ

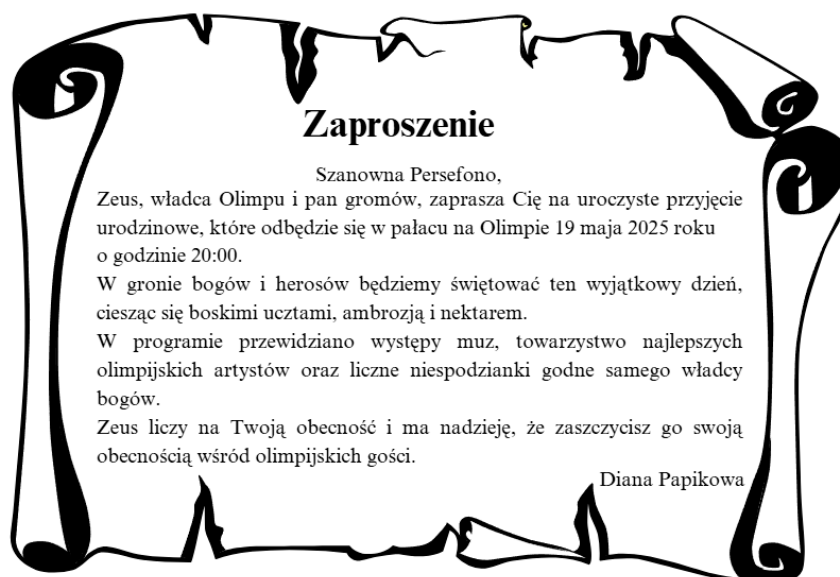
Ćwiczenie 1. (oprac. Nikola Rolewicz)
a) Warszawa; b) Giewont; c) Warta

Ćwiczenie 2. (oprac. Karolina Buras)
a) Ziemia; wielką; jest to nazwa planety;
b) Mateusz; wielką; jest to imię człowieka;
c) Burek; wielką; jest to imię zwierzęcia;
d) samochód; małą; jest to nazwa rzeczy;
e) grudzień; małą; jest to nazwa miesiąca;
f) Afryka; wielką; jest to nazwa kontynentu.

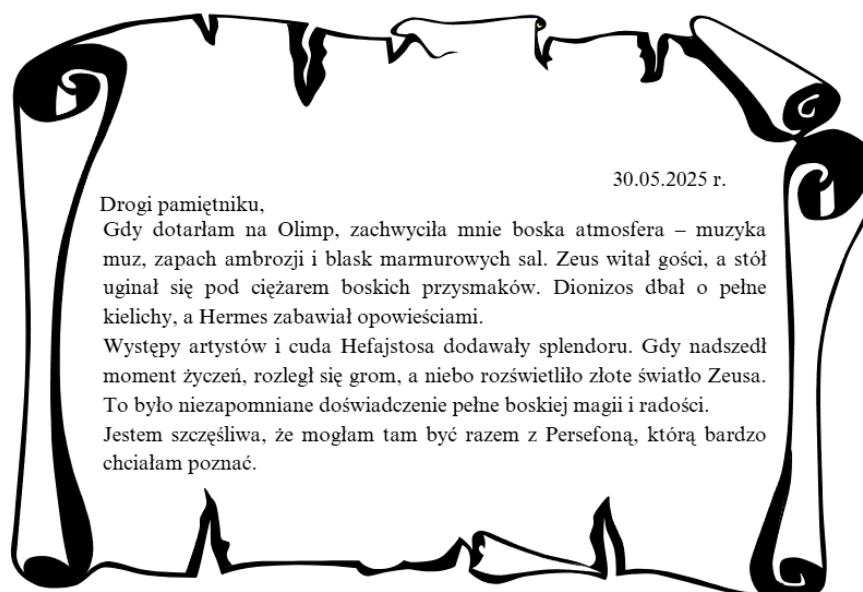
Ćwiczenie 3. (oprac. Nikola Rolewicz)
a) Azja; b) Afryka; c) Antarktyda

Ćwiczenie 4. (oprac. Nikola Rolewicz)

a)

b)

Ćwiczenie 5. (oprac. Nikola Rolewicz)

- Tarnów – nazwa miasta;
- Dunajec – nazwa rzeki;
- Australia – nazwa kontynentu;
- Krystyna – imię;
- Saturn – planeta;
- *Mały Książę* – tytuł książki.

Ćwiczenie 6. (oprac. Nikola Rolewicz)

- sobota – nazwa dnia tygodnia;
- lipiec – nazwa miesiąca;
- baśń – nazwa gatunku literackiego;
- wschód – nazwa strony świata;
- polonez – nazwa tańca;
- małopolska – nazwa województwa.

Ćwiczenie 7. (oprac. Karolina Buras)

a) Ziemia to nazwa planety, a **ziemia** to nazwa rzeczownika pospolitego;

b) Polka to nazwa mieszkanki Polski; a **polka** to nazwa tańca.

Ćwiczenie 8. (oprac. Karolina Grajdura)

1. Słońce; 2. Wigilia; 3. Warszawianką; 4. rzymskie; 5. Kopernik; 6. Śniardwy; 7. Wielki; 8. polskim; 9. Święty Mikołaj; 10. Rysy

Ćwiczenie 9. (oprac. Sylwia Tumidajska)

a) Poniedziałek; Tata; matematyki; W; Pawła; Wysoki; Wracął; Powiedział; piątek; Krakowa; Na; Ala; morzem; Wojtek; Paryża; Pani; Kowalska; Będziemy; środe; Wrocławia.

b) W; Kasia; Tomek; Afryki; Z; Sudan; safari; Kenii; Widzieli; Najbardziej; pustynie; Sahary; W; Celsjusza; Afryka; plaż; Bardzo, Kair; Egiptu; Afryka.

Ćwiczenie 10. (oprac. Karolina Buras)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

PISOWNIA U I Ó

Ćwiczenie 1. (oprac. Karolina Buras)

a) **zółw**; b) róża; c) **żarówka**; d) ul; e) mucha; f) duch

Ćwiczenie 2. (oprac. Karolina Grajdura)

Czasowniki zakończone na –uje, np. maluje, kupuję, rysuje

Czasowniki w 2. os. l. poj. w trybie rozkazującym, np. maluj!; kupuj!; rysuj!

Ćwiczenie 3. (oprac. Karolina Buras)

a) fartuszek; b) serduszko; c) żarówka; d) pocztówka; e) klasówka

Ćwiczenie 4. (oprac. Joanna Lenik, Nikola Rolewicz)

a) **zółw**

M. zółw / zółwie

D. zółwia / zółwi

C. zółwiowi / zółwiom

B. żółwia / żółwie
N. (z) żółwiem / (z) żółwiami
Ms. (o) żółwiu / (o) żółwiach
W. żółwiu! / żółwie!

b) mrówka

M. mrówka / mrówki
D. mrówki / mrówek
C. mrówce / mrówkom
B. mrówkę / mrówki
N. (z) mrówką / (z) mrówkami
Ms. (o) mrówce / (o) mrówkach
W. mrówko! / mrówki!

c) pióro

M. pióro / pióra
D. pióra / piór
C. pióru / piórom
B. pióro / pióra
N. (z) piórem / (z) piórami
Ms. (o) piórze / (o) piórach
W. pióro! / pióra!

d) kłódka

M. kłódka / kłódki
D. kłódki / kłódek
C. kłódce / kłódkom
B. kłódkę / kłódki
N. (z) kłódką / (z) kłódkami
Ms. (o) kłódce / (o) kłódkach
W. kłódko! / kłódki!

e) duch

M. duch / duchy
D. ducha / duchów
C. duchowi / duchom
B. ducha / duchy
N. (z) duchem / (z) duchami
Ms. (o) duchu / (o) duchach
W. duchu! / duchy!

Ćwiczenie 5. (oprac. Karolina Grajdura)

Jakub; zakupy; kupić; roku; dwój; trój; różę; **ósmej**; dwunastej; sklepu; długa; dodatku; Mróz; skutecznie; muzyką; uwielbiała; szczególnie; naturę; Julek; lubił; wyścigówki; Ula; mówiła; makijażu; półkami; koncertu; ilustrowany; którym; obrazków; pól; lasów; gór; stawów; rzek; Uznał; Julka; Uli; mógłby; końcu; przykuł; **żółty**; kubeczek; super!; stłukła; swój; ulubiony; kubek; Jakub; uznał; sklepu; bielutkiego; **śniegu**; Czuł; wieczoru; później; ulepią.

Ćwiczenie 6. (oprac. Nikola Rolewicz)

Wymiana:

- ó na o: Bóg – boski; stół – stoły; wiozł – wiozła; przeróbka – przerobiony; obróbka – obrobiony
- ó na e: szóstka – sześć; siódemka – siedem; pióro – pierze; wiozł – wiezie
- ó na a: przeróbka – przerabiać; skrót – skracać; obróbka – obrabiać; powrócić – powracać

Ćwiczenie 7. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

Ćwiczenie 8. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

Ćwiczenie 9. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- ptaki

kolor fioletowy: sójka; wróbel; myszołów; jaskółka; sówka

kolor pomarańczowy: uszatka; kukułka; struś; dudek; rudzik; kruk; żuraw; jemiołuszka

- ssaki

kolor fioletowy: bóbr; tchórzofretka; królik; mrówkojad; wiewiórka

kolor pomarańczowy: żubr; muł; borsuk

Ćwiczenie 10. (oprac. Karolina Buras)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

PISOWNIA RZ I Ż

Ćwiczenie 1. (oprac. Sylwia Tumidajska)

a) jastrząb; b) żelazko; c) łyżwy; d) warzywa

Ćwiczenie 2. (oprac. Paulina Rudolphi, Katarzyna Słowik)

Podróż; Rzemieślnik; rzeźbił; tworząc; rzeźby, żółwi, żurawi; rzeźbę; żubra; wydarzeniu; przyjaciół; żbika; żarłocznego; żuka; przyglądać; naturze; podróż; żartów; rzeczywistość; życia

Ćwiczenie 3. (oprac. Sylwia Tumidajska)

1. strażak; 2. lekarz; 3. pisarz; 4. żołnierz; 5. zegarmistrz; 6. aptekarz; 7. reżyser; 8. żeglarz / marynarz; 9. weterynarz; 10. stolarz

Ćwiczenie 4. (oprac. Sylwia Tumidajska)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

Ćwiczenie 5. (oprac. Sylwia Tumidajska)

a) dworzec – dworski; gospodarz – gospodarstwo; lekarz – lekarski; pierze – piorą; starzec – stary; bierze – biorą; którzy – który

b) potężny – potęga; ważyć – waga; ulżyć – ulga; pokażę – pokazać; wożę – wiozę; obrażać – obraza; bliżej – blisko

Ćwiczenie 6. (oprac. Sylwia Tumidajska)

rzeczownik: drzewo; wrzeciono; krzyż; krzyżówka; rzeka; żółtko; żaba; żeglarz; brzuch; wierzb

czasownik: przepraszać; wrzeszczeć; grzeszyć; żuć; żegnać; żonglować; przegrać; wyrzeźbić; obejrzeć, grzmieć

przymiotnik: przyjacielski; wrażliwy; przepiękny; przyjemny; porządny; ważny; niepoważny; poważany

Ćwiczenie 7. (oprac. Sylwia Tumidajska)

1. Żadna; 2. Żeby; 3. lżej; 4. skrzydeł; 5. dużo; 6. morze; 7. brzoza; 8. Patrzyć; 9. przyjaciele; 10. pożyczaj

Ćwiczenie 8. (oprac. Sylwia Tumidajska)

a) rzut; żaba; rzeka; żuraw; rzeźba

b) marynarz / żeglarz; żart; rzecz; żółt

Ćwiczenie 9. (oprac. Sylwia Tumidajska, Nikola Rolewicz)

a) brzydki – brzydszy – najbrzydszy

b) mądry – mądrzejszy – najmądrzejszy

c) lekki – lżejszy – najlżejszy

d) wrażliwy – wrażliwszy – najwrażliwszy

e) ważny – ważniejszy – najważniejszy

f) porządny – porządnieszy – najporządnieszy

g) korzystny – korzystniejszy – najkorzystniejszy

h) krzykliwy – krzykliwszy – najkrzykliwszy

i) żalosny – żałośnieszy – najżałośnieszy

j) duży – większy – największy

k) żywy – żywszy – najżywszy

Ćwiczenie 10. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

PISOWNIA CH I H

Ćwiczenie 1. (oprac. Karolina Buras, Karolina Grajdura, Joanna Lenik)

a) maluch; b) dycha; c) fartuch; d) herbata; e) historia

Ćwiczenie 2. (oprac. Karolina Grajdura)

a) hotel; b) druh; c) herbata; d) schody; e) chmura

Ćwiczenie 3. (oprac. Joanna Lenik)

a) chleb; b) puchar; c) herbata

Ćwiczenie 4. (oprac. Karolina Grajdura)

kolor zielony – wyrazy z **h**: hałasuje; huk; druh; hałasuje

kolor niebieski – wyrazy z **ch**: zuch; choć; dwóch; ucho; Chuliganem

Ćwiczenie 5. (oprac. Joanna Lenik)

wyrazy z **Ch / ch**: Chin; chorzy; chociaż; puchowe; czmychnęłam

wyrazy z **H / h**: bohomyzy; niebłahe; bohomyzy; ohydnych; Holandii; histeria; huk; holu; wahałam; bohaterów; hitem

Ćwiczenie 6. (oprac. Karolina Grajdura)

kolor żółty – wyrazy z **ch**: ochotnik; Chiny; struchleć; kuchnia; chór; chmura; chować; dwóch; mucha; chów; suchy; wychudzony; chyżo; chuligan; chusta; pochod; słuch,

kolor niebieski – wyrazy z **h**: ohyda; hałas; hak; halny; druh; huśtawka; huragan; hak; hultaj; hałas; huk;

Ćwiczenie 7. (oprac. Sylwia Tumidajska)

a) hiena

M. hiena / hieny

D. hieny / hien

C. hienie / hienom

B. hienę / hieny

N. (z) hieną / (z) hienami

Ms. (o) hienie / (o) hienach

W. hieno! / hieny!

b) chochła

M. chochła / chochle

D. chochli / chochli

C. chochli / chochlom

B. chochlę / chochle

N. (z) chochlą / (z) chochlami

Ms. (o) chochli / (o) chochlach

W. chochło! / chochle!

c) chryzantemy

- M. chryzantema / chryzantemy
- D. chryzantemy / chryzantem
- C. chryzantemie / chryzantemom
- B. chryzantemę / chryzantemy
- N. (z) chryzantemą / (z) chryzantemami
- Ms. (o) chryzantemie / (o) chryzantemach
- W. chryzantemo! / chryzantemy!

d) huśtawka

- M. huśtawka / huśtawki
- D. huśtawki / huśtawek
- C. huśtawce / huśtawkom
- B. huśtawkę / huśtawki
- N. (z) huśtawką / (z) huśtawkami
- Ms. (o) huśtawce / (o) huśtawkach
- W. huśtawko! / huśtawki

Ćwiczenie 8. (oprac. Sylwia Tumidajska)

1. dwóch; 2. Strach; 3. chwyta; 4. cheba; 5. chmury; 6. orzech; 7. Chcieć; 8. Hulaj; 9. Chytry; 10. chcącego

Ćwiczenie 9. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- waga – wymiana h : g (wahania)
 drużyna – wymiana h : ż (druh)
 błazen – wymiana h : z (błahy)
 susza – wymiana ch : sz (sucho)
 pieszo – wymiana ch : sz (piechoty)
 cisza – wymiana ch : sz (cicho)

Ćwiczenie 10. (oprac. Karolina Buras)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

PISOWNIA ŁĄCZNA I ROZŁĄCZNA

Ćwiczenie 1. (oprac. Nikola Rolewicz)

- a) wokół; b) dlaczego; c) jakby; d) po prostu; e) nie wiem; f) na co dzień

Ćwiczenie 2. (oprac. Sylwia Tumidajska)

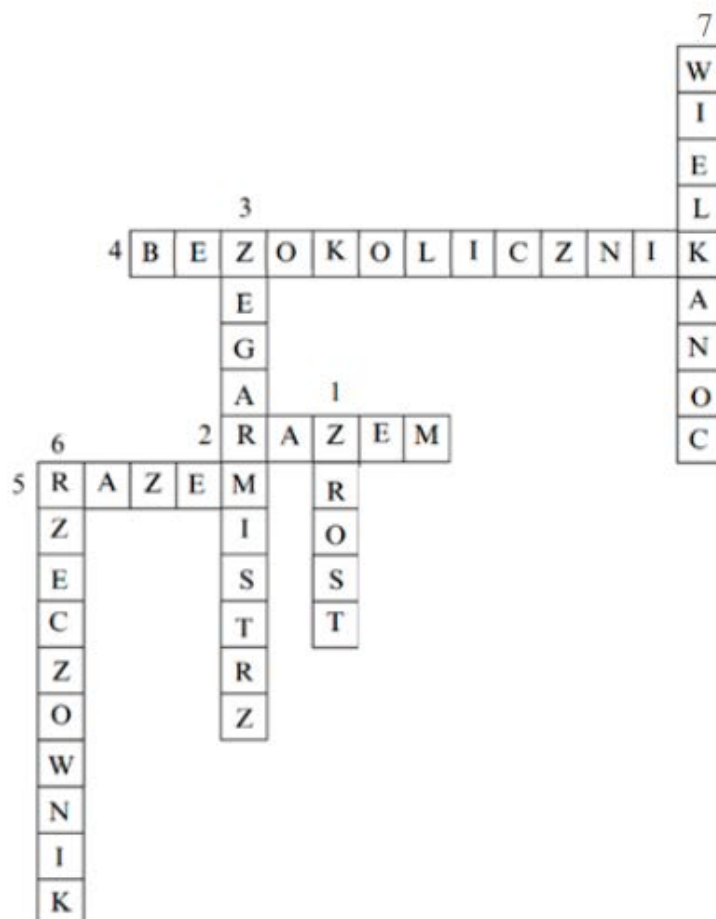
Brak jednoznacznej odpowiedzi

Ćwiczenie 3. (oprac. Sylwia Tumidajska)

a)

rzeczowniki (kolor jasnozielony): nieurodzaj; nieskończoność; niebyt; niewiedza; niepamięć**przymiotniki** (kolor szary): niemoralny; niesprawiedliwe, niezastąpiony; niewłaściwa; niepoliczalne; nieaktualne; niedrogi; nielogiczny**czasowniki w formie bezokolicznika** (kolor ciemnozielony): nie udzielać; nie przedstawiać; nie wyglądać; nie kochać; nie sprzątać; nie uważać; nie pisać; nie czytać; nie stracić; nie szanować; nie posiadać; nie biegać; nie znać; nie odbierać; nie odróżniać; nie przekraczać**zrosty** (kolor żółty): półobróć, zegarmistrz**czasowniki w formie osobowej** (kolor różowy): zadbałaby; zdałby; odbyłby; przygotowałby

b)

rzeczowniki (kolor czerwony): nieprzyjaciel; niebezpieczeństwo; niedosyt;**przymiotniki** (kolor pomarańczowy): niemądry; nieśmiały; niestaranny; niegrzeczny; niezdarny;**czasowniki w formie bezokolicznika** (kolor różowy): nie chcieć; nie lubić; nie mieć; nie grać;**zrosty** (kolor zielony): rzeczpospolita; Wielkanoc; północ; wszechświat; lekceważyć**czasowniki w formie osobowej** (kolor fioletowy): byłby; wziąłby; zdążyłaby; zrobiłby; kupiłaby; poprosiłby; oddałby**Ćwiczenie 4.** (oprac. Sylwia Tumidajska)

Ćwiczenie 5. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- „nie” z przymiotnikiem w stopniu równym: np. nieładny, niemądry
- „nie” z przymiotnikiem w stopniu wyższym, np. nieładniejszy, niemądrzejszy
- wyrażen przyimkowych zapisywanych łącznie, np. naprawdę, znad
- wyrażen przyimkowych zapisywanych rozłącznie, np. w ogóle; po prostu
- zrostów, np. półobróć; wszechświat

Ćwiczenie 6. (oprac. Nikola Rolewicz)

- w ogóle; po prostu; przeze mnie; na pewno; beze mnie; bez wątpienia

Ćwiczenie 7. (oprac. Nikola Rolewicz)

- a) rzeczowniki; rzeczownikami, np. nieurodzaj, niebyt, niewiedza
- b) przymiotniki; przymiotnikami, np. niewłaściwa, niesprawiedliwy, niedrogi
- c) przysłówki; przysłówkami (pochodzą od przymiotnika), np. nieładnie, nieelegancko, niedobrze
- d) czasowniki; czasownikami, np. nie mogę, nie kupię, nie przyniosę
- e) liczebniki; liczebnikami, np. nie milion, nie dziesięć, nie półtorej
- f) przysłówki; przysłówkami (nie pochodzą od przymiotnika), np. nie jutro; nie pojutrze; nie w maju

Ćwiczenie 8. (oprac. Nikola Rolewicz)

- a) Codziennie; Chciałbym; niedługo; najlepszy; Wielkanocne; Niemało; niedobrym; chciałyby; niemożliwe; niegrzeczny; chciałbym; żeby; najbardziej; dlatego; Naprawdę; Niekiedy
- b) po prostu; nie mogę; nie umiem; Na razie; nienajlepszy; na pewno; niejasny; nieduży; W sumie; nie byłam; dwudziesta druga; nie zając; nie ucieknie; beze mnie; Dobranoc

Ćwiczenie 9. (oprac. Nikola Rolewicz)

1. Gdybym, to bym; 2. chciałby; 3. Gdybyście, to bym; 4. Chcielibyście; 5. Mógłby, gdyby; 6. Jakbyś

Ćwiczenie 10. (oprac. Sylwia Tumidajska, Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

PRZECINEK

Ćwiczenie 1. (oprac. Joanna Lenik)

Przecinek ma zostać wpisany w każdej luce.

Ćwiczenie 2. (oprac. Sylwia Tumidajska)

a)

1) *i*

- np. Słońce świeci jasno i na niebie nie ma żadnej chmury.

2) *a*

- np. pies biega po podwórku, a kot siedzi na płocie.

3) *który*

- np. Ania maluje obraz, który da swojej mamie.

4) *ponieważ*

- np. Woda w rzece jest zimna, ponieważ wczoraj padał deszcz.

5) *lecz*

- np. Kupiłam masło i chleb, lecz zapomniałam kupić sera.

6) *bo*

- np. Kocham tańczyć, bo robię to już od dziecka.

b)

1) *jednak*

- np. Szukałem telefonu, jednak nie mogłem go znaleźć.

2) *ale*

- np. Czytam książki, ale piszę też opowiadania.

3) *gdyż*

- np. Lubię lato, gdyż jest wtedy ciepło.

4) *aczkolwiek*

- np. Nie znam tej osoby, ale wydaje się sympatyczna.

5) *zatem*

- np. Pojechał na wakacje, zatem nie ma go teraz w domu.

6) *toteż*

- np. Wstałem wcześnie, zatem miałem dużo czasu na zrobienie śniadania.

7) *natomiast*

- np. Chciałem ci pomów, natomiast nie miałem na to czasu.

Ćwiczenie 3. (oprac. Sylwia Tumidajska)

Np. (1) więc; (2) a potem; (3) lecz; (4) więc; (5) żeby; (6) ponieważ; (7) a jednocześnie; (8) aż; (9) aby; (10) gdyż; (11) jednak; (12) że (13) dlatego; (14) chociaż; (15) gdy; (16) zaś; (17) że; (18) choć; (19) i

Ćwiczenie 4. (oprac. Nikola Rolewicz)

a)

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis* (fragment)

Petroniusz obudził się zaledwie koło południa i jak zwykle, zmęczony bardzo. Poprzedniego dnia był na uczcie u Nerona, która przeciągnęła się do późna w noc. Od pewnego czasu zdrowie jego zaczęło się psuć. Sam mówił, że rankami budzi się jakby zdrętwiały i bez możliwości zebrania myśli. Ale poranna kąpiel i staranne wygniatanie ciała przez wprowadzonych do tego niewolników przyspieszało stopniowo obieg jego leniwej krwi, rozbudzało go, cucilo, wracało mu siły, tak że z elaeothesium, to jest z ostatniego kąpielowego przedziału, wychodził jeszcze jakby wskrzeszony, z oczami błyszczącymi dowcipem i wesołością, odmłodzon, pełen życia, wykwintny, tak niedościgniony, że sam Otho nie mógł się z nim porównać, i prawdziwy, jak go nazywano: arbiter elegantiarum.

b)

Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Księżę* (fragment)

Dorośli poradzili mi, żebym przestał się zajmować rysowaniem otwartych albo zamkniętych węży boa i zainteresował się raczej geografą, historią, rachunkami i gramatyką. Tym sposobem zarzuciłem w wieku sześciu lat wspaniałą karierę malarską. Zniechęciło mnie niepowodzenie mojego rysunku numer 1 i rysunku numer 2. Dorośli nigdy niczego sami nie potrafią zrozumieć i wciąż trzeba im coś objaśniać, co dla dzieci jest bardzo męczące. Przez to musiałem obrać inny zawód i nauczyłem się pilotować samoloty. Obleciałem nieomal cały świat. A geografia, przyznaję, ogromnie mi się przydała. Już na pierwszy rzut oka potrafiłem odróżnić Chiny od Arizony. Bardzo to praktyczne, jeśli człowiek zabłądzi w środku nocy.

c)

Charles Dickens, *Opowieść wigilijna* (fragment)

Zaczął się od tego, że Marley umarł. To żadnej nie ulega wątpliwości. Protokół pogrzebu podpisali: ksiądz, urzędnik, grabarz i właściciel zakładu pogrzebowego. Scrooge także go podpisał, a nazwisko Scrooge'a miało poważny walor na giełdzie zawsze, cokolwiek by podpisał. Stary Marley był więc martwy jak ćwiek w drzwiach. Tu mała uwaga. Nie chcę wcale przez to powiedzieć, że wiem z własnego doświadczenia, jakoby na świecie nie istniało nic bardziej martwego nad ćwiek w drzwiach. Co do mego osobistego poglądu, sądziłbym raczej, że ćwiek w trumnie jest najbardziej martwym artykułem w handlu żelaznym.

Ćwiczenie 5. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- (1) Po długim, męczącym dniu, kiedy wreszcie udało się zakończyć wszystkie obowiązki, mogliśmy w końcu odpocząć, ciesząc się chwilą ciszy.
- (2) Nie wiedziałam, że tak bardzo lubisz książki przygodowe, chociaż zawsze mówiłeś, że preferujesz literaturę *science fiction*.
- (3) Kiedy przyjechała do miasta, po wielu latach nieobecności, postanowiła odwiedzić dawnych znajomych, którzy pamiętali ją jako energiczną dziewczynę pełną pomysłów.
- (4) Powiedział, że nie ma czasu, ale obiecał, że wpadnie jutro, choć obawiam się, że może znów zapomnieć o tej obietnicy.
- (5) Lubię zwierzęta, zwłaszcza psy, koty i króliki, gdyż każda z tych istot ma swoją unikalną osobowość i potrafi wprowadzić radość do mojego życia.
- (6) Gdybyś tylko pomyślał wcześniej, być może udałoby ci się załatwić wszystko na czas, ale teraz jest już za późno, by cokolwiek zmienić.
- (7) Uczestniczyłem w spotkaniu, ponieważ chciałem dowiedzieć się więcej na temat nowego projektu, który ma się rozpocząć w przyszłym miesiącu.
- (8) Chociaż początkowo miałem wątpliwości, to po dokładnym zastanowieniu się uznałem, że jednak warto podjąć to wyzwanie, ponieważ oferuje ono wiele możliwości rozwoju.
- (9) Niezależnie od tego, co się wydarzy, powinniśmy być przygotowani na każdą ewentualność, aby nie dać się zaskoczyć nieprzewidywalnym okolicznościom.
- (10) Zdecydowałem się pojechać na konferencję, choć miałem obawy, że brak doświadczenia w tej dziedzinie może sprawić, że nie będę w stanie w pełni wykorzystać okazji.
- (11) Kiedy tylko skończysz swoje obowiązki, możemy udać się na spacer, ponieważ świeże powietrze pomoże ci się zrelaksować po całym dniu pracy.
- (12) Gdybym wiedział wcześniej, że ta decyzja będzie miała tak poważne konsekwencje, zdecydowanie podjąłbym inne kroki, żeby uniknąć problemów, które się pojawiły.

Ćwiczenie 6. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- (1) Biegając do szkoły, potknął się o krawężnik.
- (2) Siedząc na ławce w parku, podziwiał zachód słońca.
- (3) Pracując nad projektem, zapomnieli o przerwie.
- (4) Idąc do sklepu, spotkałem dawnego kolegę.
- (5) Zrobiwszy zadanie domowe, postanowił odpocząć.
- (6) Ziewając z nudów, postanowił wyjść na spacer.
- (7) Przechodząc obok sklepu, zobaczyłem nowy plakat.
- (8) Gotując obiad, zapomniała o czasie i spaliła ryż.
- (9) Wchodząc do pokoju, zauważyłem, że ktoś zostawił książkę na stole.
- (10) Będąc w parku, spotkałam koleżankę, z którą nie rozmawiałam od lat.

Ćwiczenie 7. (oprac. Sylwia Tumidajska)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

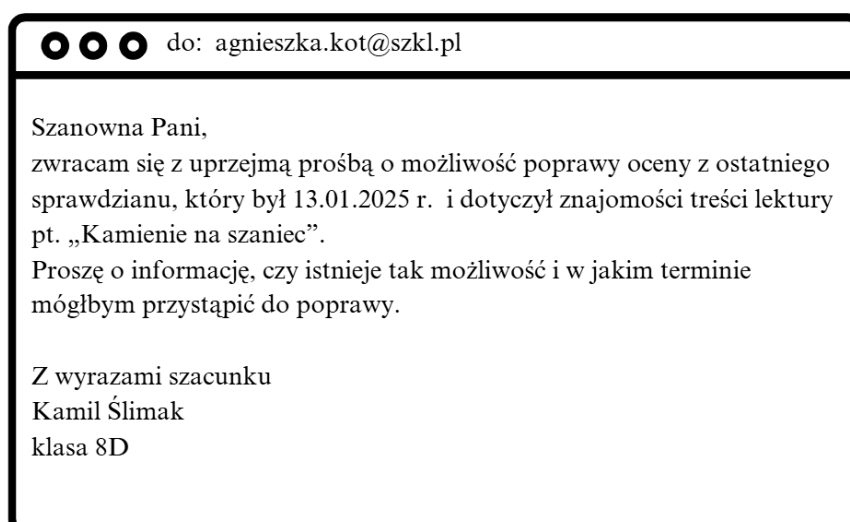
Ćwiczenie 8. (oprac. Sylwia Tumidajska)

np.

1. miły, wysoki, obowiązkowy
2. niebieski, czerwony, zielony
3. dzik, sarna, wiewiórka
4. róża, fiołek, tulipan
5. język polski, geografia, biologia
6. Kanadę, Rio de Janeiro, Francję
7. angielsku, portugalsku, hiszpańsku
8. moim psie, zdrowiu, przyjaciółach
9. zdobyć świadectwo z wyróżnieniem, zwiedzić świat, być szczęśliwym
10. ktoś dobrze traktuje starsze osoby, pomaga zwierzętom, zachowuje się kulturalnie

Ćwiczenie 9. (oprac. Nikola Rolewicz)

Przykładowy e-mail do nauczyciela:

Ćwiczenie 10. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

KROPKA**Ćwiczenie 1.** (oprac. Nikola Rolewicz)

- Adaś nie chce sprzątać.
- Marysia spadła z krzesła.
- Tomek wygrał konkurs.

Ćwiczenie 2. (oprac. Nikola Rolewicz)

A.M.; J.B.; K.I.G.; B.P

Ćwiczenie 3. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

Ćwiczenie 4. (oprac. Nikola Rolewicz)

a)

Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa* (fragment)

Nazywam się Adam Niezgódka, mam dwanaście lat i już od pół roku jestem w Akademii pana Kleksa. W domu nic mi się nigdy nie udawało. Zawsze spóźniałem się do szkoły, nigdy nie zdążyłem odrobić lekcji i miałem gliniane ręce.

b)

Bolesław Prus, *Katarynka* (fragment)

Gdy został mecenasem, czoło, skutkiem natężonej pracy umysłowej, urosło mu aż do ciemienia, a na wusach pokazało się kilka srebrnych włosów. Pan Tomasz pozbył się już wówczas młodzieńczej gorączki, miał majątek i ustaloną opinię znawcy sztuk pięknych. A że kobiety wciąż kochał, więc począł myśleć o małżeństwie. Najął nawet mieszkanie z sześciu pokoiów złożone, urządził w nim na własny koszt posadзки, sprawił obicia, piękne meble — i szukał żony.

c)

Stefan Żeromski, *Szyfowe prace* (fragment)

Termin odstawienia Marcina do szkoły przypadł na dzień czwarty stycznia.

Obydwoje państwo Borowiczowie postanowili odwiedzić jedynaka na miejsce.

Zaprężono konie do malowanych i kutych sanek, główne siedzenie wysłano barwnym, strzyżonym dywanem, który zazwyczaj wisiał nad łóżkiem pani, i około pierwszej z południa wśród powszechnego płaczu wyruszono.

Ćwiczenie 5. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

Ćwiczenie 6. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

Ćwiczenie 7. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- na przykład – np.
- licencjat – lic.
- między innymi – m.in.
- magister – mgr
- rok – r.
- i tym podobne – itp.
- i tak dalej – itd.
- doktor – dr
- miesiąc – mies.
- godzina – godz.
- według – wg

Ćwiczenie 8. (oprac. Sylwia Tumidajska)

- na przykład – np.
- licencjat – lic.
- między innymi – m.in.
- magister – mgr
- rok – r.
- i tym podobne – itp.
- i tak dalej – itd.
- doktor – dr

- miesiąc – mies.
- godzina – godz.
- według – wg

Ćwiczenie 9. (oprac. Sylwia Tumidajska, Nikola Rolewicz)

Na przykład:

- Prof. Miodek prowadzi bardzo wartościowe wykłady.
- Oglądałem wczoraj film pt. *Titanic*.
- Wyślę jutro CV do firmy.
- Min. ma sześćdziesiąt sekund.
- Moja ciocia ma na wizytówce zapisane adw. Magdalena Sikorka.
- Oddałem pani dyrektor protokół z br. szkolnego.
- Mój numer tel. to: 123456788.
- Za masło zapłacę 8 zł, a to dopiero początek zakupów...
- 1 kg to 100 dekagramów.
- Mój nr buta to 41.

Ćwiczenie 10. (oprac. Nikola Rolewicz)

Brak jednoznacznej odpowiedzi

Podstawa programowa

Odniesienia do podstawy programowej klas 4-8

Ogólne

I. Kształcenie językowe

5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami ortografii oraz pisowni polskiej.
4. Kształcenie umiejętności porozumiewania się (słuchania, czytania, mówienia i pisania) w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych (...).
3. Poznawanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi.
6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

II. Kształcenie literackie i kulturowe

4. Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami (fragmenty lektur)
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej (...).

III. Tworzenie wypowiedzi

2. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych.

5. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu. (list, opowiadanie)
7. Rozbudzanie potrzeby tworzenia tekstów o walorach estetycznych i podejmowania samodzielnych prób literackich.

IV. Samokształcenie

1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.
2. Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.
4. Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania.
6. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji. (podane słowniki)

Szczegółowe
Klasy IV-VI

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich

- 2) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, *fantasy*;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie; (zagadki, wiersze);

2. Odbiór tekstów kultury

- 4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie).

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika (...)
- 6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;

- 11) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- 13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka

- 2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- 3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- 7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 8) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka

- 3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja

- 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka (...).

III. Tworzenie wypowiedzi

2. Mówienie i pisanie

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list (...), zaproszenie, (...) opis przeżyć wewnętrznych;
- 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- 7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- 9) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie

- 1) doskonali ciche i głośne czytanie;
- 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcionuje informacje;
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);

5) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich.

Lektury obowiązkowe

- 1) Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*;
- 9) Bolesław Prus, *Katarynka*.

Szczegółowe Klasy VII-VIII

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego

5) rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone.

2. Zróżnicowanie języka

- 1) (...) zna typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście;
- 2) rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- 4) rozumie znaczenie homonimów;

3. Komunikacja językowa i kultura języka;

1) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja

- 1) wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
- 4) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.

IV. Samokształcenie

7) rozwija nawyki systematycznego uczenia się.

Lektury obowiązkowe

- 1) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
- 7) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Księżę*;
- 10) Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*;
- 8) Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*;
- 4) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*.

Bibliografia

- Bąba S., Liberek J., *Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Dąbrowka A., Geller E., *Słownik antonimów*, Grupa Wydawnicza Bertelsmann Media, Warszawa 2001.
- Dąbrowka A., Geller E., Turczyn R., *Słownik synonimów*, Grupa Wydawnicza Bertelsmann Media, Warszawa 2001.
- Dyszak A.S., *Mały słownik czasowników osobliwych (o niepełnej odmianie)*, Oficyna Wydawnicza RYTM, Bydgoszcz 2007.
- Encyklopedia Szkolna WSiP. Nauka o języku*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2006.
- Janik-Płocińska B., Sas M., Turczyn R., *Wielki słownik ortograficzno-fleksyjny*, red. J. Podracki, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2004.
- Kształcenie sprawności językowej i komunikacyjnej. Obraz badań i działań dydaktycznych*, red. Z. Uryga, M. Sienko, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2005.
- Kuziak M., Rzepczyński S., *Jak pisać?*, wyd. 2, Wydawnictwo PPU „Park”, Bielsko-Biała.
- Mały słownik odmiany nazw własnych*, red. A. Cieślikowa, Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków 2002.
- Müldner-Nieckowski P., *Wielki słownik skrótów i skrótowców*, Wydawnictwo EUROPA, Wrocław 2007.
- Nagajowa M., *ABC metodyki języka polskiego dla początkujących nauczycieli*, wyd. 2, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1995.
- Nowy słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998.
- Płóciennik J., Podlaska D., *Słownik wiedzy o języku*, wyd. 3, Wydawnictwo „Park”, Bielsko-Biała 2005.
- Podracki J., *Słownik interpunkcyjny języka polskiego z zasadami przestankowania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998.
- Polański E., *Dydaktyka ortografii i interpunkcji*, wyd. 2, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1995.
- Polański E., Skudrzyk A., *Jak pisać? Razem czy osobno? Poradnik ze słownikiem*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Praca zbiorowa, *Gry i zabawy w kształceniu językowym*, red. H. Wiśniewska, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2000.
- Praktyczny słownik poprawnej polszczyzny. Nie tylko dla młodzieży*, red. A. Markowski, PWN, Warszawa 1995.
- Skudrzyk A., Urban K., *Wielką czy małą literą? Mały słownik użycia wielkich liter w polskich tekstach*, Oficyna Wydawnicza RYTM, Katowice 2009.
- Słownik gramatyki języka polskiego*, red. W. Gruszczyński, J. Bralczyk, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2002.
- Wielki słownik języka polskiego*, red. E. Polański, Krakowskie Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2008.
- Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, wyd. 4, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2016.
- Wróbel H., Kowalik K., Orzechowska A. i in., *Mały słownik odmiany nazw trudnych*, Spółka Wydawniczo-Księgarska, Warszawa 1993.

Netografia

- Brzechwa J., *Akademia Pana Kleksa*, https://cms-v1-files.superszkolna.pl/sites/525/cms/szablonny/63288/pliki/akademia_pana_kleksa_klasa_4.pdf (dostęp: 3.01.2025).
- Dickens Ch., *Opowieść wigilijna*, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/dickens-opowiesc-wigilijna.pdf> (dostęp: 7.02.2025).
- Prus B., *Katarynka*, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/katarynka.pdf> (dostęp: 3.01.2025).
- Saint-Exupéry A., *Mały Księżę*, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/saint-exupery-maly-ksiaze.pdf> (dostęp: 7.02.2025).
- Sienkiewicz H., *Quo vadis*, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/quo-vadis.pdf> (dostęp: 7.02.2025).
- Żeromski S., *Szyfowe prace*, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/szyfowe-prace.pdf> (dostęp: 3.01.2025).
- RJP PAN, https://rjp.pan.pl/images/stories/2-za%C5%82acznik_do_komunikatu_04-11rev1.pdf (dostęp: 30.04.2025).
- Polszczyzna.pl, <https://polszczyzna.pl/> (dostęp: 20.12.2024).
- Wielki Słownik Języka Polskiego, <https://wsjp.pl/> (dostęp: 10.01.2025).
- ChatGPT, <https://chatgpt.com/> (dostęp: 1.02.2025).
- Canva, <https://www.canva.com/> (dostęp: 12.02.2025).
- Słownik Języka Polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/> (dostęp: 12.02.2025).
- Podstawa programowa dla klas 4-8, <https://gwo.pl/przedmioty/jezyk-polski/dokumenty-oswiatowe/podstawa-programowa/> (dostęp: 12.02.2025).

Jest to książka, pomoc dydaktyczna, z której mogą korzystać nie tylko uczniowie, ale także nauczyciele języka polskiego w szkołach podstawowych. Ciekawe różnorodne ćwiczenia i uzupełniające je wyczerpujące odpowiedzi to gotowe zestawy, które pozwalają na utrwalenie wiedzy polonistycznej. Źródła bibliograficzne obejmujące odwołania do opracowań w formie tradycyjnej i elektronicznej to również cenne wskazówki dla czytelników umożliwiające im poszerzenie wiadomości z zakresu gramatyki, ortografii i interpunkcji języka polskiego.

Z recenzji dr hab. Małgorzaty Pachowicz, prof. AT